

๒๙๓๑. “อห ปติบุจ ปุตุเต ฯ
อาเจริยมิว มาณโภ
อนุภูมิจิตา ทิวารตุตี
ชวินี พุรุ่มเจริญ.”

๒๙๓๔. อชินานิ บริทธิคุ瓦
วนมูลผลหาริยา
วิจารามิ ทิวารตุตี
ตุมุห์ กามา หิ ปุตุตกา.

๒๙๓๓. อิท สุวนุณหาลิทุห์
อาภาตํ ปณุทุเวลุว
รุกุขปุกการิ จาหาสี
อิเม โว ปุตุตเกีพนา.

๒๙๓๔. อิท มุฟ้าลิวตุตํ
สาลุกํ ชีบุชิโวทํ
กุบุช ชุทุเหน សំយុត្ត
សន ปุตุเตหិ ឃតុតិយ.

๒๙๓៥. ปทุม ชาลิโน เหនី
កូមុហ៊ បន កុមារិយា

๒๙๓๑. “ตัวเรามุ่นชฎา เป็นพรหมเจริญ
หมั่นปฏิบัติพระสวามี บำจุ
ลูกน้อยทั้งสอง ทุกวันคืน ดัง
อันเดวาสิกปฏิบัติอาจารย์ ฉะนั้น.

๒๙๓๔. ตัวเรานุ่งห่มหนังอชินะ เที่ยว
แสวงหามูลผลหาริยในป่า ทั้งวัน
ทั้งคืน เพาะความรักพระองค์
และลูกทั้งสอง.

๒๙๓๓. นี้มีนั้นสีดังทอง ที่แม่หมายาบได้ให้
สำหรับเจ้าทั้งสองอาบน้ำ นี้ก็
ผลมะตูมสุกสีเหลือง แม่หมายาให้
ลูกทั้งสองเล่น อนึ่ง แม่ได้สรวหา
ผลไม้สุกอื่นๆ ที่นำพาใจมาเพื่อ
ให้ลูกทั้งสองเล่น นี้เป็นของเล่น
ของลูกรักทั้งสอง.

๒๙๓๔. ข้าแต่พระจอมกษัตริย์ นี้สายบัว
พร้อมทั้งฝัก เหنجบัวและกระজับ
อันคลุกเคล้าด้วยน้ำผึ้ง เชิญ
พระองค์ทรงเสวยพร้อมพระโอรส
และพระธิดาเดิດ.

๒๙๓៥. ขอพระองค์ จงประทานดอกปทุม
แก่ฟ้อชาลី จงประทานดอกໂගមុទ
แก่ແມេកណ្ឌាជាគីដោកណុដពរោនេតរ
គុពរោក្រមារិនលក្រក្រមារិ ផ្លូវរោ
ខ្សោននិងពរោនិតាត ឱងពរោជោះ

ມາລີເນ ປສුສ ນຈຸຈນຸເຕ ສຶກປຸດຕານີ ອວໝຍ.

สีพี ประดับประดาด้วยดอกไม้
และฟ้อนรำอยู่.

ເໜັດນີ້. ຕົກ
ນິສາເມທີ ຮະເສກ
ມບຸຊ່ສ່ສາຍ ວຄຄຸຍາ
ອສສົມ ອຸປະຈຸບຸນຸຕິຍາ.

๒๒๗๖. ข้าแต่พระองค์ ผู้เป็นจอมทัพ
ขอพระองค์ จงทรงสดับเสียง
อันໄพเราะ อ่อนหวาน ของแม่
กัณฑารีนา ขณะเข้าไปสู่อาศรม.

ເ້າມສະນູມ. ສມານສູງທຸກຂ່າມໜາ
ວຽກ ປັບປາຊີດາ ອຸນາ
ອປີ ສົວປຸດຕູເຕ ປສູເສສີ
ໜາລື ການຫາຊືນໆ ຈຸນາ.

ເຂົ້າຕະລ. ເວທັກສອງ ຖຸກເນເຮັດຈາກ
ແວ່ນແຄວ້ນ ເປັນຢູ່ມືສຸຂະແລະທຸກໆ
ເສມອກັນ ເອກີພຣະອອງຄໍທວງເຫັນ
ພຣະໂອຣສ ແລະພຣະນິດາທັກສອງ
គື້ອີ່ພອ້າລີ ແມ່ກົມໜາຊືນາຜູ້ເປັນ
ພຣະໂອຣສແລະພຣະນິດາຂອງພຣະເຈົ້າ
ສີເປີ ບັງທຶນ.

ເຫດລາວ. ສມແນ ພຸຮ້າທຸມແນ ນູນ
ພຸຮ້າທຸມຈິງປາຍແນ
ອນໍ ໄລເກ ອກີສສື
ສືລວນຸຕේ ພໜສຸສຸຕේ
ຕຸຍໜຸ້ງ ປຸດຕේ ນ ປສຸສາມ
ໜາລີ ກະນຸ້າວີນ ຈູນິຕີ.

ເຫດຕະ. ຂະຮອຍວ່າ ນມ່ອມຂັນໄດ້ສາປແໜ່ງ
ສມຜພຣາມມົນ ຜູ້ປະປາດີ
ພຣາມຈຣຍ໌ ມີຄືລ ເປັນພູ້ສູດ
ໃນໂລກ ວັນນີ້ ນມ່ອມຂັນຈຶ່ງໄມ້ໄດ້
ເທິ່ງລຸກນ້ອຍທັງສອງນັ້ນ ຄືອຳໝາລີ
ແລະແມ່ກົມໜາຊີນາ".

ຕາຕູກ	ພາຈວິຍມາ	ມານໂກຕີ
ວຕຸຕສມຸປນຸໂນ	ອນໜີເຕວາສີໂກ	ພາຈວິຍເມວ
ປົງລົງຄຸດຕີ.	ອນໝູຈີຕາຕີ	ປະລົງຈີຍາຍ
ຊູ້ຈາເນນ	ອນໝູຈີຕາ	ອປປຸມດຸຕາ
ຫຼຸດວາ	ປົງລົງຄຳມື.	

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ดัง
อันเด瓦สิกปฏิอาจารย์ จะนั่น
ความว่า เมื่อ้อนอันเดวาสิกผู้สมบูรณ์ด้วย
วัตรปฏิบัติอาจารย์อยู่ ฉะนั้น คำว่า หมั่น
ปฏิบัติ ความว่า เรายังเป็นผู้ชั่ยนคือเป็นผู้ไม่
ประมาท ย่อมปฏิบัติตัวยการลูกชื่นรับไป.

ตมุนี ภามาติ ตุมหากำ ภามен ตุเมห ปตุตยกนติ. **บุตุติกาติ ถุมาเร** อาลปนติ. **สุวนุณนา- ลิทุนตุ** บุตุติกา อห์ ตุมหากำ นหาปนตุถาย สุวนุณวนตุน หาลิทุ่ม นิสุสหาย ข์สิตุว่า อาทาย อาทดتا.

คำว่า เพาะความรักพระองค์ ความว่า หม่อ้มฉันย่อ้มปราภานาพระองค์ เพราะ ความรักต่อพระองค์. ด้วยคำว่า ลูก หงส่อง พระนางมหรือเป็นเพื่อรำพันถึง ลูกน้อยหงส่อง. คำว่า ขมีนสีดังทอง ความว่า ดูกรลูกน้อยหงส่อง แม่หาขมีน สีดังทองมาบดไว้สำหรับใช้เพื่อเจ้าหงส่อง ต้องการอาบน้ำ.

ปณุทุเวจวนตุ กีพนตุถาย ฯ ໄ โ ชิ ห์ ศุวนุณวนตุน เวจวนปกุ่ปิ มยา อาภาต. **รุกุปกุกานติ** ตุมหากำ กีพนตุถาย อนุบาลนิปิ มนากานิ รุกุผลานิ อาหารสี. **อิเม ໂวดิ** บุตุติกา อิเม ໄ โ กีพนากาติ 旺ติ.

คำว่า มะตูมสุกสีเหลือง ความว่า นี้ มะตูมสุกสีเหลือง แม่นำมาเพื่อให้เจ้า หงส่องเล่น. คำว่า ผลไม้สุก ความว่า แม่ได้นำผลไม้ เป็นที่ชอบใจแม่อื่นมา เพื่อเจ้าหงส่องต้องการจะเล่น. ด้วย คำว่า นี้(เป็นของเล่น)ของลูกรักหงส่อง พระนางมหรือตัวสว่า ดูกรลูกน้อยหงส่อง ผลไม้เหล่านี้เป็นเครื่องเล่นของเจ้าหงส่อง.

มูฟ้าลิวตุติกนติ **มูฟ้าลิกณุลิก** สาลูกนติ อห์ อุปุปลาทิสาลูกมุปิ เม พหุ อาภาต. **ชีบุริโรทกนติ** สีมากว่า. **ภณุชาติ** อห์ สพุพิ ชิทุกมธุนา สมุตต์ บุตุเดนิ ษทุธิ ภณุชาติ ปริเทวติ.

คำว่า สายบัวพร้อมหงษ์ฝัก ได้แก่ สายบัว. คำว่า เหง้าบัว ความว่า แม่เหง้าอุบล เป็นตันนี้ ขันหม่อ้มฉันนำมาเป็นขัน มาก. คำว่า กระจับ ได้แก่ กระจับน้ำ. ด้วยคำว่า จงเสวย พระนางมหรือทรง ครร่าครวญว่า ขอพระองค์จงเสวย กระจับหงหนดนี้ ขันคลุกเคล้าด้วยน้ำผึ้ง เล็กน้อย พร้อมกับพระโอรสและพระธิดา เดิมเพคະ.

ສົງປຸດຕານີ ອວ່າຫາຕີ ສາມີ ສົງວາຊ
ປະນຸນສາລາຍ ສຍາປີຕຈານໂຕ ສື່ອໍາ
ບຸດຕີເຕ ປກໂກສີ. ອປີ ສົງປຸດຕີ ປສຸເສັດີ
ສາມີ ສົງວາຊ ອປີ ບຸດຕີ ປສຸສສີ,
ສເຈ ປສຸສສີ, ເມ ກສູເສໜີ, ມາ ມຳ
ອຕິວິຍ ກີລເມໜີ. ອກີສສິນດີ ຕຸມຫາກໍ
ບຸດຕົກີ້ໂຕ ມາ ປສຸສາດີ ເຂົ້າ ນູນ
ອກໂກສີ.

คำว่า ผู้พระอิรรยาและพระธิดาของ
พระเจ้าสีพิ ความว่า ข้าแต่พระเจ้าสีพิ
ผู้พระราชาสวามี เอกอักษรองค์เจตวัสดุ
เรียกพระลูกน้อยทั้งสองมาจากสถานที่
บรรทมแห่งบรรณาศalaโดยเร็วเกิด. คำว่า
เอกอักษรองค์ทรงเห็นพระอิรรยาและ
พระธิดาทั้งสอง คือพ่อชาลีเม็กันหาชินา
ผู้เป็นพระอิรรยาและพระธิดาของพระเจ้า
สีพิบ้างหรือ ความว่า ข้าแต่พระเจ้าสีพิ
ผู้พระราชาสวามี เอกอักษรองค์ทรงเห็น
พระราชาบุตรและพระราชาบุตรีทั้งสอง
พระองค์หรือ ถ้าพระองค์ทรงเห็นโปรด
ทรงแสดงแก่หมื่นอมฉัน พระองค์อย่าทรง
(ทรงนาน) หมื่นอมฉันให้ลำบากยิ่งนักเลย.
คำว่า ได้สถาปัตย์ ความว่า หมื่นอมฉัน
คงสถาปัตย์อย่างนี้ แน่นอนว่า พวกร้าน
อย่าได้เห็นบุตรและธิดาของท่านเลย.

ເຂົ້າ ວິລປ່ມານາຍີ ຕາຍ ສທິ
ມහາສດູໂຕ ນ ກີບຸຈີ ກເສີ. ສາ ດສມື້
ອກເຕັນເຕ ກມປ່ມານາ ຈນຫາໄລເກນ
ອຕຸດໃນ ປຸຕຸເຕ ວິຈິນນຸ້ຕີ ເຢສຸ ເຢສຸ
ໝາພຸກຮຸກຂາທີສຸ ຈາແນສຸ ເຕ ປຸພຸເພ
ກີພື້ສຸ, ຕານີ ຕານີ ສພຸພານີ ຈານານີ
ປັດວາ ປົງເຖວນຕີ ອານ

แม้เมื่อพระนางพิลาปราพันเข่นี้
พระมหาสัตว์มิได้ตรัสอะไร ๆ กับพระนาง
เลย. เมื่อพระมหาสัตว์นั้น มิได้ตรัส
ปราศรัย พระนางเชอมีพระกายสั่นสะท้าน
เที่ยวกันหาพระโกรสและพระธิดาของ
พระนางด้วยแสงจันทร์ เมื่อถึงสถานที่
ทั้งหมด มีต้นไม้มหุบฤกษ์เป็นต้น ที่
กุ마รและกุมาารีทั้งสองนั้นเคยเล่น ก็ทรง
ครัวครวญรำพันตรัสว่า

២៩៣៨. “ឯមេ ពេ ធមុរកា វុក្សា
រោទិសា សិនុទ្វារិតា
វិវិឌ្ឍនី វុក្សាគាតានិ
ពេ កុមារា ន ពិសុស្រោ.

២៩៤០. ឧសុសុទ្ធតា បន្ទសា ចៅមេ
និគុរាជា ទ កបិតុណា
វិវិឌ្ឍនី ធម្មាគាតានិ
ពេ កុមារា ន ពិសុស្រោ.

២៩៤១. ឯមេ ពិភ្លុសុទ្ធិ ខារាមេ
ឈុយ សើត្បុកា នឹង
ឃុំធម៌សុសុ បុរុយ កិដីសុ
ពេ កុមារា ន ពិសុស្រោ.

២៩៤២. វិវិឌ្ឍនី បុរុយធមាតានិ
ឧសុមី ឬបុរិ បុរុយពេ
ឃុំធម៌សុសុ បុរុយ ទាវីសុ
ពេ កុមារា ន ពិសុស្រោ.

២៩៤៣. វិវិឌ្ឍនី ធម្មាគាតានិ
ឧសុមី ឬបុរិ បុរុយពេ
ឃុំធម៌សុសុ បុរុយ រុណីសុ
ពេ កុមារា ន ពិសុស្រោ.

២៩៤៤. ឯមេ ពេ ធគុំធមុរកា ឧសុសា
ធមុរកា ទ និ ឯមេ

២៩៣៨. “អូនីនីកិត្តនវា និត្តនយោងទរាយ
ទីកួតិសិលបកគុម បើនរុក្សាគាតិ
តាំង ទ ពិនិត្ធ ទីកូរានីយីថែងសំខែ
គិយិវ៉ែល់ មេរិដីហើនកូរានីយី
ថែងសំខែន័ំ.

២៩៤០. អូនីនីកិត្តនិប់ ពេតិនុនុ ពេតិនិទ្ធិ
ពេតិនមជ្ឈិវិត បើនមិរិដិនានានា
ឱនិច តាំង ទ ពិនិត្ធ ទីកូរានីយី
ថែងសំខែ គិយិវ៉ែល់ មេរិដីហើន
កូរានីយីថែងសំខែន័ំ.

២៩៤១. អូនីមេឡៅនី ពេតិនុយុទ្ធភាពយាន
នីកិត្តនិប់ មិនីយិនីកូរានីយី
ថែងសំខែគិយិវ៉ែល់ មេរិដីហើន
កូរានីយីថែងសំខែន័ំ.

២៩៤២. បុរុយធមាតានិទីមិតុកតាំង ទ មិនិយិបែន
រុញីនី ទីកូរានីយីថែងសំខែ គិយិវ៉ែល់
ទរាយលែល់ មេរិដីហើនកូរានីយី
ថែងសំខែន័ំ.

២៩៤៣. ធម្មាគាតិទីមិផលតាំង ទ មិនិយិបែន
រុញីនី ទីកូរានីយីថែងសំខែគិយិវ៉ែល់
ទរាយ មេរិដីហើនកូរានីយីថែងសំខែ
ន័ំ.

២៩៤៤. ឡៅនីបើនពិកតាត្រាំង ពិកតាម៉ា
និតិកតាត្រាំង ទីកូរានីយីថែងសំខែ

ເຢທີສຸສູ ປຸພຸເພ ກີ່ພື້ສູ
ເຕ ກົມາຮາ ນ ທິສສເງ"ຕີ.

เคยมาเล่น แม้มีได้เห็นลูกน้อย
ทั้งสองนั้น".

ຕଡຖຸ ອີເມ ໄນ ທດຖືກາ ອສຸສາຕີ
ສາ ປັບພຕູປີ ທາງເກ ດວເສນຸດີ
ອທິສວາ ປຣິເທມານາ ຕໂຕ ໂອຊູ່ນ
ບຸນ ອສຸສມປຳ ອາຄນຸຕົວ ຕຕຸທ ເຕ
ອຸປະເຮນຸດີ ເຕັ້ນ ກີ່ພິນການຸຫການີ
ທີສວາ ເຂວມາຫ.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า เหล่านี้
เป็นตุ๊กตาซัง ตุ๊กตาม้า ความว่า พระนาง
มัทรี เมื่อทรงแสวงหาลูกน้อยทั้งสองบุณ
ภูษา ไม่ทรงเห็นก็ทรงคร่าความ ได้เสด็จ
ลงจากภูษาแล้ว เสด็จกลับมายังอาศรมบท
อีก จึงทรงมองหาลูกน้อยทั้งสองในอาศรม
นั้น ก็ทอดพระเนตรเห็นแต่ของเล่น
ของสองลูกรักนั้น จึงได้ตรัสอย่างนี้.

ອດສຸສາ ປຣິທ່ວນສຖແເທນ ເຈວ
ປກສຖແເທນ ຈ ມີຄປກຊີໃນ ຈ ຈີສູ.
ສາ ເຕ ທີສວາ ອານ

ครั้งนั้น ฝูงเนื้อแلاءนก ต่างออก
จากที่อยู่และรังของตน เพราะสำเนียง
บริเทนากาจ และเสียงพะบາทของ
พระมารีนั้น. พระนางทอดพระเนตรเห็น
สัตว์เหล่านั้น จึงตรัสว่า

အမေရိင်. "ခီမေ ဆာမာ ဆုတ္တရာန
ပည့်က ဂလီမီက၊
ယနိစ္စ ပုံပူဖေ ဂီပီစု
တေ ကမရာ န ဘီဆာရေ.

๒๒๔๕.“เหล่านี้เป็นตึกตามเนื้อทรายทอง
ตัวเล็ก ๆ ตึกตามระต่าย ตึกตาม
นกเค้า ตึกตามดงเป็นอันมาก
ที่ลูกน้อยทั้งสองเคยได้ แม้มีได้
เห็นลูกน้อยทั้งสองนั้น.

ଅନ୍ତରେ ଓମେ ହମ୍ମା ଏ ଗୋଟିଏ ଏ
ମୁଖୀ ଜିତ୍ରପେଞ୍ଚିନା
ଯେହିଶୁଣୁ ପୁପୁପେ ଗିର୍ଜିଶୁ
ଆ ଗମରା ନ ହିଶିଶିଦ୍ଧି

၁၇၄၆. เหล่านี้เป็นตึกตาทาง ตึกตามก
กระเรียน ตึกตามกยุงมีแนวทาง
งามวิจิตร ที่ลูกน้อยทั้งสอง
เคยเล่น แม่มได้เห็นลูกน้อย
ทั้งสองนั้น”.

ຕັດຕູ ສາມາຕີ ຊຸ່ຫຼິກາ ສາມ-
ວະນຸ້ມົມືກາ. ສີສັງລູກາຕີ ສສາ ຈ
ວນອຸ້ກາ ຈ.

ສາ ອສຸສມປເທ ປີຢປຸຕຸເຕ
ອທິສູວາ ຕໂດ ນິກຸມມືຖຸວາ ບຸປ່ພວນນະງົມ
ປວິສິຖຸວາ ຕໍມ ຕໍມ ຈຳນັ້ນ ໂຄລເກເຕຸວາ
ອາຫ

ເໜແລ້ວ. “ອິນາ ດາ ວັດທະນາໄຍ
ປຸປຸຜິຕາ ສພຸພກາລິກາ
ຢົດຮູສສຸ ປຸປຸເພ ກີ່ເືສ
ເຕ ກມາຮາ ນ ກີສສເຣ.

ଇତ୍ତାରେ ଓମା ତା ପିଗୁଖରଣୀ ରମ୍ଭା
ଜଗିଗରାକୁପ୍ରକାଶିତା
ମନୁଥାଳାଗେହି ସବୁଜନୁନା
ପଥ୍ମପ୍ରପଲଗେହି ଜ
ଯତ୍ନାଶସ୍ତ୍ର ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୀପୀସୁ
ତେ କୁମାରୀ ନ ଟିକୁଣିରେ"ତି.

ຕଡຕ ວັນຄຸມພາໄຍດີ ວັນມາລາ-

ສາ ກຕුණී ປຸດ්දී ອທිສූච ບຸນ
ມහາສතුස්ස ສනුດිກ ອາකນුතුච ຕຳ
ຖຸມມູ້ ນິສිນຸ່ນ ທිສූච ອານ

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ตึกตา
เนื้อทรายทอง ได้แก่ เนื้อมีสีดำเล็กน้อย.
คำว่า ตึกตากระต่าย ตึก atan เค้า
ความว่า กระต่ายและนกเค้าแมวในป่า.

พระนางเจ้า ไม่เห็นสูกรักทั้งสอง
ที่พระอาศรมบท จึงเสด็จออกจาก พระ-
อาศรมสถานนั้น เข้าสู่ชั้วแห่งป่าดอกไม้
ทodorะเนตรดุสถานที่มี ๆ แล้ว จึงตรัสว่า

๒๒๔๗. “พ่อมดยกไม้ในป่าเหล่านั้นมีดออก
บานทุกฤตภราณ ที่ลูกน้อยหงส่อง
เคยมาเล่น แม่มิได้เห็นลูกน้อย
หงส่องนั้น.

๒๒๔๙. นีก์สระบุกขรนี อันม่ารื่นรมย์
เพียบพร้อมด้วยเสียงนาจากพราภ
มาคุ้น ดาวดาชาไปด้วยดอก
มณฑา ดอกปทุมและอุบล ที่
ลูกน้อยหั้งสอง เคยมาเล่น แม่
มีได้เห็นลูกน้อยหั้งสองนั้น.

บรรดาคำแหงล้านนั้น คำว่า พุ่ม
ดอกไม้ในป่า ได้แก่ กอดอกไม้ในป่า.

พระนางมัทรีนัน ไม่พบลูกรัก ณ
ที่เห็น ๆ จึงกลับมาฝ่าพระมหาสตัถ์วอีก
เห็นพระองค์ประทับนั่ง มีพระพักตร์
เคร้านามของ จึงทูล (ตัดพ้อ) ว่า

๒๒๔๙. “ນ ເຕ ກງຈານ ກິນ້ານີ
ນ ເຕ ອຸທກມາກດໍ
ອຄຸປີ ເຕ ນ ພາບໂຕ
ກິນ້າ ມນຸໂທ ມາຍສີ.

๒๒๕๐. ປີຍ ປີເຢັນ ສົງຄຸມ
ສມීໜໍ ພູພປ່ນບຸລົດ
ຕຸຍຊຸ່າ ປຸດຕະ ນ ປສຸສາມີ
ໝາລີ ການຸ້າຫຸັນ ຈຸໄກ”ຕີ.

ຕຕຸດ ນ ພາບໂຕດີ ນ ຂລິໂຕ.
ອີໍາ ວຸດຸໍ ໃහີ “ສາມີ ຕຸໍ ປຸພູເພ
ກງຈານ ກິນ້າທສີ. ອຸກດໍ ອາຫຣຶຕວາ
ຈເປສີ, ອຸງຄາວກປຸລເລ ອຄຸ້ ກໂສີ,
ອຊຸ່າ ເຂເຕຸສຸ ເກົກປີ ອກຕວາ ກິນ້າ
ມນຸໂທ ມາຍສີ, ດວ ກິຣີຍາ ມຢ໊າ
ນ ຮຸຈຸຕີ”ຕີ.

ປີຍ ປີເຢັນາຕີ ເວສຸສຸນຸຕໂຣ ມຢ໊າ
ປີຍ, ອີໂຕ ເມ ປີຍຕໂຣ ນດຸຕີ,
ອືມິນາ ເມ ປີເຢັນ ສົງຄຸມ ສນມາ-
ຄນຸຕວາ ປຸພູເພ ສມීໜໍ ພູພປ່ນບຸລົດ
ທຸກໍ່ ວິຄຈຸຂຕີ, ອຊຸ່າ ປນ ເມ

๒๒๔๙. “ຝຶນພຣະອງຄົງມີໄດ້ທັກ ນ້ຳກີ່ມີໄດ້
ຕັກ ແມ່ໄກກີ່ມີໄດ້ຕິດ ເພຣະ
ເຫດໃຈ່ວ່າຮນອ ພຣະອງຄົງຈຶງທຽງ
ທົງຍອເຫາຊັບເຫຼວອູ່.

๒๒๕๐. ຜົນທີ່ຮັກກັບຜົນທີ່ຮັກປະມົມກັນ
ຢ່ອມຫາຍທຸກໆຂ້ອນ ແຕ່ວັນນີ້
ໜ່ອມຈັນ ມີໄດ້ເຫັນລູກນ້ອຍ
ທັ້ງສອງນັ້ນ ຄືອພ່ອໜາລີແລະ
ແມ່ກັນຫາຫຼັນາ”.

ບຣດາຄຳແລ່ນັ້ນ ຄໍາວ່າ “ໄມ່ຕິດ
ໄດ້ແກ່ ໄມ່ລູກໂພລົງ. ທ່ານກ່ລ່ວອອົບນາຍ
ດຳນີ້ວ່າ “ຂ້າແຕ່ພຣະສວມີ ຄຣັງກ່ອນ
ພຣະອງຄົງທຽງທັກຝຶນ, ທຽງນໍານຳມາຕັ້ງໄວ້
ທຽງກ່ອໄຟບົນກຣະເບື້ອງດ່ານພັລິງ, ໃນວັນນີ້
ພຣະອງຄົງໄມ່ທຽງທຳກາງງານແມ້ຍ່າງໜຶ່ງ
ໃນບຣດາກາງງານແລ່ນັ້ນ ທຽງທົງຍອເຫາ
ຊັບເຫຼວອູ່ ໜ່ອມຈັນ ໄມ່ຂອບໃຈກິຣີຍາ
ຂອງພຣະອງຄົງແລຍ ເພົະ”.

ຄໍາວ່າ ຜົນທີ່ຮັກກັບຜົນທີ່ຮັກ ຄວາມວ່າ
ພຣະເວສັນດຣ ເປັນທີ່ຮັກຂອງໜ່ອມຈັນ,
ຄົນອື່ນເປັນທີ່ຮັກຂອງໜ່ອມຈັນ ຍື່ງກ່າວ
ພຣະເວສັນດຣນີ້ໄມ່ມີ, ໃນວັນກ່ອນໆ ຄວາມ
ລຸ່ມທົງຂອງໜ່ອມຈັນເໜືອດ້າຍໄປ ແລະ
ຄວາມທຸກໆຂ້ອນຍ່ອມຄລາຍໄປ ເພຣະມາ
ປຣກອບພຣ້ອມດ້ວຍຄວາມຮັກຂອງໜ່ອມຈັນ

ອິນໍ ປສ්සන්තියාපි ໄສໂກ ນ ວິຄຈຸດຕີ, ກິນຸ້າ ໂດ ກາຣນຸຕີ.

ນີ້, ແຕ່ວັນນີ້ໜ່ອມຂັນແມ່ໄດ້ເຫັນພະວົງຄົນນີ້ ກີ່ມີຄລາຍຄວາມໂສກໄດ້ ເພຣະເຫດວູກໄຮ້ ມາວ່າ.

ຕຸຍຊຸ່າຕີ ໄຫດຸ ທິກູຈຳ ເມ ກາຣນິ, ເຕ ອາຫຸ້າ ປຸດເຕ ນ ປສ්සາມີ, ເຕັນ ເມ ອິນໍ ປສ්සන්තියාපි ໄສໂກ ນ ວິຄຈຸດຕີຕີ.

ຄໍາວ່າ ວັນນີ້...ທັງສອງນັ້ນ ຄວາມວ່າ ເຫດຸ ທິ່ນ່ອມຂັນ ເຫັນ(ພະວົງຄົນ)ຈະຍົກໄວ້ກ່ອນ, ວັນນີ້ໜ່ອມຂັນ ໄນ ເມື່ອເຫັນພະວົງຄົນແລະ ພຣະວິດາທັງສອງນັ້ນເລີຍ, ເພຣະເຫດຖຸນັ້ນ ມ່ອມຂັນແມ່ໄດ້ເຫັນພະວົງຄົນນີ້ ກີ່ມີຄລາຍຄວາມໂສກໄດ້.

ຕາຍ ເຂວ້າ ວຸດຸເຕີປີ ມහາສຕຸໂຕ ຕຸດູນທີ່ກູ້ໂຕວາ ນິສີທີ. ສາ ຕສຸມີ ອກເດັນເຕ ໄສກສລຸລສມບຸປັປິຕາ ປ່າທຖກຖກວິງ ວິຍ ກມປປມານາ ປຸນ ປສມໍ ວິຈາຮນກູ້ຈານນີ້ ວິຈິຕຸວາ ມහາສຕຸຕສຸສ ສນຸຕິກຳ ປຈຈາ- ຄນຕຸວາ ອາຫ

ແມ່ເມື່ອພຣະນາງມັກທີ່ນັ້ນ ກຣາບຖຸລ ອູ້ອ່ອງໆງ່ານີ້ ພຣະມາສັຕ່ວງກີປະທັບນັ້ນນີ້ ເມື່ອພຣະມາສັຕ່ວງມັນໄມ່ຕ່ວສົດອບ ພຣະນາງ ອັນລູກຄວີ້ຄວາມໂສກ ຖຸກຕ້ອງແລ້ວ ມີ ພຣະກາຍສັ່ນສະຫັກ ປະດູມແມ່ໄກທີ່ຖຸກຕີ ເຖິ່ງໄວປັດມສສຖານທີ່ ທີ່ເຖິ່ງໄວປັດມື່ອກ່ອນ ອຶກແລ້ວ ກລັບມາສູ່ສຳນັກຂອງພຣະມາສັຕ່ວ ກຣາບຖຸລວິງວອນວ່າ

ເຫັນຕີ. “ນ ໂດ ໂນ ເທວ ປສ්සາມ ເຢນ ເຕ ນີ້ກູ້ ມຕາ ກາໂກລາປີ ນ ວສ්සන්තີ ມຕາ ເມ ນູນ ທາງກາ.

ເຫັນຕີ. “ຂ້າແຕ່ສມມຕິເທພ ມ່ອມຂັນມີໄດ້ ເຫັນລູກຮັກທັງສອງຂອງເຮົາ ຜູ້ໄດ້ ມານໍາເຂົາ ລູກຮັກທັງສອງນັ້ນໄປ ຮ້ອຍວ່າລູກຮັກທັງສອງນັ້ນ ຕາຍ ເສີຍແລ້ວ ແມ່ຝູ່ກາປາກມີໄດ້ຂານຂັ້ນ ລູກນ້ອຍທັງສອງ ຂອງມ່ອມຂັນ ຕາຍເສີຍແລ້ວເປັນແນ່.

ଶ୍ରୀମତୀ. ନ ପି ନା ହୋ ପଶୁଶାମି
ଯେଣ ତେ ନୀଘ୍ନା ମତା
ଶ୍ଵରାପି ନ ଵଶୁଶନ୍ତି
ମତା ମେ ନୁହ ତାରକା"ତି.

ຕະດຸນ ນ . ໂຍ ໄນຕີ ເທວ ນ
 ໂຍ ອມໝາກໍ ປຸຕູເຕ ປສສາມີ. ແຍນ
 ເຕ ໜຶ່ງງາ ມຕາຕີ ແກນຈີ ເຕສໍ
 ນຶ່ງງົງກວັບປິ ນ ທານມີມີ ອົບປຸປ່າເຢແນວ
 ອານ.

ຕາຍ ເກິ່ງ ຖຸດເຕີປີ ມະຫາສດຸໂຕ
ນ ກິລຸບີ ດເສີ. ສາ ປຸດຕະສົກເນ
ຜູ້ຈາ ປຸດຕະ ອຸປະກາເຮັນຕີ ຕະດີຍວາຮີ
ຕານີ ຕານີ ຈານານີ ວາຕະເວເຄີນ ວິຈິຣີ.
ຕາຍ ກີ່ ເກຮອດຕີ ວິຈິຣີຕົງຈານໍ
ອຸປະກິຍ່ມານໍ ປຳນຸ່ວຮສໄຍ້ໜມຄຸໆ
ອໂທີ. ອັດ ຮຕຸດີ ວິກາຍີ. ອຽນໂທຍີ
ໜາຕີ. ສາ ປຸ້ນາຄນຸ່ວາ ມະຫາສດຕະສົກ

ເຫດຕິເຂ. ຂ້າແຕ່ສົມມຕິເທເພ ມ່ອມຈັນມີໄດ້
ເຫັນລູກຮັກທັງສອງຂອງເວາ ຜູ້ໄດ້
ມານຳເອາ ລູກຮັກທັງສອງນັ້ນໄປ
ຫົວໜ້າວ່າລູກຮັກທັງສອງນັ້ນ ຕາຍ
ເສີຍແລ້ວ ແມ່ຜູ້ງນາກມີໄດ້ຂານໜັນ
ລູກນັ້ນອຍທັງສອງ ຂອງມ່ອມຈັນ
ຕາຍເສີຍແລ້ວເປັນແນ່".

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า มีได้
เห็น...ของเรา ความว่า ข้าแต่สมมติเทพ
หมื่นชั้นมีได้เห็น พระลูกรักทั้งสอง
ของเราเลย. ด้วยคำว่า ผู้ได้มานำเอามา
ลูกรักทั้งสองนั้นไป หรือว่าลูกรักทั้งสอง
นั้นตายเสียแล้ว พระนางมารีตรัส
ด้วยประسังค์ว่า หมื่นชั้นไม่ทราบว่า
ใครนำลูกรักทั้งสองนั้นไป.

แม้เมื่อพระนางมัทรีนั้น กราบถูล
อย่างนี้ พระมหาสต๊วเจ้าก็ไม่ตรัสอะไรฯ.
พระนางเจ้า อันความโศกในพระลูกกรัก^๑
ถูกต้องแล้ว ทรงพิจารณาถึงพระลูกกรัก^๒
ทั้งสองได้เสด็จไปสู่สถานที่นั้นด้วยความ
เร็วดุจลมถึง ๓ ครั้ง. ได้ยินว่า สถานที่ซึ่ง
พระนางเสด็จไปติดอดหนึ่งคืน คำนวน
ระยะทางยาวได้ประมาณ ๑๕ 哩^๓ ไข่หนึ่ง.
ลำดับนั้น ราตรีสว่างแล้ว. อรุณเข็น.
พระนางเจ้าเสด็จมาประทับยืน ณ ที่ใกล้

สนธิเก จิตา ปริเทวี. ตามดุถิ พระมหาสัตว์ ทรงปริเทวนาการอยู่อีก.
ปกาเสนูโติ สตุตา อาห พระศาสดา เมื่อจะทรงประกาศข้อความ
นั้น จึงตรัส(พระคณา)ว่า

๒๒๕๓. “ສາ ດຕຸດ ປົບເວີຕຸວາ
ປຸພຫານີ ວະນີ ຈ
ບຸນເທວສຸສົມ ດນດຸວາ
ສາມິກສຸສູດີ ໂຮທີ

๒๒๕๓. “ພຣະນາງມ້ວີ ທຽງກັນແສງ
ພລາງເຖິງດັນໜາ ຕລອດຊອກເຂາ
ແລະປ່າຊັງ ໃນບົຣິເວນເຂວາງກົດ
ນັ້ນແລ້ວ ເສດື້ຈຳລັບມາ
ຢັງພຣະອາຄຣມອືກ ທຽງກັນແສງ
ອູໝີໃນສຳນັກ ຂອງພຣະວາງສວມມື
ຖຸລຄວໍ່າຄວາງຸງວ່າ

๒๒๕๔. ນ ໂ ໃ ໄ ໃ ແ ເ ປສຸສາມີ
ເຢ ເ ເ ເ ເ ເ ເ ເ ເ
ກາໂກລາປີ ນ ວສຸສູດີ
ມຕາ ເມ ນຸນ ທາງກາ.

๒๒๕๔. ຂ້າແຕ່ພຣະອົງຄີ ຜູ້ສົມມົດີເຫັນ
ໜ່ອມຈັນ ມີໄດ້ເຫັນລູກຮັກທັງສອງ
ຂອງເຮົາ ຜູ້ໄດ້ ມານຳເຂົາລູກຮັກ
ທັງສອງນັ້ນໄປ ພຣີວ່າລູກຮັກ
ທັງສອງນັ້ນ ຕາຍເສີຍແລ້ວ ແມ່ງຸ່ງ
ກາປ່າກໍມີໄດ້ຂານໜັນ ລູກຮັກທັງສອງ
ຂອງໜ່ອມຈັນ ຕາຍເສີຍແລ້ວ
ເປັນແນ່.

๒๒๕๕. ນ ໂ ໃ ໄ ໃ ແ ເ ປສຸສາມີ
ເຢ ເ ເ ເ ເ ເ ເ ເ
ສກຸນາປີ ນ ວສຸສູດີ
ມຕາ ເມ ນຸນ ທາງກາ.

๒๒๕๕. ຂ້າແຕ່ພຣະອົງຄີ ຜູ້ສົມມົດີເຫັນ
ໜ່ອມຈັນມີໄດ້ເຫັນ ລູກຮັກທັງສອງ
ຂອງເຮົາ ຜູ້ໄດ້ ມານຳເຂົາລູກຮັກ
ທັງສອງນັ້ນໄປ ພຣີວ່າລູກຮັກ
ທັງສອງນັ້ນ ຕາຍເສີຍແລ້ວ ແມ່ງຸ່ງນັກ
ກົມີໄດ້ຂານໜັນ ລູກຮັກທັງສອງຂອງ
ໜ່ອມຈັນຕາຍເສີຍແລ້ວເປັນແນ່.

ເຮັດວຽກ ນ ໂ ໄ ໂ ເ ແ ປ ສ ສ ຄ ມ
ເ ໃ ໂ ເ ໂ ເ ໂ ເ ໂ ເ ໂ ເ ໂ ເ ໂ
ວ ຈ ຮ ນ ດ ຕ ຖ ກ ພ ທ ລ ເ ແ
ປ ພ ພ ດ ຕ ຖ ກ ພ ທ ລ ເ ແ

ເໜັດລ. ອິຕີ ມຖື້ ວາງວາ
ຮາບປຸດຖີ່ ຍສສູສືນີ
ພາຫາ ປົກຄະຫຼາ ກນົມທິດວາ
ຕຕເງວ ປົດຕາ ອມາ"ຕີ.

๑๗๖ ตาม สามิกสุสัมภิ ໂຮທີຕີ ກິກຂາເ
ສາ ມທີ ຕຕົມ ວຸກດປ່ພັດຖາງຈີຍ
ສານຸປ່ພັດຕານີ ຈ ວັນຄະນານີ ຈ
ວິຈຽນຸຕີ ປຣິເກວິດວາ ບຸນາຄນຸຕູວາ
ສາມິກຳ ນີສຸສາຍ ຕສຸສ ສຸນຸຕິເກ ຈິຕາ
ປຸດຕານີ ອຕົມາຍ ໂຮທີນີ ນ ໄ ໂນຕີ
ອາທິນີ ວັນຕີ ປຣິເກວິດຕີ ອຕໂລ.

ອົດ ມທີ່ ວາໄໂນາຕີ ກິກຸ່ເງ ເຂວ່ມ
ສາ ອຸດຕມຽປ່ອງຮາ ວາໄໂນຫາ ມທີ່
ງານມູລາທີ່ສູ ວິຈະນຸ້ຕີ ພາກເກ ອທິສູວາ

ເໜັດ. ຜູ້ໄດ້ ນໍາເຄາລຸກຮັກທັງສອນນີ້ປີ
ຫວີ່ວ່າ ລູກຮັກທັງສອນນີ້ ຕາຍ
ເສີຍແລ້ວ ມ່ອມຈັນເຫິວໄປທີ່ໂຄນ
ຕົ້ນໄມ້ ທີ່ບຣິເວນມູເງົາແລະ ໃນຄ້າ
ມີໄດ້ພບເຫັນລູກຮັກທັງສອນ.

ເຮືອຕີ່ລ. ພຣະນາງມ້ທີ່ ຜູ້ທະກພວະນຸ້ມີໂຄນ
ອັນຊົມ ເປັນພວະວາງບຸດີຕີ່ຜູ້ມີຍົກ
ຈຶ່ງທຽບປະຄອງພວະພາຫັກນແສງ
ຄວ່າຄວາມ ລັ້ມສລບລົງທີ່ເພື່ນພຸ່ອ
ໄກລັບຖາມຸລ ຂອງພຣະເວສສັນດຣ
ນັ້ນແລ້.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ทรง
กันแสงอยู่ ในสำนักพระราษฎร์
อธิบายว่า ดูกิรภิกขุทั้งหลาย พระนางมั่ว
ทรงรำไว้รำพัน พลางเที่ยวดันหาตตลอด
เนินเขาและชั้นป่าในบริเวณเขางกตันนั้น
แล้วเสด็จกลับมา อาศัยพระสวามีอีก
ประทับยืนอยู่ใกล้พระองค์ ทรงกันแสงอยู่
เพื่อต้องการพระโกรสและพระนิตาทั้งสอง
ทูลครรภ์ราญเป็นต้นว่า หม่อมฉันมิได้เห็น
(ลกรักทั้งสอง)ของเรา..

ตัวยพระดำเนิร์สว่า พระนางมัทธิ ผู้ทรง
พระรูปโฉมอันอุดม พระผู้มีพระภาค
ตรัสว่า ดูกrigukhทั้งหลาย พระนางมัทธิ
หนูผู้ทรงพระรูปโฉมอันอุดม เที่ยวไป

“ນີສຸສໍສຍໍ ມຕາ ກວິສຸສນຸຕີ”ຕີ ພາຫາ
ປົກປູນ ກນົທືຕົວ ຕດຖເວ
ເວສຸສນຸຕົຮສຸສ ປາກມູແລ ຂົນສົວຄຸນກາທລື
ວິຍ ອມາຍ ປຕີ.

ອັດ ມහາສຕුໂທ “ມຕາ ມຖື່”ຕີ
ສະບຸບາຍ ກມປຳມາໄນ “ອງງາຈານ ວິເທເສ
ມຕາ ມຖື່. ສເຈ ໃຫສສາ ເຊດຸຕ່ຽວນຄເຮ
ກາລກົງຢາ ກວິສຸສົດ. ມໜູນໂທ ປຣິຫາໄຣ
ອກວິສຸສ. ເຫວ ອງງາຈານີ ຈເລຍຸ່ນ. ອໍານ
ປນ ອຮມບັເບ ເອກໂກວ, ກິນຸນຸໂຍ
ກຣິສຸສາມີ”ຕີ ອຸປັປນຸພລວໄສໂກປີ ສຕີ
ປ່ຈຸປ່ງງາຈເປັດວາ “ໜ້ານີສຸສາມີ ຕາວາ”ຕີ
ອງງາຈາຍ ທ່າຍ ຖກຂີ່ນຫຕິ່ນ ຈເປັດວາ
ສນູຕາປປຸດຕິ່ນ ບດຸວາ ກມຜູ້ລຸ້າ
ອຸທິກໍ ຂາທິວິດວາ ສຕຸຕມາເສ ກາຍສົ່ສຄຸ່ຄ
ອນາປັນນປຸ່ພົພັປີ ພລວໄສເກນ ອຕຸຕິນ
ປັພົບຊີຕກວໍ ສລຸກາເຊົ່າ ອສກຸໄກນູ້ໃຕ
ອສຸສຸປຸ່ນຸແນທີ ແນຕຸເທີ ຕສຸສາ ສັສ
ອຸກົງປີຕຸວາ ອູວັດ ຈເປັດວາ ອຸກເກນ

ที่โคนดันไม่เป็นดัน มีได้พบรหินลูกราก
หั้งสอง จึงประคองพระพานาทวงศ์กันแสง
ด้วยพระดำริว่า “ลูกรากหั้งสองจักตายแน่”
ดังนี้แล้ว ก็ล้มสถาบันที่พื้นพสุรา ไกล
บำบัดมูลของพระเวสสันดร ประดุจดัง
ต้นกล้วยสีทอง อันเข้าด้วยลัมลงบน
พื้นดิน ชะนั่น.

ครั้งนั้น พระมหาสตว์เจ้า มีพระ
ภรกายสันสะท้าน ด้วยความสำคัญว่า
“พระนางมหี สันพระชนม์แล้ว” จึงทรง
รำพึงว่า “มหีมาสันพระชนม์ในต่างแดน
ซึ่งมิใช่ฐานะ ก็ถ้าว่าพระนางจักสัน
พระชนม์ในเชตุดรนคร การบูรพาภีจัก
เป็นการใหญ่ แครัวหังสองกีจะเทื่อน
ถึงกัน ก็ตัวเราอยู่ในป่าเพียงลำพังเท่านั้น
จักทำอย่างไรดีหนอ” แม้เป็นผู้มีความศิก
เป็นกำลังเกิดขึ้นแล้ว ก็ทรงรังพระสถิต
ให้ตั้งมั่น เสด็จลูกขึ้นด้วยทรงสำคัญว่า
“เราจักรู้ให้แน่ก่อน” จึงวางพระหัตถ์
เบื้องขวาตรงพระหทัย(แห่งพระนาง) ก็
ทรงทราบความเป็นไปว่า พระสรีระยัง
อบอุ่น(ยังทรงพระชนม์อยู่) จึงทรงหยิบ
พระเต้าตักน้ำมา แม้มิเคยถึงการต้อง^ก
ภายในพระนางสัน ณ เดือน แต่ไม่อาจ
เพื่อกำหนดความที่พระองค์เป็นบรพชีต
 เพราะความศิกมิกำลัง มีพระเนตร

ปริปุโผลสิตุวາ มุขณุจ หทัยณุจ เต็มไปด้วยพระอี้สสุขล ทรงช้อนพระศีริ
บริมนุชนุติ นิสีทิ. ของพระนางเจ้า วางไว้ที่พระเพลา
ประพรอมด้วยน้ำ จุบพระพักตร์และ
พระหัตถ์แล้ว ประทับนั่งอยู่.

มททปิ ใจ โถก วีตินามेतุวा สตี
ปฏิลภิตุว่า หิโระตุดปปิ ปจุปภูรเปตุว่า
วุญญา มหาสตุติ วนุทิตุว่า “สามิ
เวสุสันดอร ทารกฯ เต ຖື គຕາ”ຕີ
ປຸຈຸ້ມ. ໂສ ອານ “ເທວີ ເອກສຸສ
ພຸຮານຸມຄສູສ ທາສຕຸາຍ ມຍາ ທິນຸນາ”ຕີ.
ຕມດຸດຳ ປກເສນຸໂຕ ສຕຸາ ອານ

ເຫັນຕະ. “ຕມຊຸມປດຸດຳ ລາຍປຸດຸດີ
ອຸທເກນາວີສີບຸຈດ
ອສຸສຕຸດຳ ນຳ ວິທິຕຸວານ
ອຕ ນຳ ເອຕທພຽງ”ຕີ.

ຕຕຸຕ ຕຸມຊຸມປດຸດນຸດີ ອອດຸດໃນ
ສນຸຕິກຳ ປດຸດຳ. ປາທມູເລ ປັດຸຕຸວາ
ວິສຸບຸນີງຕຸນຸດີ ອຕຸໂຕ. ເອຕທພຽງຕິ

ฝ่ายพระนางมัทรີ ພອສັກຄູ່ນິ້ງກົກລັບໄດ້
พระສຕີ ເກີດມີຫຼີແລະໂອດຕັປະ ກີລຸກໜີ້ນ
ກрабพระมหาສັດວີ ຖຸລດາມວ່າ “ຂ້າແຕ່
ພະເວສສັນດຽຜູ້ສວາມີ ລູກທັ້ງສອງໄປໝ່າຍ”.
พระบรมโพธิສັດວີຕັດອົບວ່າ “ແນ່ນາງເທິ
ເວໄໝລູກທັ້ງສອງ ເພື່ອເປັນທາສແກ່ພຣາມມົນ
ຄົນນິ້ນເສີຍແລ້ວ”. ພຣະສາສດາ ເມື່ອຈະ
ทรงປະກາສຂໍອຄວາມນັ້ນ ຈຶ່ງຕັຮສວ່າ

ເຫັນຕະ. “ພະເວສສັນດຽກາເສີ ທອງກຳນັ້ນ
ປະພຣມພຣະນາງມັກທີ່ຈາກບຸນດີ
ຜູ້ລົມສລບລົງ ດນ ທີ່ໄກລັບຖາຍຸຄລ
ຂອງພຣະອອງຄົນນີ້ ຄວັນທອງທານ
ວ່າ ພຣະນາງພື້ນພຣະອອງຄົດແລ້ວ
ຈຶ່ງໄດ້ຕັຮສບອກ ເນື້ອຄວາມນີ້
ກັບພຣະນາງໃນກາຍໜັງ”.

ບຣາດາຄຳແໜ່ລ່ານັ້ນ ດຳວ່າ ຜູ້ລົມ
ສລບລົງ ດນ ທີ່ໄກລັບຖາຍຸຂອງພຣະອອງຄົນນີ້
ໄດ້ແກ່ ປຶ້ງສໍານັກຂອງພຣະອອງຄົດ. ອົມບາຍວ່າ
ເປັນຜູ້ລົມສລບລົງ ດນ ທີ່ໄກລັບຖາຍຸຄລ (ຂອງ
ພະເວສສັນດຽ). ດຳວ່າ ໄດ້ຕັຮສບອກ
ເນື້ອຄວາມນີ້ ຄວາມວ່າ ພະເວສສັນດຽໄດ້

ເອດ “ເຄກສຸສ ເມ ພຸວະນຸມຄສຸສ
ທາສດຖາຍ ທິນູນາ”ຕີ ວຈນ ອພວົງວິດ.

ຕໂຕ ຕາຍ “ເຖົງ ປຸດຸເຕ
ພຸວະນຸມຄສຸສ ທດ້ວາ ມມ ສພພວດຕີ
ປຣີເທິວິດ້ວາ ວິຈຈຸນຸຕິຢາ ກິນູນາຈກຸຂໍສີ”ຕີ
ວຸດຸເຕ ມනາສດຸໂຕ ອານ

ຕຣັສພຣະດຳຮັສນີ້ວ່າ “ເຮົາໃຫ້ລູກທັງສອງ
ເປັນທາສແກ່ພຣາໝ່ານົມຄນໍ້າງໜຶ່ງເສີຍແລ້ວ”.

ລຳດັບນັ້ນ ເມື່ອພຣະນາງເຈົາຕຣັສວ່າ
“ຂ້າແຕ່ສມມິເທີພ ພຣະອົງຄປະທານລູກ
ທັງສອງແກ່ພຣາໝ່ານົມແລ້ວ ໄມ່ຕຣັສບອກ
ແກ່ໜ່າຍມື້ອມຈັນ ຜູ້ວ່າໄວ້ຮັພັນເຫື່ຍວອຍຸ່ດລຸດ
ຮາຕີ ເພຣະເຫດູໄຣ” ພຣະມາຫາສັດວົງຈຶ່ງຕຣັສວ່າ

ເໜັກລ. ອາທີເຢແນວ ເຕ ມທຸທີ
ທຸກໍ່ ນກຸ່ຂາດຸມຈຸດິສຳ
ທລິຖຸໂທ ຍາຈໂກ ວຸທຸໂຄນ
ພຸວະນຸມໂນ ພຣມາຄໂຕ.

ເໜັກລ. “ດູກຣັມທີ່ ເຮົາໄປ່ປຣາດນາ
ຈະແຈ້ງຄວາມທຸກໍ່ແກ່ເຂອ ແຕ່ແວກ
ກ່ອນ ພຣາໝ່ານົມແກ່ ເປັນຍາຈກ
ຜູ້ຍາກຈານມາສູ່ທີ່ອໝູ່ຂອງເວາ.

ເໜັກລ. ຕສຸສ ທິນູນາ ມຍາ ປຸດຸຕາ
ມທຸທີ ມາ ກາຍີ ອສຸສສ
ນຳ ປລສຸ ມທຸທີ ມາ ປຸດຸເຕ
ມາ ພາຫຸໍ່ ປຣີເທິວຍ
ລຊ້າມ ປຸດຸເຕ ຂຶວນຸຕາ
ອໂຮກາ ຈ ກາວມເສ.

ເໜັກລ. ເຮົາໄດ້ໃຫ້ລູກທັງສອງ ແກ່ພຣາໝ່ານົມ
ນັ້ນໄປ ດູກຣັມທີ່ ເຂອຍ່າກລວ
ເລຍ ຈົດິຈີເດີດ ດູກຣັມທີ່ ເຂອ
ຈົດເຮົາເດີດ ອຍ່າດູກທັງສອງ
ເລຍ ອຍ່າກັນແສງໄປນັກເລຍ ເຮ
ເປັນຜູ້ມີມີໂຄ ຍັງມີຮົວຍ່ອງ
ຄົງຈະໄດ້ພບເຫັນລູກທັງສອງ ທີ່
ພຣາໝ່ານົມນຳໄປແນ່ແທ້.

ເໜັກລ. ປຸດຸເຕ ປສຸບຸຈ ຮັບຸບຸຈ
ຍບຸຈ ອຸນຸບົ່ນ ມເຮ ອັນ
ທຸ່າ ສປປຸໂຮ ທານ
ທີສຸວາ ຍາຈກມາຄເຕ
ອນຸມື່ທານີ ເມ ມທຸທີ
ປຸດຸເຕ ທານມຸດຸຕມນູ່ຕີ.

ເໜັກລ. ສັບປຸງຈ ເຫັນຍາຈກມາຄື່ງແລ້ວ
ພື້ນໃຫ້ບຸດຮ ປສຸສຕົວ ອັນຫາຕີ ແລະ
ກຣພຍ່ອຍ່າງອື່ນໃນເຮືອນ ເປັນທານ
ໄດ້ ດູກຣັມທີ່ ເຂອງຈອນນິນທານ
ປຸດທານ ອັນສູງສຸດຂອງເຮາ”.

๑๗๘ อาทิเยเนวadi ออาทigen. อิท บุตตัม โนติ “สเจ เต อน ออาทิโต ปญญา เอตมตุตัม อจิกุชิสุสัม, ตัม สุตุวา ตัว โสก สมุสารเต็ม อากุโนนติยา หทัย ผเลยุย, ตสุมา ออาทิเยเนว เต มทุกิ ทุกุขໍ น อคุชาตุเมจิสุสุน”ติ.

ธรรมชาติ อิท อุมาหก วสนญาณ อคติ. อโรค ฯ ภาระเสติ ยดา ตดา มย อโรค โนม, ชีวามนา อวสุสัม ปุตุเต พุราหมณน นีเตปี ปสุสิสุสามาติ วทติ.

ยอด ออบุญ มะเร ธันนุติ ย อบุญ มะเร สวิบุญาณากาภิบุญาณกธน. ทพุชชา สปุปุริส ทานนุติ สปุปุริส อุดตมตุตัม ปตุเตนุติ อุร ภินทิตุวา หทัยม สำปี คเหตุวา ทาน ทเทยุย”ติ.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า แต่ แรกก่อน' ความว่า แต่ต้น, อธิบาย ความนี้ว่า “ถ้าเราจักบอกความนี้แก่เชือ ตั้งแต่แรกก่อน เมื่อเชือฟังความนั้นแล้ว ไม่อาจเพื่อจะอดกลั้นความโศกนั้นไว้ได้ ดวงหทัยจะฟังแตก, ແນ່ມัธรี เพราะฉะนั้น เราจึงไม่ประทานจะบอก ความทุกข์ แก่เชือก่อน”.

คำว่า มาสู่ที่อยู่ ความว่า เป็นผู้มาสู่ สถานที่อยู่แห่งเรา (คือเรือน). ด้วยคำว่า เราเป็นผู้ไม่มีโรค พระเวสสันดรตรัสว่า เราเป็นผู้ไม่มีโรค ยังมีชีวิตอยู่ คงจะได้ เห็นลูกทั้งสองที่พราหมณ์นำไปแน่แท้.

คำว่า และทรัพย์อย่างอื่นในเรือน ความว่า (สปบุรุษเห็นยาจากมาถึงแล้ว พึงให้) สวิญญาณทรัพย์และอภิญญาณก- ทรัพย์อย่างอื่น ในเรือน(เป็นทานได้). ด้วยคำว่า สปบุรุษพึงให้...เป็นทานได้ พระเวสสันดรตรัสว่า สปบุรุษเมื่อประทาน ประโยชน์อันสูงสุด พึงทำลายทรงอก ถือเขาแม่นีหทัยให้เป็นทานได้.

มทุกิ อาน

๒๒๖๒. “อนุโมทามิ เต เ�ว
ปุตุเด ก ทานมุตุตม

พระนางมัธรี กราบทูลว่า

๒๒๖๒. “ข้าแต่พระองค์ ผู้ประเสริฐ
หม่ออมฉันขออนุโมทนาปุตตathan

ທດຖາວອນ ຈິຕຸຕໍ່ປະເທດ ກີຍຸໂຍ ທານໍ ທໂກ ກວ.

อันดูดมของพระองค์ พระองค์
พระราชทานปุตตathan อันดูดม
แล้ว จงยังพระหฤทัยให้เลื่อมใส
ขอจงทรงบำเพ็ญthanให้ยิ่ง ๆ
ขึ้นไปเดด.

ເໜັນ. ໝ ຕຸກ ມາເລວງເຕັມ
ມນຸສູເສສ ຊຳກິບ
ພຸາຫມນສສ ອາທາ ທານ
ສົງລົມ ວິຊາຖຸໂນຕີ.

ଅଇସାର. ଖାତେପରାଙ୍କ ପୁଣିପାଇନ୍ଦ୍ର
ଖଂପରାମୁଣ୍ଡନୀମୁଖ୍ୟ ଶ୍ରୀ
ମକାପିନନ୍ଦନାନ୍ଦନୀଯାନ୍ଦନ
ପରାଙ୍କ ପୁଣିଲୀପିରାଜ୍ଞ ହାଜରିଷ୍ଟୁ
ଦୀତରଙ୍ଗବାହୀପିଣ୍ଡପିତ୍ତଧାନ ଗେ
ପରାମଣ୍ଡିଲାଏ”.

ຕଡຖາ ឧនុមិතាមី តេដិ ទស្សនា
ក្បុជិយា ចារេទូវា វិជ្ជាយិតូវា ទិវសស្តែ
ទុវិទិកុម្ពទុគំ នុហាបេតូវា បាយេទូវា
ណាមេទូវា ឬ និប្បុមាបេតូវា
ព្រឹកគុគិតបុត្រពេកសុ ពិនិត្យពុំពេន ទិន្នន័យ
សម្ប បត្រិតិ ឧនុមិនុតិ ខោវាមាន.
ិមិនា ការណែន មានិតុផុក “បីថាញ
ទារកាន់ សាមិក”។

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า หมื่นจัน
ขอนุโมทนา... ของพระองค์ ความว่า
พระนางเมอทรงพระครรภ์มา ๑๐ เดือน
จึงประสูติ ทรงประคับประคองให้สรง
ให้ดีมีให้เสวยวันละ ๔-๕ ครั้ง ให้บรรทม
แนบพระอุระ เมื่อพระโพธิสัตว์ทรงปฏิจาร
พระลูกน้อยให้เป็นท่าน ทรงอนุโมทนา
ส่วนบุญที่จะเพิ่งได้ส่วนพระองค์ จึงทูล
อย่างนี้. เพราเหตุนี้ บุคคลทั้งหลาย
พึงรู้ว่า "ปิดาแลเป็นเจ้าของลูกน้อย" ดังนี้.

กิจยุทธ์ ท่าน ท Gö ภาวดี มหาราชช
อุดคุรีปี บุนปุนปุน ท่าน ไทยโภว
ใหเหติ, สพินนแต ท่าน, จิตต์

ด้วยคำว่า ขอจงทรงบำเพ็ญทานให้ยิ่ง
ขึ้นไปเดิม พระนางมัทธิกราบทูลว่า ข้าแต่
มหาราชเจ้า พระองค์จะทรงเป็นทายก
ถวายทานแม่ให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไปเดิม เพราะ

ปสาเหติ, โย ตุ่ม มจุเขวัญเตสุ สดุเตสุ ปิยปุตุเต อทาสีติ.

เหตุนั้น พระองค์ถวายทานดีแล้ว, ขอพระองค์ จงยังพระหฤทัยให้เลื่อมใส, บรรดาสัตว์ผู้ยังมีความตระหนึ่หนี่ยวแม่นพระองค์(ผู้เดียว) ได้ถวายปิยบุตรแล้ว.

เอว วุตเตปี มหาสตุติ "มทุก กินุนาเมดิ ภantesi, เส หิ มยา ปุตุเต ทตุว่า จิตตุ ปสาเหตุ นาภิสุส, อิมานิ เม อจุนริยานิ นปุปวตุเตயุนุ"ติ สพุพานิ ปสวินนุนาททินิ ภantesi. ตติ มทุที ตาเนว อจุนริยานิ ปกิตุเตทุว่า ท่าน อนุโมทনดี อาห

เมื่อพระนางมัทริกาบุตรอย่างนี้ พระมหาสัตว์จึงตรัสว่า "ແນ່ມ້ທີ ເຈົ້າ ພູດຂະໄວນັ້ນ ກີດ້າວ່າເຮັບວິຈາຄຸຕຸກດແລ້ວ ໄມຍັງຈົດໃຫ້ເລື່ອມໃສ ຄວາມອັສຈຽບຢືນື້ ຂອງເຈົ້າ ກີມເພິ່ນປັບປຸງໄປທ່ວ່າ" ຈຶ່ງຕັບແລ້າ ເຫຼຸອສຈຽບຢືນື້ທັງມວລ ມີແຜ່ນດິນໄໝວ ເປັນຕົ້ນ. ລຳດັບນັ້ນ ພຣະນາງມັກກົງຈຶ່ງຖຸລ ສຽງເສີງຄື່ງຄວາມອັສຈຽບຢືນື້ເລຳນັ້ນ (ທີ ປຣາກງູແກ່ພຣະນາໃນໜ້າໜັງ) ເມື່ອຈະ ທຽກອຸນຸມືນາປິຍປຸດທານຈຶ່ງຕັບແລ້ວ

๒๒๖๔. "ນິນຸນາທິຕາ ເຕ ປງວີ ສທຸກ ເຕ ຕີທິວຸງຄໂຕ ສມນຸຕາ ວິຊຸ່ງຕາ ອາຄູ ຄີຣິນໍວ ປົງສຸສຸຕາ"ຕີ.

๒๒๖๕. "ປູ້ພຶກົບນີ້ລື້ນ ເສີ່ຍັດໄປເກີ່ນ ໄຕຣິທິພີ ສາຍຟ້າແລບອູ່ແປລນ-ປລາບໂດຍຮອບ ເສີ່ຍັດທ້ານ ປຣາກງູ ດັ່ງນີ້ວ່າເສີ່ຍັດງູເຂາ ດັ່ນທລາຍ".

ຕຕຸດ ວິຊຸ່ງຕາ ອາຄູຕີ ອາກລ- ວິຊຸ່ງຕາ ທີມວນຸຕປະເທເສ ສມນຸຕາ ນິຈຸນົງຮີສູ. ຄີຣິນໍວ ປົງສຸສຸຕາຕີ ຄີຣິນໍວ ປົງສຸສຸຕສຖາທາ ວິຍ ວິວາ ອຸປ່ງຈີ້ສູ.

บรรดาคำเหล่านີ້ນ ດຳວ່າ ສາຍຟ້າ ແລບອູ່ແປລນປລາບ ຄວາມວ່າ ສາຍຟ້າ ແລບ ມີໃໝ່ຄຸດກາລ່ານອອກແລ້ວໂດຍຮອບ ທີມວັນປະເທດ. ດຳວ່າ ເສີ່ຍັດທ້ານ ປຣາກງູດັ່ງນີ້ວ່າເສີ່ຍັດງູເຂາດັ່ນທລາຍ ຄວາມວ່າ ເສີ່ຍັດຕັ້ງຕື່ນແລ້ວ ປະດູຈັດ ເສີ່ຍັດງູເຂາດັ່ນທລາຍ ຂະນີ້ນ.

ເໜີ 6 ຕ. ດາວໂຫຼນ ເພື່ອ ດັບ
ອຸປະກອດ ນາງທປພັດ
ອິນໂທ ຈ ພຽນມາ ຈ ປະກັບຕີ ຈ
ສີມີ ຍົມ ເວສຸສວັນຍົມ ຈ ວາຈາ
ສພູເພ ເຫວານຸມີທັນຕີ
ຕາວຕີສາ ສອິທກາ.

๒๕๖๖. อิติ มทที วราโนห
ราชนปุตุลตี ยสสสินี
เวสุวนบูรสนส อนุเมธิ
ปุตุลเก ท่านมุตตومนู"ติ.

มหาทีปพุพวนุณนา นิภาจิตา.

๒๒๖๕. “ເທັນເຈົ້າ ແກ່ ນມ່ງ ສິງສະຕິອຍຸທີ່
ນາຮັບປະບວດ ດວຍອຸນຸມເນາ
ແກ່ພຣະເວສສັນດຽນນັ້ນວ່າ ພຣະ-
ອິນຫົວ ພຣະພຣມ ທ້າວປ່າບດີ
ຈັນທເທັນບຸຕົຮ ພຣະຍມ ທັ້ງທ້າວ
ເວສສວັນມາຮາຊ ແລະເທັນເຈົ້າ
ໜາວດາກົງສ່ວຽກ ພຣ້ອມດ້ວຍ
ພຣະອິນຫົວທຸກຄ້ວນໜ້າ ຍ່ອມດວຍ
ອຸນຸມເນາ.

๒๔๖๖. พระนางมัทรี ผู้ทรงพระรูป
พระในมอันอุดมเป็นพระราชนฤติรี
ผู้เมียศ ทรงถวายอนุโมทนา
บุตดathanอันอุดม ของพระ-
เวสสันดร ด้วยประการฉะนั้..

วรรณนามทวีบุรพ ๑๖

ສັກກປ່ພຸພວດູແນ

ເຂວານແຕສູ ອຄງປະມຄວນໆ ສມັນໄທນີ້
ກຳ ກເດນູແຕສູ ສກົໂກ ເຫວາຈາ ຈິນູແຕສີ
“ອຍໍ ເວສຸສນຸຕຣມຫາຮາຈາ ຫີຢູ່ໃຍ ຫຼູກສຸສ
ປົງຈື້ວ ອຸນນາເທດຖວາ ທ່າຮກ ອາຫາສີ,
ອີການີ ນໍ ໂກຈີ ເທິນປຸຣີໂສ ອຸປສົງກມືຖວາ
ສພພລກຊັນສມປັນນິ້ນ ສີລວຕີ ມຖື້

ພວມນາສັກນຽມ

เมื่อสองกษัตริย์เหล่านั้น ตรัส
สัมโมทนียิกถ่าต่อ กันและกันอยู่อย่างนี้
ท้าวสักกะเทเวราชทรงคำว่า “เมื่อวันวาน
พระเวสสันดรมหาราชนี้ ได้ประทานบุตร
และอดีตให้แก่คุณพราหมณ์ ทำให้แผ่นดิน
ให้ บันเลือลั่น บังนี้ ถ้ามีคนตាข้างบนคน

ຢາຈີຕຸວາ ຮາຊານໍ ເອກກຳ ກດຸວາ
ມທຸທີ ຄເທດຸວາ ຄຊເຊຍຸຍ, ຕໂດ ເອສ
ອນາໂຄ ນິປຸປະຈໂຍ ກວເຍຸຍ ຍນຸ້ນ້ານໍ
ພຽງແນວຄຸນແນນ ນຳ ອຸປສັກມືຕຸວາ
ມທຸທີ ຢາຈີຕຸວາ ປ່າມີຖຸກ ດາຫາເປັດຸວາ
ກສູສຈີ ອົງສຊູ້ນີ້ຢືນ ກດຸວາ ປຸນ ຕໍ່
ຕສູເສວ ທດຸວາ ອາຄມີສໍສາມີ"ຕີ. ໄສ
ສຸວິຍຸດຸຄມນເວລາຍຳ ຕສູສ ສນຸຕິກຳ ອຄມາສີ
ຕມຕດຳ ປກເສັນໄຕ ສຕາ ອາຫ

ไปเฝ่าพระเวสสันดรทูลขอพระนางมัทรี
ผู้สมบูรณ์ด้วยลักษณะทั้งปวง ผู้มี
ศีลามหาวัตร พาพระนางไปทำให้ท้าวເຮືອ
อยู่องค์เดียว แต่นั้นท้าวເຮືອจะอนาคตขาด
ผู้ปฏิบัติ ใจหนอน เวลาจะจำแลงເປັນ
ພຣາມມີໄປเฝ่าທ້າວເຮືອ ທຸລຂອພຣະນາງ
ມัතີ ໄກພຣະອອຄື່ງຍອດທານບາມມີ ทำໃຫ້
ໄມ່ຄວສສະແກໄຄຮາ ແລ້ວຖາຍພຣະນາງເຈົ້າ
ນັ້ນຄືນແກ່ທ້າວເຮືອອີກແລ້ວ ກລັບເທິສະຖານ
ຂອງເຮົາ. ທ້າວສັກເທວາຊ ໄດ້ເສົ້າຈໄປ
ສຳນັກແໜ່ງພຣະບຣມໂພທີສົດງ ໃນເວລາ
ພຣະອາທິຕຍື້ນ. ພຣະສາສດາ ເມື່ອຈະຫຽງ
ປະກາສີ້ອຄວາມນັ້ນ ຈຶ່ງຕຽບສ່ວ່າ

ເໜັດລ. “ຕໂຕ ຮຕູຍາ ວິວສແນ
ສຸຮີພສສຸຄມນຳ ປົດ
ສກຸໂກ ພຸ່ຽນມູນວະແນນ
ປາຕີ ແລ້ວ ອທິສສຖາ”ຕີ.

๒๒๖๗. “ลำดับนั้น เมื่อราตรีสิ้นไป เมื่อ
พระอาทิตย์อุทัยขึ้นมา เวลาเข้า
ท้าวสักกเทวราช ทรงจำแลงเศ
เป็นพราหมณ์ ได้ปรากฏแก่
๒ กษัตริย์นั้น”.

ຕଡູດ ປາໂຕ ແນໍສ ອທິສຸສາດີ
 ປາໂຕວ ແນໍສ ທຸວິນຸ້ນ ຂນານ
 ປລູບພາຍມານຮູປີ ປູຮໂຕ ອງຈາສີ,
 ຈຕູວາ ຈ ປນ ປກືສນຸຖາກ ກໂຣນຸໂຕ
 ອາຫ

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า เวลา
เข้า... ได้ปรากฏแก่ ๒ กษัตริย์นั้น
ความว่า เวลาเข้าตู้ พราหมณ์จำแลง
ได้ปรากฏยืนอยู่ข้างหน้าสองกษัตริย์นั้น
แล้ว ก็แลครั้นพราหมณ์จำแลงยืนแล้ว
เมื่อจะทำปฎิสันธารึงกล่าวว่า

ଅନ୍ତର୍ମାନ. "ଗଜି ନୁ ନୀତି କୁଶଳ
ଗଜି ନୀତି ଓନାମ୍ୟ
ଗଜି ଥୁବୁଇନ ଯାଏପି
ଗଜି ମଲଫା ଫନ.

ເໜີ້ນ. ດາວຸຈີ ທຳສາ ມາກສາ ຈ
ອປຸປ່ມເວ ສີ່ສປາ
ວເນ ວາພົມຄາກິນຸແນ
ດາວຸຈີ ທຳສາ ນ ວິງຫຼຕີ"ຕີ.

ເອົ້ມ ວຸດູເຕີມ ມາສຕູໂດ ເຕນ
ສຖື້ ປກີສນຄາວໍ ກຣອນໂດ ອານ

ଅନ୍ତର୍ଗତ କାହାର ପାଇଁ ଏହାର ପରିମାଣ କିମ୍ବା
ଏହାର କାହାର ପରିମାଣ କିମ୍ବା
ଏହାର କାହାର ପରିମାଣ କିମ୍ବା
ଏହାର କାହାର ପରିମାଣ କିମ୍ବା

ଭାଇଙ୍କ. ଓଡ଼ି ହୀଲା ମନ୍ଦିର
ଅପୁପିମ୍ବା ଶ୍ରୀଶ୍ରଦ୍ଧା
ରନେ ରାଫିମିକାଗିଣ୍ଯୁନେ
ହୀଲା ମଧ୍ୟନ୍ଦ ବିଶ୍ଵାସି.

ଭାରତୀ. ଶତ୍ରୁ ନି ମାଣେ ଵଶଦି ପ୍ରଧାନା କ୍ଷେତ୍ରଗିରିନ୍

๒๕๖๘. “พระคุณเจ้า มีความสุขอยู่หรือ
พระคุณเจ้าไม่มีโรคหรือ พระ-
คุณเจ้ายังพระชนม์ชีพ ให้เป็นไป
ด้วยการแสวงหาอยู่หรือ มุลมนัน
และผลไม่ยังมีอยู่มากจะเหลือ.”

အေဒီ ၁၈။ ဟောပုဂ္ဂန်များ မြတ်စွာ လိပ်သူများ မြတ်စွာ လိပ်သူများ
ကျင့်ချွေးဆုံး ပြုလုပ် ရန် ဖြစ်ပါသည်။

เมื่อพระมหาณัมแปลงถางอย่างนี้แล้ว
พระมหาสัตว์ เมื่อจะทรงทำปฏิสันถาร
กับพระมหาณัมแปลงนั้น จึงตรัสว่า

๒๔๗๐. “ดูกว่าท่านพราหมณ์ เรายังหลาย
เป็นสุขสำราญดี เราทั้งหลาย
ไม่มีโรคพาธ มาเบี้ยดเบี้ยน
อนึ่ง เราเยี่ยวยาอัตภาพ ด้วย
การแสวงหาผลลัพธ์ ทั้งมุลมัน
ผลไม้ก็มีมาก.

ເກມຄົກ. ແລ້ວອັບ ຢູ່ ແລະສັຕິງເລື່ອຍຄລານ
ກົມນ້ອຍ ອົນ໌ ໃນປາອັນກລືອນກລົ່ນ
ດ້ວຍສັຕິງວິໄຍ ກີ່ມີມີມາເປີຍແປີຍ
ແກ່ເຮົາ.

ଇତ୍ତାଙ୍କ. ମେଘପଦିଗ୍ରାମାକ୍ଷୁଣ୍ଣିନୀପା ମିଶନ୍

อิทีปี ทุติย์ ปสสาม
พุราหมณ์ เทววนุณิน
อาทาย เวลุวิ่ง ทันท
ราเรนุต อชนิกุปต.

เราเพิ่งเห็นท่าน ผู้เป็นพระมณ์
บูชาไฟ ทรงเศศอันประเสริฐ
ถือไม้เท้าสีดังผลมะตูม และ
ลักษณะน้ำนมเป็นคนที่ ๒.

๒๒๗๓. สุvacตunเต มหาพุ rheum
อโถ เต อหุvacต
อนุติ บริส ภathunเต^๑
ปาง ปกุขາລຍສຸສູ เต.

๒๒๗๓. ดูกกรพราหมณ์ ท่านมาดีแล้ว
อนึ่ง ท่านมิได้มาร้าย ดูกกรท่าน^๒
ผู้เจริญ เชิญเข้าไปภายในเดด
เชิญล้างเท้าของท่านเดด.

๒๒๗๔. ติดนุทุกานิ ปิยาลานิ
มธุเก ก拉斯มาริโย
ผลงานิ ชุททกบุปานิ
กุณุช พุรเหมุ วร วร.

๒๒๗๔. ผลมะพลับ ผลมะหาด ผลมะชาง
ผลมากเม่า มีรสหวานปาน
น้ำผึ้ง เชิญเลือกจันแต่ผลที่ดีๆ
เดดท่านพราหมณ์.

๒๒๗๕. อิทีปี ปาน尼ย์ สีด
อาภาต คิริคพกروا
ตติ ปิว มหาพุ rheum
ສเจ ตุร วิ อกิกงุชสี"ติ.

๒๒๗๕. แม้น้ำดีม กีเย็นสนิท เรานำ
มาจากซอกเขา ดูกกรพราหมณ์
ถ้าท่านประสงค กีเชิญดีม
ตามสบายนเดด".

เอว เตน สทธี ปฏิสันถาร ใจ กดทว่า
มหาสตุติ อาน

พระมหาสัตว์ทรงทำปฏิสันถารกับ
ท้าวบุรินทร์ ผู้จำแหงเศศเป็นพระมณ์
อย่างนี้แล้ว จึงตรัสถามว่า

๒๒๗๖. “อด ตุร วิ แกน วนเนน
แกน วา ปน เหตุนา
อนุปุปตุตติสิ พุราภูณ
ติ เม อกุขานิ บุจุณติ”ติ.

๒๒๗๖. “ดังเราขอถาม ท่านมาถึงป่าใหญ่
 เพราะเหตุการณ์อะไร ท่านถูก
 เรากามแล้ว ขอจงบอกความนั้น
 แก่เรา”.

ອົດ ໄສ ຕສູສ ອາຄມນກາຮນ ປຸຈຸຂີ. ຂອ ນໍ ສກຸໂກ “ມහາຮາຊ ອໍທໍ ມະລຸລໂກ, ອົກາຈຸຈຸນຸໂຕ ຕວ ກຣີຍໍ ມທຸທີ ຍາຈິຕຸ ອາຄໂຕມຸທີ, ຕໍ ເມ ເທິດ ວດຖວາ ດາຄາມາຫ

ພະບານໂພທີສັດວ ຕຣສດາມເຖິງເຫຼຸດທີ່ ທ້າວສັກກະນັນເສດືຈາ ດ້ວຍປະກາຮນີ້. ລຳດັບນັ້ນ ອົກອົມຣິນທຣາທີຣາກວາບຖຸລ ສນອງພະດຳໄຮສວ່າ “ໜ້າແຕ່ມ້າຮາຊເຈົ້າ ຊ້າພະອອງຄົມເປັນຄົນແກ່ ມາ ຄນ ທີ່ນີ້ ເພື່ອ ທຸລຂອພະຈາກທານພຣະນາງມັກທີ່ ຜູ້ເປັນ ອັຄຣມເຫັສີຂອງພະອອງຄົມ ພຣະອອງຄົມ ຈົງພະຈາກທານພຣະນາງຜູ້ພະມເຫັສີນັ້ນ ແກ່ໜ້າພະອອງຄົມ” ແລ້ວກ່າວຄາດາວ່າ

ເໝເໝ່າ. “ຢາ ວາວິວໃໂ ປູໂ
ສພຸກາລຳ ນ ຂີ່ຢີ
ເຂວນຸດໍ ຍາຈິຕາຈຸຈີ່
ກຣີຍໍ ເມ ເທິ ຍາຈິໂຕ” ຕ.

ເໝເໝ່າ. “ໜ້ານ້ຳ (ໃນປັງຈຸນາທີ່) ເຕີມ-
ເປີຍນ ໄນເຫຼືອດແໜ້ງຕລອດກາລ
ທັງປົງ ຈັນໄດ ຊ້າພະອອງຄົມ
ມາຖຸລຂອພະມເຫັສີນັ້ນ ກີ່ຈັນນັ້ນ
ພຣະອອງຄົມ ອັນໜ້າພະອອງຄົມທຸລຂອ
ຈົງທຽງພຣະກຸ່ມາ ພຣະຈາກທານ
ພະມເຫັສີແກ່ໜ້າພະອອງຄົມເຕີດ”.

ເກຳ ຖຸເຕີປີ ມහາສຸດູໂຕ “ທີ່ຢູ່ໄຍ
ເມ ພຸຮານຸມັນສຸສ ທາງກາ ທີ່ນູ່ນາ,
ອໍທໍ ອຣບູແບ ເອກໂກວ ບຸດຖວາ ກຄນຸເຕ
ມທຸທີ ຖສຸສາມີ” ຕີ ອວດຖວາ ປສາວິທນທຸເດ
ສະຫຼຸສຕຸຄົກິກໍ ສປັນໂຕ ວິຍ ອສຫຼຸຂີຕຸວາ
ອວຫຼຸຂີຕຸວາ ອນລືນມານໂສ ບຸດຖວາ ຄີ່
ອຸນນາເຫັນໂຕ ວິຍ ອິມ ດາຄາມາ

ແມ່ນື່ອທ້າວເທວາຈຳແລງທຸລອຍ່ານີ້
ແລ້ວ ພຣະມາສັດວຂັດຕິຍົດບສ ໄມຕຣສ
ວ່າ “ເມື່ອວານນີ້ ອາດມາໄດ້ໃຫ້ບຸດຮແລະ
ຮົດາແກ່ພຣາມໂນ ອາດມາເປັນຄົນຜູ້ເດືອຍ
ອູ້ໃນປ໏ ຈັກໃຫ້ພຣະນາງມັກທີ່ ແກ່ທ່ານ
ອຍ່າງໄວ” ດັ່ງນີ້ ເປັນເພີຍງົດຜູ້ທີ່ກຳລັງ
ວາງຄຸງເຕີມດ້ວຍກາປະນະໜຶ່ງພັນ ລົງບນ
ຝາມືອທີ່ເຫັນດອກຮັບ ໄນຂັດໄມ້ຂ້ອງແລ້ວ
ເປັນຜູ້ມີໃຈໄໜ່ດັ່ງ ເປັນຜູ້ວາງກະທຳງານເຂົາ
ໄຫ້ບັນລືອລັ້ນ ຈຶ່ງຕຣສຄາດານີ້ວ່າ

๒๔๗๘. “ททามิ น วิกมุปามิ
ย น ម ยาจสิ พุราหมณ
สนุต นบุปภิคุหามิ
ทาน เม รวมเต มโน”ติ.

๒๕๐๑ สนุต นบุปภิคุหามีติ
สัมวุชามาน น นิคุยุหามิ.

เอวบุจ ปน วตุว่า มหาสตุติ
สีเมเม瓦 กมณุฑลนา อุทก อาหริตุว่า
อุทก พุราหมณสุส หดุเต ป่าเตตุว่า
ปียกวิริย พุราหมณสุส อทาสิ.
ตัํขณณบุเบว เหงวราชากุตบุปการานิ
สพพานิ อจุฉริยานิ ป่าตุวเหสุ. ตามตุติ
ปกาเสนนติ สตุติ อาห

๒๔๗๙. “ดุกรพราหมณ์ เรายอมให้ มีได้
หัวนี้ให้ ท่านขอสิงไดกับเรา
เราก็จะให้สิงนั้น เราไม่ซ่อนเร้น
สิงที่มีอยู่ ใจของเรายินดีในท่าน”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า เหาม
ซ่อนเร้นสิงที่มีอยู่ ความว่า เรายอม
ไม่ซ่อนเร้นสิงของอันมีอยู่.

๕๑๖๗. ก๊แผลพระมหาสัตว์ ครั้นตรัส
อย่างนี้แล้ว ทรงนำน้ำมาด้วยพระเดา
โดยพลัน ทรงหลังน้ำลงในเมือพราหมณ์
ได้พระราชนทรพระปีymเหลส ให้เป็น^๔
หาน แก่พราหมณ์แล้ว. เหตุมหัศจรร্য
ทั้งปวง มีประการอันกล่าวมาแล้ว
แต่หนหลัง ได้ปรากฏขึ้นในขณะนั้นทันที.
พระศาสตรา เมื่อจะทรงประกาศข้อความ
นั้น จึงตรัสว่า

๒๔๗๙. “มทที หดุเต คเหตุวาน
อุทกสุส กมณุฑล
พุราหมณสุส อทา ทาน
สิรีน รภูจวฑุมโน.

๒๔๘๐. “พระเวสสันดร ผู้ผุดงสีพีรัฐให้
เจริญ ทรงกุมพระหัตถ์พระนาง
มทที จับเต้าน้ำหลังอุทกวารี
ที่เมือพราหมณ์ พระราชนทร
พระนางให้เป็นหานแก่พราหมณ์

๒๔๘๐. ตทาสิ ย วีสันก
ตทาสิ โลมหัสน
มทที ปริจุชชนตสุส

๒๔๘๐. ในกาลนั้น เมื่อพระเวสสันดรทรง
บริจัคพระนางมทที ให้เป็นหาน
เกิดความอัศจรรย์ น่าสยดสยอง

เมทนี สมกมปถ.

โลมชาติ กัญชัน เมทนีเดล
กัมปนาทหวินไหว.

๒๒๘๐. เนวสุส มทที ภกภี
น สนธียติ น โรหติ
เปกุ๊เตวสุส ตุณหิยา
ເອສ ชานาติ ຢໍ ວານຸ"ຕີ.

๒๒๘๑. พวรรณางเจ้มທີ່ມີໄດ້ມີພະພັກຕົງ
ເງັ້ງອ ມີໄດ້ທຽງຂວາຍເຊື່ອ ແລະມີໄດ້
ທຽງກັນແສງ ທຽງເປັ່ງດູພະວາຊາ-
ສາມີ ໂດຍດູໜົນກາພ ໂດຍ
ທຽງເຄາຣເບື້ອດື່ອວ່າ ພຣະອງຄໍ
ທຽງທາບສິ່ງອັນປະເສີສູ້".

ຕດຖ ອທາ ທານນຸດ "ອມຸໂນ
ພຸຮານຸມຸນ ມທຖືໂປ່ງ ເມ ສັດຄຸເນັນ
ສຫສຸສຸຄຸເນັນ ສັດສຫສຸສຸຄຸເນັນ ສພຸພົນບຸດ-
ບານມາວ ປີຢັດຮໍ, ອີທຶ ເມ ທານໍ
ສພຸພົນບຸດບານປົງເຈັດສຸສ ປັຈຍີ
ໂໂດງ"ຕີ ວັດວາ ທານໍ ອທາສີ.

ບຣວດາຄຳແລ່ນັ້ນ ດ້ວຍຄຳວ່າ ພຣະ
ຮາຫານ...ໃຫ້ເປັນທານ ພຣະເວສສັນດຽງ
ຕຣັສວ່າ "ດູກພຣາມນົ່ວ" ຜູ້ເຈົ້າ
ພຣະສັພພົນບຸດບານເທົ່ານັ້ນ ທີ່ເກົ່າກົ່າຍື່ງ
ແນ້ກວ່າແມ່ມທີ່ຕັ້ງຮ້ອຍເທົ່າ ພັນເທົ່າ
ແສນເທົ່າ ທານຂອງເວົ້າ ຈົນເປັນປັຈຈີໃຫ້ເວົ້າ
ຕຣັສູ້ພຣະສັພພົນບຸດບານເດີດ" ດັ່ງນີ້ແລ້ວ
ຈຶ່ງໄດ້ທຽງຍາກພຣະນາງໃຫ້ເປັນທານ.

ວຸດຖມປີ ເຈດໍ

ແມ້ຄຳນີ້ພຣະຜູ້ມີພຣະກາຄ ກໍໄດ້ດຣສ

ໄວ້ວ່າ

"ຫາລື ກົມໜ້າຊື່ນ ຮີ່ຕໍ່
ມທຖື ແກ້ວ ປັດພັດ
ຈົມາໄນ ນ ຈິນຸເຕັ້ສີ
ໂພຮີຍາເຍວ ກາຮານາ.

"ເຮາດຕາຄຕ ເປັນພຣະເວສສັນດຽງ
ເມື່ອບົຣັຈາຄຫາລືກົມໜ້າຊື່ນ ອົງ
ເປັນພຣະໂຄຮສແລະພຣະອິດາ ແລະ
ພຣະມທີ່ເກົ່າ ຜູ້ເຄາຣພໍາເກຣນໃນ
ພຣະຮາຊສາມີ ມີໄດ້ຄິດເສີຍດາຍ
ເລຍ ເພຣະເໜຸແໜ່ງພຣະໂພຮີຍາ
ເທົ່ານັ້ນ.

น เม เทสุสา อุไน ปุตุตา
มทที เทวี น อบปิยา
สพพณญุต ปิย มยุห
ตสุมา ปิเย อทาสหนู"ติ.

ลูกทั้งสองเป็นที่เกลียดชังของเรา
ก็หมายได้ พระมหรีเทวีไม่เป็นที่รัก
ของเราก็หมายได้ แต่พระสัพพณญุต-
ญาณ เป็นที่รัก(ยิ่ง)ของเรา
เพาะจะนั้น เราจึงได้ให้ของ
เป็นที่รัก(แก่พราหมณ์)ได้".

๗๗๗ สมกุปถาติ ปจว
อุทกปริยนต์ ภตุว่า กมปิตุถ. เนวสุส
มทที ภกภีติ ภิกขเว ตสุมี ขณ
มททิยา มหาลูกพราหมณสุส ม ราช
ເທດຕີ ໂກຮາເສນ ມູເຂ ພກຫົມ ນາໂລສີ.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า กัมปนาท
หรันไหว ความว่า แผ่นดิน (กว้างใหญ่)
หรันไหวแล้ว จนถึงที่สุดน้ำ. ด้วยคำว่า
พระนางมัทรริมีได้มีพระพักตร์เงางօ^๑
พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกรภิกษุ
ทั้งหลาย แม้อการสัยพระพักตร์มิได้
มีแล้วแก่พระนางมัทรี ในขณะนั้น
ด้วยอำนาจความโกรธว่า พระราชา
พระราชนานเราแก่พราหมณ์เม่า.

น สนธីຍติ ន ໂຮທីຕិ នៅ មងក
ອໂລສີ, ន អក្សីនិ ប្បេទុវា ໂຮទិ,
ອន ໄន គុណិយា ឬគុវា "មាតិសំ
ិចតុវិទនំ ពហមានិ ន និកុរាងនា
ទស្សនិ, លោសា ឃំ វវា ឱ្យនាតិ"ពិ
ធម្មលបុម្មណុនំ ឥស្ស មុខ ថែកុដោ,
ឯកិយមានា ជិតាតិ ឧតុដិ.

คำว่า มิได้ทรงขาวเขินมิได้ทรงกันแสง
อិជ្ជាយវា พระนางจะเป็นผู้แก้เขินก็ไม่
จะทรงกันแสงจนพระอัศสุนของพระเนตร
ก็หมาย ที่แท้พระนางเจ้าทรงเพ่งดូพระ-
พักตร์พระเวสสันดร់មีสีดូចอกบัวบาน
โดยพระดូមีภាពວា "พระเวสสันดร
មើចະพระราชนាណិទិវតនំ ឆេងកំប្រោះ
ជ័កមើផ្លារាយាមាន ពេរាមាមេត្តុមិត្ត
พระเวสสันดรនី ទំនាក់ទំនាក់
ប្រាសិទ្ធិ" ឱ្យប្រាបីនូវឯ.

ອັນ ມහາສຕຸໂທີ “ກຶກືສາ ມຖື່”ຕີ
ດສສາ ມຸ່ ໂອລິເກສີ. ສາ “ກີ ມຳ
ເຫວ ມຸ່ ໂອລິເກສີ”ຕີ ວຽງຈັນ ສີ້ນນາທຳ
ນທນນຕີ ອິມໍ ຄາດມານ

ครั้งนั้น พระมหาสตว์จึงทรง
เพ่งพระพักตร์พระนางว่า “พระนามมหี
จะมีอาการอย่างไรบ้าง”. ส่วนพระนาง
ทรงทราบพระอธิยาศัยจึงทูลว่า “ขอเดชะ
ไฉนพระองค์ จึงทรงเพ่งพักตร์หม่อมฉัน
เล่า” แล้วก็ทรงบันลือสีนาท ตรัส
คถาณิว่า

ເໜັດເກ. “ໄກມາຮີ ຍສຸສາທິ ກວິຍາ
ສາມືໂກ ມມ ອີສຸສໂງ
ຍສຸສົງຈະ ຕສຸລ ມຳ ທ້ຽງ
ວິກກີເແນຍຍ ແນຍຍ ວາ”ຕີ.

ເທຣລະເທ. “ໜ່ວມຈັນ ເປັນພຣະມເຫສີຂອງ
ພຣະວາຊາພຣະອງຄົດ ຕັ້ງແຕ່ຍັງ
ແຮກຈຸນ່າວ ພຣະວາຊາພຣະອງຄົນ
ກີເປັນເຈົ້າຂອງ ເປັນໃໝ່ແຮ່ງ
ໜ່ວມຈັນ ພຣະອງຄົດປຣາຖານ
ຈະພຣະວາຫານໜ່ວມຈັນ ແກ
ຜູ້ໄດ້ ກີເພິ່ນພຣະວາຫານໜ່ວມຈັນ
ແກ່ຜູ້ນັ້ນໄດ້ ທຽງປຣາຖາຈະໝາຍ
ໜ້ອງຈະສຳເກົ່າ ກີເພິ່ນທຽງໝາຍ ທຽງ
ສຳໄດ້”.

ତଡ଼ିଟ ଧ୍ୟାନାତି ଧ୍ୟାନ ତୁବାହି
ଗୋମାରିଯା ଗ୍ରିଯା, ଲେ ତୁବୁଜ୍ଵେ ମମ
ସାମିକ୍ଷା ଓଶ୍ଶଟ୍ରେ ଏ ନାମ ଜାଣି.
ଧ୍ୟାନିଷ୍ଟେ ତଥା ତଥୀଯି, କଣେ
ତା ଉଦାର ଶତି ମୁଁ ବିକାଶେଣ୍ଯ, ମୁଁବେନ

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ผู้ใด
ความว่า หม่อมฉันเป็นภรรยาของ
พระราชาพระองค์ใด แต่ยังไม่รู้สาเหตุ,
พระราชาพระองค์นั้น ซึ่งว่าเป็นเจ้าของ
และเป็นใหญ่ของหม่อมฉัน. คำว่า พระองค์
ปราบนาจะประทานหม่อมฉันแก่ผู้ใด
ความว่า พระองค์พึงให้(หม่อมฉัน)แก่
ผู้นั้น หรือเมื่อมีความต้องการด้วยทรัพย์

วา อตุແສ ສຕີ ແນຍໍ, ຕສມາ ຍໍ ພຶງຂາຍໜ່ອມຈັນ ອົບເນື່ອມື້ຄວາມຕ້ອງການ ດ້ວຍເນື້ອກົງພຶງມ່າ, ເພວະຂະນັ້ນ ພຣະອງຄ່າ ທຽງຂອບໃຈຢ່າງໄດ້ ຈົງທຽງທ່ານຢ່າງນັ້ນ ມ່ອມຈັນຈະໄມ້ໂກຮ່າເລຍ".

ອດ ສກູໂກ ເຕສ ປິນີຕ່າມາສຍຕໍ່
ວິທິຕຸວາ ຕສຸສ ຖຸດີ ອກາສີ. ຕມຕຸດຳ
ປກາເສັນໂຕ ສຕຸຕາ ຂາດ

ເຫັນຕ. "ເຕສ ສົງກປຸປົມຄຸນຍາຍ
ເຖິງໃນໄທ ເອດທພຽງ
ສພຸເພ ອືດາ ເຕ ປ່າງຈູນ
ເຢ ທີພຸພາ ເຢ ຈ ມານຸສາ.

ເຫັນຕ. ນິນຸນາທິດາ ເຕ ປຈິວ
ສຖຸໂທ ເຕ ຕີທິວຸງຄໂຕ
ສມນຸດາ ວິຊູຊຸດາ ອາຄູ
ຄີຣິນ່ວ ປົດສຸດາ.

ເຫັນຕ. ຕສຸສ ເຕ ອນຸມື່ມາຫຼຸດ
ອຸນຸ ນາຮ່າປ່າພຸດາ
ອືນຸໂທ ຈ ພຸວໜ້າ ຈ ປ່າປັດີ ຈ
ໄສມີ ຍິນ ເວສຸກວິນ ຈ ຮາຊາ

ຄຣັງນັ້ນ ທ້າວສັກກະເທວາະ ທຽງທຽບ
ຫັດໜຶ່ງພຣະອັດຍາສຍ ອັນປະປະນີຕແໜ່ງ
ສອງກະຕິຣີນັ້ນ ຈຶ່ງຕົວສ່າມກະຕິຣີນັ້ນ
ທັງສອງພຣະອງຄ່າ. ພຣະຄາສດາ ເມື່ອຈະ
ທຽງປະກາສີຂໍ້ອຄວາມນັ້ນ ຈຶ່ງຕົວສ່າວ່າ

ເຫັນຕ. "ທ້າວສັກກະຈອມເທິພ ທຽງທຽບຫັດ
ພຣະດຳວິ ຂອງສອງກະຕິຣີນັ້ນແລ້ວ
ຈຶ່ງຕົວສ່າມດັ່ງນີ້ວ່າ ຂ້າສຶກທັ້ມມາລ
ຄ້ວນເປັນຂອງທີພົມ ແລະເປັນຂອງ
ມນຸ່ງຍົງ ພຣະອງຄ່າທຽງໜະໄດ້ແລ້ວ.

ເຫັນຕ. ປູ້ພືບນັ້ນລື່ອລົ້ນ ເສີ່ຍສັນບັນລື່ອ
ໄປເປົ້າໄຕຮີພົມ ສາຍຝ້າແລບອູ່
ແປລບປລາບ ໄດຍຮອບ ເສີ່ຍ
ສະທ້ານປາກງູ ດັ່ງນີ້ວ່າເສີ່ຍ
ກູເຢາດລ່າມທລາຍ.

ເຫັນຕ. ເທິເຈົ້າ ເ ມູ່ ຜູ້ສິງສົດອູ່
ທີ່ນາຮັບປະບົດ ດວຍອຸນຸມື່ມາຫຼຸດ
ແກ່ໜ່ອພຣະທະພລເວສສັນດວນນັ້ນ
ວ່າ ພຣະອິນທົງ ພຣະພວກມ ທ້າວ
ປະຈາບດີ ຈັນທເທິພບຸຕຣ ພຣະຍມ
ທັ້ງທ້າວເວສສວັນມහາວາະ ແລະ

ສພຸເພ ເຫວານໜີມິທນຸຕີ

เทพเจ้าหั้งป่วง ย่อมถวาย
อนุโมทนาว่า พระเวสสันดร
บรมกษัตริย์ ทรงทำกรรมที่ทำ
ได้ยาก.

ໜັກນະ. ທຸທຸກທຳ ທ່າມານຳ
ທຸກກົງ ກົມມກຸພຸພດໍ
ອສນຸຕີ ນານຸກຸພຸພນຸຕີ
ສຕໍ ອົມໄມ ຖຽນວຍ.

๒๔๖. เมื่อคนดีทั้งหลาย ให้สิ่งที่ให้
ได้ยาก กระทำกรุณ่าที่ทำได้ยาก
คนไม่ดี ย้อมทำไม่ได้ เพราะว่า
ธรรมของสัตบุรุษ อันอสัตบุรุษ
ทำตามได้โดยยาก.

ଅନ୍ତର୍ଗତ. ତଣୁମା ଶତପଥୀ ଓ ଶତପଥୀ
ନାନା ହନ୍ତି ଓଟି ଚତି
ଓଶନ୍ତି ନିର୍ଯ୍ୟ ଘନ୍ତି
ଶନ୍ତି ଶକ୍ତିପ୍ରାୟନା.

ହାଇକ୍ସ୍. ପେରାବେଟୁନ୍ସ୍ ତୋଜାଣିଁ କଢି
ଖଂଗ୍ସତ୍ତବୁରୁଷ ଲେଖକ ଓ ସତ୍ତବୁରୁଷ
ଯୋମଦାଙ୍ଗନ ଓ ସତ୍ତବୁରୁଷ ପ୍ରକାଶ
ସତ୍ତବୁରୁଷ ମିଶରର୍କ ପୈନ୍‌ପୈନ୍
ବେଂଙ୍ଗନ୍ଦା.

ເໜີນດ. ຍເມຕິ ກຸມາເງ ອທທາ
ກະຍົບ ອທທາ ວເນ ວສໍ
ພຽງມຢານມໂນກຸກມຸນ
ສຄຸເຕ ເຕ ຕຳ ວິປຈຸຕູ”ຕີ.

๒๔๘๘. การที่พระองค์ประทับอยู่ในป่า
ได้พระราชาท่าน พระกุമาร
พระกุมาธี และพระมเหสี
ให้เป็นทานนี้ ซึ่งว่าเป็นยาน
อันประเสริฐ เพวะไม่ก้าวลงสูญ
อบายภูมิ ขอปุตดharma หาทาน
ของพระองค์นั้น จงเหลือผล
ในสรวงสวargic เดิด".

ตดุณ ปจจุหาดี ปจจกิกา.
ทิพพาดี ทิพพสมปตดิปภิพานกา.
มานสาติ มนสสสมปตดิปภิพานกา. เก

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ข้าศึก
ได้แก่ ศัตรู. คำว่า เป็นของทิพย์ ได้แก่
ห้ามทิพย์สมบัติ. คำว่า เป็นของมนุษย์

ปน เตติ ? มจฉริยธรรมมา เต สพุเพ ปุตุตථาร์ เทนุเตน มหาสตุเตน ชิตา. เตนาน สพุเพ ชิตา เต ปจจุหาติ.

ได้แก่ ห้ามมนุษยสมบัติ. ถ้ามว่า ก็ข้าศึก เหล่านั้นเป็นอย่างไร ? ตอบว่า ข้าศึก เหล่านั้นทั้งหมดเป็นมัจฉริยธรรม อัน พระมหาสตว์ผู้พระราชทานปุตุตථารทาน ทรงชนะแล้ว. เพราะเหตุนั้น ท้าวสักกะ จึงตรัสว่า ข้าศึกทั้งมวล ล้วนเป็นของพิพิ และของมนุษย์ พระองค์ทรงชนะแล้ว.

ทุกกร นิ กโนติ โสดิ โล เวสุสันติ โกร ราชา เอกโกว อรัญเบ วสนูโต ภริย พุราหมณสุส เทนุโต ทุกกร กโนติดิ เอว์ เต สพุเพ เทวา อนุโมทนดีติ วทติ.

ด้วยพระดำรัสว่า พระเวสสันดรบรม- กษัตริย ทรงทำกรรมที่ทำได้ยาก พระศาสดาตรัสว่า เทพเจ้าทั้งปวงเหล่านั้น ย่อมอนุโมทนาอย่างนี้ว่า พระเวสสันดร ผู้พระองค์เดียว ประทับอยู่ในป่า พระราชทานอัครมเหสี แก่พระมหาณ ทรงทำกรรมที่ทำได้ยาก.

ยเมตุนติ คำ อนุโมทน กโนนูโต อา. วเน วสนติ วเน วสนติ. พุรุหามานนติ เสງฐายาน. ติวิโธ นิ สุจิตธรรมโม เอวڑูป จ ทานธมโม อริยมคุคสุส ปจจุไย ใหติดิ พุรุหาม ยานนติ วุจจติ.

เทพเจ้าเมื่อจะอนุโมทนาคณา จึงกล่าวว่า ยเมต ดังนี้. คำว่า ประทับอยู่ในป่า ได้แก่ อยู่ในป่า. คำว่า เป็นyan อัน ประเสริฐ ได้แก่ yan อันประเสริฐที่สุด. ก็สุจิตธรรม ๓ อย่าง และทานธรรม เห็นปานนี้ เป็นปัจจัยแห่งอริยมรรค เพราะเหตุนั้น ท่านจึงเรียกว่า พรหามyan.

ตสุมา ยนต์ อิท อชุช ทาน ททติ นิปุพนุน พุรุหามayan อบายภูมิ โอนิกุกมิตตัว. ศคุเค เต ต วิปจจุตติ

เพราะฉะนั้น ทานสำเร็จแก่ท้าวเชือ ผู้ทรงให้เงวนนี้ คือเป็นพรหามyan เพราะไม่ก้าวลงสู่อบายภูมิ. ด้วยคำว่า ขอปุตุตථารมหาทานของพระองค์นั้น

วิปากปริโยสาเน
ทายก ให้ตูติ.

เออมสุส อกุโกร อนุโมทน์ กดทวा
“อิทานิ มยา อิเชว ปปบุจ อกดทวा
อิม อิมสุเสว ทดทว่า คนดุํ วภูภตี”
จิ่นดุํเดตุว่า อห

๒๒๙.“ทatham โนโต ภริย
มทุที สพุพุคโภกนี
ตุวนุเจว มทุติยา ฉนูโน
มทุที ฯ ปตินา สน.

๒๓๐. ยถा ปโย ฯ สงโข ฯ
อุไน สมานวนุณโนใน
เอว ตุวนุจ มทุที ฯ
สมานมนเจตสา.

๒๓๑. อาวุทุเชตุต อะรบุณสุมี
อุไน สมุมต อะสุสม
ชตุติยา โคตุตสมบุนนา
สุชาดา มาตุเปติโต
ยถा ปุณุภานิ กยิราถ

จะผลลัพธ์ในสรวงสรรค์เติด เทพเจ้า
ทั้งปวง อนุโมทนาว่า ขอปุตตทารามหาทาน
นั้น จะผลลัพธ์ แก่พระสัพพัญญุตญาณ
ในเวลาจบลงแห่งวิบากเติด.

ครั้นท้าวสักกเทวราช ทรงทำ
อนุโมทนาแก่พระมหาสัตว์ อย่างนี้แล้ว
จึงทรงคำริว่า “บัดนี้ เราไม่ควรจะซักซ้ำ
อยู่ที่นี่ ความอบพระนางมัทรีคืนแก่
พระมหาสัตว์แล้วกับไป” จึงตรัสว่า

๒๒๙.“ข้าพเจ้า ขอถวายพระนางเจ้า
มัทรีพระเมหสีผู้งามทั่วสรพังค์
คืนให้พระคุณเจ้า พระองค์เท่านั้น
เป็นผู้สัมควรแก่พระมัทรี พระมัทรี
ก็คู่ควรกับพระราชนวยสวามี.

๒๓๐. น้ำนมและสังข์พัสดงมีเสเมอกัน
ฉันได พระองค์และพระมัทรี
ก็มีพระฤทธิ์ทัยเสเมอกัน ฉันนั้น.

๒๓๑. ทั้งสองพระองค์ เป็นกษัตริย์
สมบูรณ์ด้วยพระโภคต์ เป็น
อุกโตศุชาติ ทั้งฝ่ายพระชนนี
และพระชนก ทรงถูกขับไล่จาก
แคว้นแคว้น มาอยู่ในอาศรม^๔
ราปานี บุญทั้งหลายที่พระองค์
ทรงกระทำมา ฉันได ขอ

ทหนูตา อปราปนุ"ติ.

พระองค์ ทรงให้ทาน กระทำ
บุญอยู่รำไร ฉันนั้น".

ดดุณ ชุมโนดิ อนุรูป. อุไ
ษมานวนุณโนดิ สมานวนุณนา
อุไปี บริสุทธาเยว. สมานมนเจตสาติ
อาจาราทีธิ สมานเนน มณล์ขาเตน
เจตสา สมนุนากตา. อวฤทธิ์เจตสาติ
รภูร์โต ปพุพาชิตา หุตวา เอตุต
อรณุณ วสต.

ยถ บุณฑานีดิ ยถ เชดุตตรนคเ
โว พญน บุณฑานิ กตานิ หิยุไ^๑
บุตตานั่น อชุช ภริยา ทานวเสนป
กตานีดิ เอตุตเกนว บริโตรส อกตุว
ตติ อุตุตวีป อปราปริ ทหนูตา
ยถานุรูปานิ บุณฑานิ กเรยยาถ
เยวอาท.

อถ ศกุโภ มหาสตุตสุส มหุที
ปฏิจชາเทตุว วร ทาตุ อตุตานั่น
อาจิกุณุโนดิ อาห

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า เป็น
ผู้สมควร ได้แก่ เป็นผู้เหมาะสม. คำว่า
ทั้งสองมีสีเสมอ กัน ความว่า แม้
ทั้งสองก็มีสีเสมอ กัน คือบริสุทธิ์เท่ากัน.
คำว่า มีพระฤทธิ์เสมอ กัน ความว่า
พระองค์และพระนางมัทรี ผู้ประกอบแล้ว
ด้วยพระฤทธิ์ กล่าวคือ มีพระทัยเสมอ กัน
ด้วยอาจารย์คุณเป็นต้น. คำว่า ทรงถูก
ขับไล่ ความว่า พระองค์ทั้งสอง เป็นผู้
ถูกขับไล่จากแวงแครัวน มาประทับอยู่
ในปานี.

คำว่า บุญทั้งหลาย...ฉันได ความว่า
พระองค์ไม่ทรงทำความยินดี ด้วยบุญมี
ประมาณเท่านี้ว่า ในเชตุตตรนคท่าน
ทำบุญไว้มาก วันวาน ท่านทำบุญด้วย
สามารถแห่งการให้บุตรและธิดา เป็นทาน
วันนี้ท่านทำบุญ ด้วยการให้ภรรยาเป็น^๒
ทาน ฉันได ท่านเมื่อจะให้ทาน แม้ให้ยิ่ง ๆ
ขึ้นไปกว่าฉันนั้น พึงทำบุญทั้งหลาย ตาม
สมควรเท่านั้น ฉันนั้น.

ลำดับนั้น ครั้นท้าวสักกเทพราช
มอบพระนางมัทรี แก่พระมหาสตว์แล้ว
เมื่อจะแสดงพระองค์(เป็นเทวราช) เพื่อ^๓
ถวายพระพร จึงตรัสว่า

ເໜີລະເ. “ສກຸໂກທຳສົມື ເຖິງນິໂຕ
ອາຄົດສົມື ຕວນຸຕິເກາ
ວໍາ ວັສູສູ ວາຊີລີ
ວເຮ ອງຈ ທ່າມີ ເຕ”ຕີ.

ກເນຸໂຕ ກເນຸໂຕເງວ ທີພຸພດຕ-
ກເວນ ຊລນຸໂຕ ຕຊຸນສູງໄຍ ວິຍ ອາກາເສ
ອງຈາສີ.

ଅନ୍ତର୍ଜାଲ. ପ୍ରିସ୍ସୁନ ଏହି ନ ରୋଗୀଙ୍କୁ
ଅପି ଗିପିଶଗାର୍କ

ท้าวมัจฉา ขันธ์ทีตรัส กีทรง
รุ่งเรืองด้วยอัตภาพพิพย์สถิตอยู่ ณ อากาศ
ดุจดวงภาณุมาศ มีรศมีอ่อนเปล่งอยู่
ฉะนั้น.

ເຫດຜົນ. “ຂ້າແຕ່ທ້າວສັກກະ ຜູ້ປິບໃນໄຫຍ່
ແໜ່ງສຽງພັດຕົວ ດັ່ງພະອອງຄົງຈະ
ທຽບປະສາທພວພຽກໜ່ວມມືນ
ໄຊ້ ຂອພະບັນກາຂອງໜ່ວມມືນ
ພຶກທຽບຢືນດີ (ຫາຍກວົງ) ມ່ວມມືນ
ຂອໃຫ້ພະບັນກາ ທຽບຕ້ອນຮັບ
ມ່ວມມືນ ຜູ້ອອກຈາກປຳນີ້ ໄປັ້ນ
ນິເວສົນໝອງຕຸນ ດ້ວຍຮາຊອາສົນ
ມ່ວມມືນແລ້ວພວຂ້ອນີ້ເປັນພຣະພຣ
ຂັ້ນທີ່ນິ່ງ.

ເທຣລົດ. ອນໍ້າ ຂອໃຫ້ມ່ວນຈັນໄມ້ພຶກພອໄຈ
ສຶກກາຮ່າຄນ ຂອໃຫ້ມ່ວນຈັນ
ພຶກປຸດປຸລ່ອຍເຂາ ຜູ້ເປັນນັກໂທ່ງ
ດື່ງປະຫວາງຕົວ ກວະທຳມັດຍຸ່ງ

ວຽກ ວົມຫາ ໡ີເຈັບຢືນ
ທຸດໃເຫຕໍ່ ວິ່ງ ວເ.

ร้ายแรง ให้พ้นจากการประหาร
ชีวิต หม่อมฉันเลือกพระขันนี
เป็นพระพรข์อีที่ ๒.

କ୍ଷାଣ୍ଟେ. ଯେ ବୃଦ୍ଧିମା ଯେ ଏ ଠରା
ଯେ ଏ ମଧ୍ୟମିମ୍‌ପ୍ରିସା
ମମେ ବୁପ୍ତିଶୈଳ୍ୟ
ତତ୍ତ୍ଵିଧାରୀ କରି ଗଲା.

ເຫດລະຂ. ຜົນເລຳໄດ້ເປັນຄູນແກ່ ເປັນຄູນໜຸ່ມ
ທີ່ອີງເປັນຄູນກາງຄູນ ຄູນເລຳນິ້ນ
ພຶກຄັສຍໍ່ນ່ອມຈັນ ເລີ້ນຈີ່ພ
ໜ່ອມຈັນເລືອກພຣ້ຂອນ໌ ເປັນພຣ
ພຣ້ຂອ້ທີ່ ๓.

အမေ၏ ပရာရီ န ကုသေယာ
ဆာရပဲစီ ဆို
ရှိနဲ့ သံ န ကုသေယာ
ရတ်ရတ် သံ သရ.

ເທົ່ອງນີ້. ມ່ວມຈັນ ໄມເປັນຄົງກວດຍາແໜ່ງ
ຈະເນື່ອນ ພຶກຂວາງຂວາຍແຕ່ໄນກວດຍາ
ຂອງຕົນ ແລະໄມ້ຄົງຄຳນາຈແໜ່ງ
ສຕ້ຣີທັງໝາຍ ມ່ວມຈັນເລືອກພວ
ຫຼຸດນີ້ ເປັນພວກພຽງຂອງທີ່ ດ.

ଅଣ୍ଟାର୍. ପୁତୁତେ ମେ ଶକୁନ ଶାୟତି
ଶ୍ରୀ ଜ ହୀମାଯୁଗୀ ଶିଳ୍ପୀ
ରମୁମେନ ଚିନେ ପର୍ବୀ
ପଲବଜମେତି କର୍ମ ଵାରେ.

ເກເລືລ. ຂ້າແຕ່ທ້າວສັກະ ບຸດຈາອນໜ່ມອມຈັນ
ທີ່ພັດພຽງໄປຈາກໜ່ມອມຈັນ ເຮືອ
ພົງເປັນຜູ້ມີອາຍຸຢືນ ພຶກສະນະ
ປັບປຸງຄະຫຼາດໂດຍຮຽມ (ພຶກຄວອງ
ຮາຊສມປັດໄດຍຮຽມ) ແມ່ນອມຈັນ
ເລືອກພຣ້ຂອນ້ ເປັນພຣ້ພຣ້ຂອໍທີ່ ๕.

ଭାଇଙ୍କ. ତିଟି ରତ୍ନୀ ବିଵଶନେ
ଶ୍ରୀସୁଶ୍ରଦ୍ଧମନ୍ତି ପଦି
ଶିଥ୍ୟା ଗକୁଆ ପାତ୍ରବୈଷ୍ଣୁ
ଦ୍ଵାଜମେତି ଵର୍ମ ଵରେ.

ເທິ່ງແລ້ວ. ຕັ້ງແຕ່ວັນທີໜ່ອມຈັນ ກລັບປຶກ
ຄື່ງພະນັກ ເນື່ອງຮາຕີສິນໄປ ພະ
ອາທິດຍຸດທັງໝົ່ນມາ ຂອໃຫ້ອາຫາວ
ຈັນເປັນທີພຍູ່ພຶກປາກງູ ມ່ອມຈັນ
ເລື່ອກພຽງຂອນນີ້ເປັນພະພຽງຂອ້ອີ້ນ.

ເឡັລ່. ທທໂຕ ເມ ນ ຂີເຢດ
ທດວາ ນານຸດເປຍຸຍໍ່
ທທ ຈິຕຸຕຳ ປສາເຖິງ
ສຕຸຕເມຕຳ ວ່ວ ວເຣ.

ເឡັລ່. ອນິ້ງ ເມື່ອມຈັນໃຫ້ການອູ່
ຂອໄທຍຮ່ວມ ອຍ່າໄດ້ໜົດສິນໄປ
ເມື່ອກຳລັງໃຫ້ ຂອໃຫ້ມ່ອມຈັນ
ທຳຈິຕໃຫ້ຜ່ອງໄສ ຄຽນໃຫ້ແລ້ວ
ຂອໃກ້ມ່ອມຈັນ ໄມເພິ່ນເດືອດ້ວນໃຈ
ໃນກາຍຫລັງ ມ່ອມຈັນເລືອກພຣ
ໜ້ອນີ້ ເປັນພະພຣ້ອທີ່ ໤.

ເឡັລ່. ອີໂຕ ວິມຸຈຸຈານາທີ່
ສຄຸຄຄາມີ ວິເສສຄູ
ອນີພຸພດຖຸຕີ ຕໂຕ ອສຸສໍ
ອງຈາມຕຳ ວ່ວ ວເຣ"ຕີ.

ເឡັລ່. ມ່ອມຈັນເມື່ອລ່ວງພັນ ຈາກອັດກາພ
ນີ້ ພຶກມີປັດໄປສວರົງ ດຶງພິພ
ພິເສະໜີ (ຄົອດສີຕິພິພາພ) ເຄລື່ອນຈາກ
ດຸສິດພິພານັ້ນ (ມາເປັນມນຸ່ຍໍ)
ພຶກເປັນຜູ້ໄມ່ເກີດອີກ (ຄົອພຶກ
ສັບພັງຄຸນຫຼຸດຄູານ) ມ່ອມຈັນເລືອກ
ພຣ້ອນີ້ ເປັນພະພຣ້ອທີ່ ໬".

ຕຕຸດ ອນຸມີເທຸຍາຕີ ສມປັກຈຸເຊຍ
ນ ກຸ່ມເມຍຸຍ. ອີໂຕ ປຕຸຕຸນຸດີ ອົມມູນາ
ອຮນຸກາ ສກ ຈົ່ວ ອນຸປັດຕຳ.
ອາສເນາທີ ຮາຊາສແນນ ວຽກໍ ເມ
ເທຸດຕີ ວທີ.

ບຣດາຄຳເຫັນ ຄຳວ່າ ພຶກທຮງ
ອືນດີ ໄດ້ແກ່ ພຶກທຮງຕ້ອນຮັບ ຄື່ອໄມ່ກວ້ວ.
ຄຳວ່າ ຜູ້ອີກຈາກປານີ້ ຄື່ອເປັນຜູ້ອີກ
ຈາກປານີ້ຄື່ນນິເວສັນຂອງຕນ. ດ້ວຍຄຳວ່າ
ດ້ວຍຮາຊອາສນີ້ ພຣະເວສສັນດරຕັກສວ່າ
ຂອພະໜົນກຈງປະທານຮາຊສມບັດ ແກ່
ມ່ອມຈັນ ດ້ວຍຮາບັດລັກງ.

ອປີ ກີພືສກາກນຸດີ ຮາຊາ ບຸດວາ
ຮາຊາປາກີກົບປີ ວຽກໍ ວມູນາ ໂມເຈຍຸໍ
ເຂວຽບສຸສປີ ເມ ວໂຕ ນາມ ມາ
ຮູຈຸດຸ. ມມາ ຖົບເຈື່ອຍຸນຸດີ ສພຸເພ ເຕ

ຄຳວ່າ ກຣະທຳຜິດອຍ່າງຮ້າຍແຮງ ຄວາມວ່າ
ມ່ອມຈັນເປັນພຣະຮາຊ ພຶກໄດ້ປັດປຸລ່ອຍ
ນັກໂທ່ງປະໜາກແມ້ເປັນຜູ້ທຳຜິດຕ່ອພຣະຮາຊ
ໃໝ່ພັນຈາກກາງປະໜາຮົງວິດ ຜ້ອງວ່າ ກາວມ່າ

ມມລຸເລວ ອຸປີ້ເວຍຸໍ່. ຂມ່ມັນ ອືນເດີ
ຂມ່ມັນ ອືນເດີ. ສມ່ນ ວຸ່ກ ກາເຮົດຕິ
ອຕໂດ.

แม้บุคคลเห็นป่านี้ อันเราจงอย่าซูบใจ.
คำว่า คนเหล่านั้น อาศัยหมื่มฉันเลี้ยง
ชีวิต ความว่า ชนทั้งหมดเหล่านั้นพึงอาศัย
หมื่มฉันเป็นอยู่โดยแท้. คำว่า พึงชนจะ
โดยธรรม ได้แก่ ใจและโดยธรรม. อธิบายว่า
จงครองราชสมบัติโดยธรรมเสมอ.

วิเศษคุณิ วิเศษคุณโน หดตัว ตุสิตปูเว
นิพุพตี เหมมติ 旺ตี. อนิพุพตุตี
ตติ บลลชนติ ตติ ตุสิตภานติ
จวิตัว มนุสุสตุติ อาคติava
บุนพกเวว อนิพุพตุตี บลลชน, สพุพณบุติ
ปาปุเนยุยนติ 旺ตี. ตมตุติ ปากาเสนบติ
สตตาน อาห

ด้วยคำว่า ถึงพิภพพิเศษ พระเวสสันดร
ทูลขอพรว่า ขอหม่อมฉันเป็นผู้ถึงพิภพพิเศษ
คือเกิดในดุสิตบุรี. ด้วยคำว่า เคลื่อน
จากดุสิตพิภพนั้น พึงเป็นผู้ไม่เกิดอึก
พระเวสสันดรตรัสขอพรว่า หม่อมฉัน
เคลื่อนจากดุสิตพิภพนั้นแล้ว มาเป็นมนุษย์
ไม่พึงเกิดในมาพอก, พึงถึงพระลับพัญญาต-
ญาณ. พระศาสดา เมื่อจะทรงประกาศ
ข้อความนั้น จึงตรัสว่า

ເໜັດຕ. "ຕສສ ຕໍ່ ວຈນ ສູຕວາ
ເທວິນຸໂທ ເອຕາພວກວິ
ອຸດິຮໍ ວຕ ແຕ ຕາໄຕ
ປິຕາ ຕໍ່ ຖງຊຸມເສັດຕີ"ຕີ.

ເກມຄ. “ສັນກິດທຳກະຊວງສັນກິດທຳກະຊວງ” ໄດ້ທຽບ
ສັດປະປະດຳວັສຂອງພະມານຫາສັດວິ
ຈຶງຕຽບສັດນີ້ວ່າ “ໄມ່ນ່ານນັກດອກ
ສົມເດືອນພະບົດປາບັງເກີດເກລຳ ຂອງ
ພຣະອອງຄໍ່າ ຈັກເສດີ້ຈຳມາທຽບເຢີມ
ພຣະອອງຄໍ່າ”.

๑๗๖ ทภรุเมษฐ์ติ มหาราช
ตว ปิตา อจิเรเนว ตม ปลสสิตุกามิ
หุตุว่า อิรากมิษฐ์ติ, อาคนุตุว่า ฯ
ปน เต เสตญนตติ ทตว่า

บรรดาคำเหล่านั้น ด้วยคำว่า จก
เสด็จมาทรงเยี่ยม ท้าวสักกะตรรสร่วง
ข้าแต่เมหาราช พระบิดาของพระองค์
ภราณอาจะเยี่ยมพระองค์โดยการไม่นาน

ເຫດຸດຕຽນຄຣມວ ແນສູສົດ, ສພເພ ເຕ ມໃນຮາດ ມຕຸຖາມປາປຸລິສຸສູນຕີ, ມາ ຈິນຸຕີຍີ, ອປປຸມຕຸໂທ ໂහີ ມຫາຮາຕີ.

ທີ່ເດືອຍ ຈັກເສດັ່ງມາ ດັນ ທີ່ນີ້, ກີແລຄຣັ້ນ ເສດັ່ງມາແລ້ວ ຈະປະທານພະເວຕອັດຕຽນ ແກ່ພະອອງຄໍ ຈັກນໍາເສດັ່ງກລັບສູ່ເຫດຸດຕຽນຄຣ ໂດຍແຕ່, ຄວາມປ່ຽນຮາທັງໝາດຂອງ ພະອອງຄໍຈັກຄື່ງທີ່ສຸດ ພະອອງຄໍຢ່າງທຽງ ພະວິທີກໄປເລີຍ ຊ້າແຕ່ມໜາຮາຊເຈົ້າ ຂອ ພະອອງຄໍ ຈົນເປັນຜູ້ໄມ່ປະມາທເດີດ.

ເຂົ້າ ມາສຸດສຸສ ໂອວທໍ ທດ້ວາ ສກໂກ ສກງຽຈານເມວ ດໂຕ. ຕມຕຸດຳ ປກເສັນໄຕ ສຸດຕາ ອາຫ

ທ້າວສັກເທວຣາຊ ປະທານໂລວທ ແກ່ພະມຫາສັດຕົວຢ່າງນີ້ແລ້ວ ໄດ້ເສດັ່ງ ໄປສູ່ເທັກສັດຖາທີ່ອໝູ່ຂອງພະອອງຄໍ. ພະ ສາສດາ ເມື່ອຈະທຽງປະກາດຂໍ້ອຄວາມນັ້ນ ຈຶ່ງຕຽບສ່ວ່າ

ເຫດັກ. "ອີໍທີ່ ວັດວານ ມໜວາ
ເທວຣາຊ ສູ່ມຸປິດ
ເວສຸ່ສູນຕົວ ວິ່ມ ທດ້ວາ
ສຸຄຸກາຍໍ ອປກຸກມີ"ຕີ.

ເຫດັກ. "ຄຣັນ ທ້າວມ້ມວາເທວຣາຊສູ່ມັບປີ
ຕຽບສອຍ່າງນີ້ແລ້ວ ປະທານພຣແດ່
ພະເວສັນດອ ຂັ້ດຕິຍົດາບສແລ້ວ
ເສດັ່ງໄປສູ່ນຸ່ງເທັກ
ໃນສຽງ-
ສຽງຄໍ".

ຕດຸ ເວສຸ່ສູນຕົວເຮົດ ເວສຸ່ສູນຕົວສຸສ
ອປກຸກມີຕີ ດໂຕ ອນຸປ່ປຸດຕຸເຍວາຕີ.

ບຣາດາຄໍ່າເຫັນນັ້ນ ຄໍາວ່າ ແດ່
ພະເວສັນດອ ໄດ້ແກ່ ພະເວສັນດອ.
ຄໍາວ່າ ເສດັ່ງໄປ ໄດ້ແກ່ ທ້າວສັກເທວຣາຊ
ໄດ້ເສດັ່ງໄປເປັນແລ້ວ ໄດຍລຳດັບນັ້ນເຫັນເຫັນ.

ສຸກປ່ພຸພວດຸນນາ ນິງຈິຕາ.

ພຣອນນາສັກບຣວພ ຈບ.

มหาราชปัพพวณิชนา

ตทฯ โพธิสตุ๊ด จ มทที จ สมโภมามนา ศักกหตุติเย อสสเม วสีสุ. อด ชูชิโกปี คุณาร คเหตุว่า សูรีไชยชัมคุํ ปฏิปชุช. เทวตา คุณาราน อาจารย์มกรีสุ. ชูชิโกปี สุริเย อตถุกมีเต คุณาร คุณิชิตา ภูมิย นิปชุชาเปตุว่า สยบี จันทารพมิคภายエン รุกข อาชุยน สาขาวิชปสพนุตเเร ஸยต.

ตสุมี ชณ เอโก เทวปุตติ เวสุสุดรรภณเณนาคนตุว่า, อด เอกา เทวหีด้า มททีวณเณนาคนตุว่า เทว คุณาร โมเจตุว่า เต๊ หตุป่าเท สมุพานิตุว่า นุหาตุว่า มณเทตุว่า ทิพุพโนชน ภูบุชาเปตุว่า สรุพา ลงกางเรน ขอจกิริตุว่า ทิพุพสยเน ສยาเปตุว่า ยรา อรุณคุณนกากะ บุน พนธากางเรเน นิปชุชาเปตุว่า อนุตรรษายนติ.

พระนามหาราชบัตรพร

กลั่นพระเวสสันดรบรมโพธิสตํ ร กับพระนางมหที ทรงบันเทิงสำราญอยู่ ณ อาศรมสถาน ที่หัวสักกะประทาน. ครั้งนั้น ฝ่ายชูชากพาราชาลีและพระ กันหาทั้งสององค์ ดำเนินไปสื้มราชา ๖๐ โยชน. เหล่าเทพยดาได้ทำการรักษา พระกุมาและพระกุมาเรหั้งสององค์. ฝ่ายชูชากรันพระอาทิตย์อัสดง ก็ผูก พระกุมาและพระกุมาเรหั้งสององค์ที่ก่อไม้ ให้นอนบนพื้นดิน สวนตนก็ขึ้นสูตันไม้ นอนอยู่ระหว่างค่าคบกิงไม้ เพาะกล้า สัตว์ร้าย.

ในขณะนั้น มีเทพบุตรองค์หนึ่งมาโดย เพศแห่งพระเวสสันดร, ต่อมา มีเทพิดา องค์หนึ่ง มาโดยเพศแห่งพระนางมหที ได้แก้มัดพระกุมาและพระกุมาเรหั้งสอง ออกแล้ว นวดพระหัตต์และพระบาทแห่ง พระกุมา พระกุมาเรหั้งสองนั้น ให้สูงน้ำ แล้วประดับ ให้เสวยทิพยโนชนหาร ตกแต่งด้วยเครื่องสรรพาลังการ ให้ บรรทมบนพระยีภูติพย์ จนถึงเวลาอุฐ ขึ้น จึงให้ใส่ยาสน์ด้วยเครื่องพันธนาการ ตามเดิมอีกแล้ว อันตรธานหายไป.

ເຂົ້າ ເຕ ເຫວັດສຸງຄ່າເນ ອຣິຄາ
ຫຼຸດວາ ຄຊ່ານຸຕີ. ເອດາຍ ວຸດິຢາ
ວິກາຕາຍ ຈຸກ່າ ໂອຊູຍ່ານ ມູໂຂທກໍ
ທນຸດກຽງຈຳ ຂາທິຕຸວາ ໄສ ພລາຜລໍ
ປຣິກຸນບຸນື, ຕທາ ຫຼູ້ໂກ ເຖວ ທາງເກ
ຄແຫຼວາ ເອກມຄຸໆ ດນັ້ວາ “ກາລິງຄຽງຈຳ
ຄຊ່ານີ້”ຕີ ຈິນເຕັວາ ດນັ້ວາ ເຖວ
ມຄຸເຄ ທີສຸວາ ເກົ່າ ມຄຸໆ ກາລິງຄຽງຈຳ
ເກົ່າ ມຄຸໆ ເຊຸດຕຸດຮນຄຣບຸຈາ”ຕີ
ເຫວັດວິກີໂຕ ຫຼຸດວາ ກາລິງຄຽງຈຳມຄຸໆ
ປ່າຍ ເອກມຄຸໆ ເຊຸດຕຸດຮນຄຣ ທີສຸວາ
“ອຍໆ ກາລິງຄຽງຈຳ ຄມນມຄຸໂຄ”ຕີ
ສະບຸບາຍ ເຖວ ທາງເກ ອານເສີ.
“ກາລິງຄຽງຈຳ ຄຊ່ານີ້”ຕີ ຄີ່ຫຸ່ຄຸຄານໍ
ປ່າພັດປາທໍ ອັດກຸກມຸມ ອາຫຼມາເສັນ
ເຊຸດຕຸດຮນຄຣ ສມປັດໂຕ.

ພຣະກຸມາຮແລພຣະກຸມາຮີທັງສອງເຫັນນັ້ນ
ເປັນຜູ້ໜາພຣະໂຄມີໄດ້ ເສດົງໄປໂພູ່້ດ້ວຍ
ເທັກສະເຄວາຮ້ອຍ່າງນີ້. ຄວັນເມື່ອວາຕົວນັ້ນ
ສວ່າງແລ້ວ ຫຼູ້ກຳລົງຈາກຕົ້ນໄມ້ ລ້າງໜ້າ
ບ້ວນປາກສີເພີ່ນແລ້ວກິນພລາຜລໄມ້ ກາລນັ້ນ
ຫຼູ້ກຳພາພຣະກຸມາຮແລພຣະກຸມາຮີໄປເຖິງ
ມຣຄານີ່ຄືດວ່າ “ເຮົາຈັກໄປກາລິງຄຣູ້”
ແລ້ວເດີນໄປເຫັນທາງ ໂ ແພວງ ທາງໜີ່ໄປ
ກາລິງຄຣູ້ ທາງໜີ່ໄປເຊຸດຮາໝອນີ່
ເປັນຜູ້ຖຸກເຫັນດາດລິ ແກ່ຈຶ່ງລະທາງໄປ
ກາລິງຄຣູ້ ເໜັນແຕ່ທາງໄປເຊຸດຮາໝອນີ່
ທາງເດືອຍວ່າ ຈຶ່ງນໍາ ໂ ພຣະກຸມາຮແລ
ພຣະກຸມາຮີໄປ ດ້ວຍສຳຄັງວ່າ “ທາງນີ້ເປັນ
ມຣຄາໄປສູກາລິງຄຣູ້”. ແກ່ຄືດວ່າ “ເຮົາຈະ
ໄປກາລິງຄຣູ້”. ບຣດາກູພາທີ່ໄປຢາກໄດ້ລ່ວງ
ເລີຍເຫັນກູພາໄປແລ້ວ ຖື່ນເຊຸດຮາໝອນີ່
ໂດຍກາລນັບໄດ້ກຶ່ງເດືອນ.

ຕໍ່ ທິວສຳ ປຈຸສກາເລ ສະບຸໂຍ
ສົວມໜາຮາໝາ ສຸປັນ ປສ්ສີ. ເຂວູໂປ່ງປີ
ສຸປັນໃນ ອໃຫສີ, ຮຸບໂຍນ ມໜາວິນິຈຸ່ຍ
ນິສິນຸນສຸ ເອໂກ ບຸຮີໂສ ກໂໂນ້ ເຖວ
ປ່າທຸມານີ ຂາທິຕຸວາ ຮຸບໂຍນ ແຫຼເຕ
ຈປັສີ. ລາໝາ ດານີ ຄແຫຼວາ ທົ່ວີສຸ
ກມຸແນສຸ ປິລນຸຮົດີ. ເຕັ້ນ ເຮັນ ກສຸສີຕຸວາ

ໃນວັນນັ້ນ ເກລາໄກລ້ຽງ ພຣະເຈົ້າສັງຫຼັບສິພີ
ມໜາຮາໝທຽງສຸບິນ. ພຣະສຸບິນນັ້ນ ເປັນອ່າງ
ນີ້, ເມື່ອພຣະເຈົ້າສັງຫຼັມໜາຮາໝປະກັບນັ້ນ
ໃນທີ່ມໜາວິຈິຈີຍ ມີ້າຍຜູ້ໜີ່ພິວກາຍດຳ
ນຳປ່າທຸມໜາຕີ ໂ ດອກມາວາງໄວ້ທີ່ພຣະທັດົດ
ພຣະຮາໝາ. ພຣະຮາໝທຽງຮັບດອກປ່າທຸມ
ທັງສອງດອກນັ້ນໄວ້ ແລ້ວທຽງປະດັບທີ່
ພຣະກຣັນທັງສອງໜ້າງ. ລະອອງເກສຣແໜ່ງ
ດອກປ່າທຸມທັງສອງດອກນັ້ນ ສ່ວງຕກລົງທີ່

ຮັບໂລ ອຸເຮ ປດນຸຕີ. ໄສ ປັກຊີມຕຸວາ
ປາໄວ ສູປິນປາຈເກ ພຸພະນຸມແນ
ປັກໂກສາເປັດຕຸວາ ປຸຈຸອື້ນ. ເຕ ພຸພະນຸມຄາ
“ຈິງປັປຸງງານ” ເຕ ເທວ ພນຍາວາ
ອາຄົມສສນຕີ”ຕີ ພຍາກວິສ.

พระคุรุแห่งพระราชา. พระเจ้าสัญชัย
ตีนบรรทมแต่เข้า รับสั่งให้เรียก พวກ
พระมหาณ์ผู้ทำนายสุบิน มาตรัสดาม.
พระมหาณ์เหล่านั้น ทูลพยากรณ์ว่า
“ข้าแต่สมมติเทพ พระประยูรญาติ
ที่จากไปอยู่ที่อื่นเสียนาน จักกลับมา”.

ຕິ່ງ ສຸດຖາ ຮາຊາ ຕຸກົມໂສ ແຕ
ອຸບັນໄຍເຫດຖາ ປ່າຕົວ ສີສຳ ນຸ້າຕຸວາ
ນານາຄຸຄຮສໂກ້ານໍ ຖະບູລືຕຸວາ ສພພາ-
ກຣະນາລົງກາເຮີ ອຕຸຕານໍ ອລັງກຣີຕຸວາ
ມໍາຫວັນໃຈຂະແຍ ນີສີທີ. ເກວດາ ພຽບໜຸນໍ້ນ
ທຸວີທີ ກຸມາເຮີ ສທຸກີ ອານັດຖາ
ຮາຍງຸກແນ ຂປຢືສຸ. ຕສຸມີ ຂແນ ຮາຊາ
ມຄຸຄົມ ໂອລິເກຸນໂຕ ເຖວ ກຸມາເຮ ທີສຸວາ
ອານ

พระราชฯ ได้สดับคำพยากรณ์นั้น
ทรงยินดี โปรดให้ส่งพระมหาณ์เหล่านั้น
กลับไป สนานพระศรีอย่างเต็็มที่ เสวย
โภชนาหารมีรสเลิศต่าง ๆ ทรงประดับ
พระองค์ด้วยอาการณ์และเครื่องประดับ
ทุกอย่าง ประทับ ณ พระที่นั่งมหาวนิจัย.
เทพเจ้าทั้งหลาย นำพาหมายพร้อมทั้ง
พระกุมาและพระกุมาธิทั้งสองให้ไปหยุด
ที่หน้าพระลานหลวง. ขณะนั้น พระราชฯ
ทรงแลดูหนทาง ได้ทอดพระเนตรเห็น
พระกุมาและพระกุมาธิทั้งสองแล้วตรัสว่า

ເໜັດຕະຫຼາດ
ແນວດີ
ນິກຸ່ງ
ອຸກກາມ

ເມສອງ. ອຸໂນ ສທິສປະຈົກ
ອຸໂນ ສທິສລກຂ່າມາ
ໝາລີສຸສ ສທິໄສ ເອໂກ
ເອກາ ກອນຫາວືນາ ຍຄາ

ເມຕອນ. “ນັ້ນໜ້າຂອງໄຕຣ ຈຳຍິ່ນກັບ
ດັ່ງທອງຄຳ ອັນນາຍໝ່າງໜລອມ
ດ້ວຍໄຟສຸກໃສ ຮີ້ອດັ່ງແຫ່ງທອງຄຳ
ອັນລະລາຍທີ່ປາກເບົາ ຂະນັ້ນ.

๒๕๓๐๔. เด็กทั้งสองคนนี้ มีอวัยวะ
คล้ายคลึงกัน มีลักษณะ
คล้ายคลึงกันทั้งสองคน คนหนึ่ง
คล้ายคลึงพ่อชาลี คนหนึ่ง
เหมือนแม่กุณฑาร์บีนา.

ເຮັດວຽກ ສີ່ຫາ ວິລາວ ນິກຸ່ານຸ້ຕາ
ອຸປະກອດ ສມດປັດຕຸກປາກ
ຊາດຖູປ່ມຍາເຍວ
ອີເມີ ທີສສນຕີ ທາວກາ”ຕີ.

ତତ୍ତ୍ଵ ବୃଦ୍ଧତତ୍ତ୍ଵମର୍କିନାତି ଏ
ବୃଦ୍ଧତତ୍ତ୍ଵମର୍କିନା. ସେହା ବିଲାପ
ନିଖିନ୍ତୁତାତି ଶ୍ଵାନ୍ତମର୍କିନାଟିଆ ନିଖିନ୍ତୁତୀନ୍ତିନ୍ଦ୍ରିୟ
ବିଷ୍ଣୁ.

เอก ราชานี ตีนิ คานานิ ภูมารา
 วณูเนนดุรava เอก ออมจุ่ง พุยดุตต์
 สุสิกุขิต อาณานิสสี “คุณ ตุ่ง
 พุราหมณ์ ทวีนิ ทารเกนิ สรุนนิ
 อาเนนี”ติ. สิ ตั้ง สุตุรava อุญชาญ
 เวเคน คณดุรava พุราหมณ์ ทวีนิ
 ทารเกนิ สรุนนิ อาเนดุรava รบุโน
 ทสุเสสี. อต ราชานี พุราหมณ์
 ปุจฉันโต อาห

ເຮັດວຽກ
ແລ້ວ ດີນ ແລ້ວ ພະຍາຍາ

๖๙๒

๒๓๐๕. ทั้งสองคน มีรูปเสมอ กัน
ดังราชสีห์ออกจากรากต้นทอง ชนนี้
เด็กทั้งสองคนนี้ ปรากฏเหมือน
ดังหล่อด้วยทองคำเที่ยว”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ឧទុពទុ-
មគិនា ตัดบทเป็น វ ឧទុពទុតំ អគិនា
แปลว่า (ดังท่องคำ) ขันนายช่างหลอม
ด้วยไฟสุกใส. คำว่า ពង្រាគសីលីអកខាង
ភ្នោះ ឧបនានា ความว่า ราวกับราชสีลី
អកខាងភ្នោះ ឧបនានា.

พระเจ้าสัญญาณมหาราช ตรัสรส
สรรเสริญพระราชนัดดาทั้งสองด้วยคากา
ณ คากา ฉะนี้แล้ว มีพระราชนัดรัสให้
สำมาตย์คนหนึ่งผู้ชลดาผู้ศึกษาดีแล้วว่า
“เจ้าจงไปนำพราหมณ์กับกุਮารและกุมาเร
ทั้งสองมา”. สำมาตย์นั้นได้ฟังพระคำรัส
ก็ถูกใจไปโดยเร็ว พาฐุรากพราหมณ์
พร้อมด้วยพระกุമารและพระกุมาเรมาแสดง
แด่พระราชนา. ลำดับนั้น พระราชนาเมื่อ
จะตรัสรสถานพราหมณ์ จึงตรัสรสว่า

๒๓๐๖. “ดูกรต้าพรวมณ์ภารทวารซ์โคลตร
แก่น้ำทารกและทาริกานี้ มา
จากไหน แกมจากไหน จึงถึง
แครัวนวนนี”.

ចុងក្រោយ រាបទូលវា

ເໝັນຕະລາງ. "ມໍຍ້ນດີ ທາງກາ ເທວ
ທຶນນາ ວິດຸເຕັນ ສບຸໜຍ
ອຊຸ່ນ ປຳນຸ່ງນາສາ ກວດຕື່
ຢືນ ລທຖາ ເມ ທາງກາ"ຕີ.

ຕດຖາ ທິນໝາ ວິຕຸເຫາຕີ ຕຸກ່າເຈນ
ປສນູແນນ. ອ້ອງ ປັນຍາຮາ ກວດຕືດ
ມຍາ ອີເມສໍ ລຖທິວສໂດ ປູງຈາຍເມວ
ອ້ອງ ປັນຍາຮາ ກວດຕືດ ວທດ.

ຕົ້ນ ສຸດຖາວ ຮາຊາ ສະບູ້ອີຍ ອານ

ເໜັດນ. “ເກີນ ວາຈາຍ ເປຸ່ມເຢັນ
ສມູນາ ດຳເຢັນ ສຖຸທະນາ
ໄກ ເຕີ ຕຳ ທານມທກາ
ປັດຕາ ທານມຕົມນິ”ຕີ.

ຕຸດຕັດ ແກນ ວາງຍ ເປີຢເນາດີ
ພຣາຮຸມແນ ແກນ ປີຍຈຸນແນ ເຕ ຕິຍາ
ລຖ້າ. ສມມາ ບາຍັນ ສຖືຫເຕີ
ມຸສາວຳ ອກຕຸວາ ສມມາເຫວ ບາຍັນ
ກາຮເນັນ ອາເມທ ສທທນາເປີຢາສີ.

ເຂົ້າຕະໜາດ. “ຂ້າແຕ່ພວະເຈົ້າສັງຫູ້ ສມມຕິເທັນ
ເດືອກທັງສອງນີ້ ມີຜູ້ໃຫ້ເກົ່າພວະອອງຄໍ
ດ້ວຍຄວາມພອໃຈ ຕັ້ງແຕ່ວັນທີ
ຂ້າພວະອອງຄໍ ໄດ້ເດືອກທັງສອງນີ້ມາ
ຮັບ ຮາຕະວີ ທັ້ງວັນນີ້”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า มีผู้ให้... ด้วยความพอใจ ความว่า อันผู้ให้พอใจ คือเลื่อมใสแล้ว. ด้วยคำว่า ๑๕ ราตรีทั้งวันนี้ ชูยกพวนมณ์กราบทูลว่า จำเดิมแต่ตัวนั้นที่ข้าพระบาท ได้พระกุمار และพระกุมาเรื่องมาเป็นเวลาได้ ๑๕ ราตรี ทั้งวันนี้.

พระเจ้าสัญชัย ได้ทรงสั่งดับคำழูฆก
กราบทูลจึงตรัสว่า

๒๓๐๘. “ท่านมีถ้อยคำดูดีมีเพียงไร จึงได้เด็กสองคนนี้มา ท่านควรทำให้เราเชื่อโดยเหตุที่ชอบ คราวให้ลูกน้อยพากันลาย ขั้นเป็นอุดมท่านให้ทานนั้นแก่ท่าน”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า มีถ้อยคำดูดดีมเพียงไร ความว่า ดูกรพราหมณ์ท่านมีถ้อยคำเป็นที่รักเพียงไร จึงได้เด็กๆ คนนั้นมา. คำว่า ท่านควรทำให้เราเชื่อโดยเหตุที่ชอบ ความว่า ท่านไม่กล่าวมสาวาท ยังเราให้เชื่อโดยความชอบ

ເທົ່ານັ້ນ ຄືດໂດຍເຫດອັນເປັນຄວາມຮູ້. ຄໍາວ່າ
ສຸກນ້ອຍ ຄວາມວ່າ ໄກຈະທຳລູກນ້ອຍ
ຜູ້ເປັນທີ່ຮັກທັງໝາຍຂອງຕ່າມ ເປັນອຸດນາຖານ
ໃຫ້ການນັ້ນແກ່ທ່ານ.

๙๗๒

ເຮັດວຽກ “ໄຍ ຍາຈົດ ປົດຖາສີ
ກຸດານໍ ດຣນິරົງ
ໄສ ເມ ເວສຸສນຸຕໂຮ ວາງ
ບຸດທະຫາສີ ວາງ ວຳ.

គ្រឿង ករាបទូលវា

๒๓๐๗. “พระองค์ได้ เป็นที่พึ่งของเหล่า
ญาจกผู้ม้าขو ดังธรรมเป็นที่พึ่ง
ของสัตว์ทั้งหลาย พระองค์
นั้น คือพระเวสสันดร ซึ่งเสด็จ
ไปอยู่ป่า ได้พระราชนาน
พระราชนอรสและพระราชนิศา
แก้ไขพระองค์.

ເໜີຕົວ. ໂພນ ພາຈັດ ມະນີ ອາສີ
ສວນຸດື່ນໍວ ສາຄໂຮ
ໄສ ເມ ເວສຸສນຸດໃຈ ຮາກາ
ປຸດູເທາສີ ວະນ ວສນູຕິ.

๒๓๑๐. พระองค์ได้ เป็นที่รองรับของ
เหล่าญาจกผู้มาขอ เมื่อносากฯ
เป็นที่รองรับแห่งแม่น้ำทั้งหลาย
ซึ่งให้ลงไป จะนั่ง พระองค์นั่น
คือพระเวสสันดร ซึ่งเดิมไปอยู่
ป่า ได้พระราชนานพพระราชนิกรส
และพระราชนิศาดาแก่ข้าพระองค์".

ତତ୍ତ୍ଵ ପତିଗୁରୁଶେଷି ପତିଗୁରୁ ପାଶି.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า เป็นที่พึง
ความว่า เป็นที่พำนัก.

ຕຳ ສຸດුວາ ອມජා ເກສູສນຸຕົວ
ຄຣහມານາ ພາທີສ

พวงคำมาตย์ ได้ฟังคำชูชนันด
เมื่อจะพาภันติเตียนพระเวสสันดร จึง
กล่าวว่า

ເຂົ້າຮັບ “ທຸກກົງໆ ວິໄລ ຮຸບພາ
ສຫຼະເນີນ ມຽມເສີນາ
ກຳ ນຸ ປຸດຕູເກ ທຸຊາ
ອຣຸບແບ ອວຣຸຫຼົກ.

ଅଣନ୍ତେ ଓମ୍ ଗୈନ୍ଟି ନିଶାମେଣ
ଧାରନୁଡ଼େଇ ଶମାକତା
ଗଢ଼ ଦେଶୁଣୁଡ଼ି ରାଜା
ପ୍ରତିଦେଶୀ ଵନ୍ଦ ଵସଂ.

କ୍ଷେତ୍ରାଳ. ହାସି ହାସିବୁ ଲି ତଥିଆ
ଅଶୁସ୍ତ ଜୀବନରୀବାଟି
ହତୃତିବୁ ଗୁପ୍ତଖାର୍ମ ତଥିଆ
ଗଠ ଲି ତଥିଆ ତାରାଗେ.

ສູວນຸ້ນ ຮາຊົດ ສີລຳ
ມຸຕຸຕາ ເວພູຮີຍາມນີ
ປັພາພຸ່ນຫວັດນຳ ທ້າງ
ກດໍ ໄສ ທ້າງເກ"ຕິ.๓

ເໜີຕະເກ. ທ່ານຜູ້ເຈົ້າຢູ່ທັງໝາຍ ມີປະມານ
ເທົ່າໄວ ຜູ້ມາປະຊຸມກັນອູ່ໃນ
ສາມາຄນີ້ ຈົງພິຈາຮານາເວື່ອງນີ້
ພຣະເວສສັນດູ ປະທັບອູ່ໃນປໍາ
ຈະພຣະວາຊທານພຣະວາຊໂລຮສ
ແລະພຣະວາຊອົດາອ່າງໄກເລ່າ.

ເຂົ້າຮັດ. ພຣະອງຄົກວຽຈະພຣະຮາຊທານທາສ
ທາສີ ມ້າ ແມ່ນ້າອັສດວ ວັດ ແລະ
ຫ້າງກຸງໝູງ ທຳໄໝຈຶ່ງພຣະຮາຊທານ
ພຣະຮາຊໂຣສແລະພຣະຮາຊຮິດາ
ທັງສອງເລົາ.

พระองค์คоварพระราชาท่าน ทรง
เงิน ศิลาพิเศษ แก้วมุกดา^๑
แก้วไฟชูรย์ แก้วมณี แก้ว
ประพาส ทำไม้พระองค์ จึง
ต้องพระราชาท่าน พระราชนิรัล
และพระราชนิรดิਆเจ้า".

^๓ ช. อัย คากา ป้าพิย์ น ทิสสติ.

ຕະດຸກ ສຖເໜາດີ ໄກ ສຖເໜາປີ
ສທ່ຽຍ ສມປັນແນປີ ສຕາ. ມະນະສິນາດີ
ມຮາວສຳ ວສນຸຕົນ ຮັບປາ ອີໍ່ ທຸກກົງ
ວຕ, ອຸຍຕຸຕຳ ວຕ ກຕິ.

ຂວາງທុនកាតិ រវ៉ាសា ពុរិភាគិទេ
 គេសុសនុទ្ធិ វរណុលោ វសនុទិ. ឯមំ
 ណានុទិទិ ណានុទិ នគរវាសិន យានុទិ
 ខេតុទិ សមាគគា, សុដុរោ ឯមំ
 និសាមេត អុប្រាជេត, កត់ នាមេតេ
 ធមេតុនិ បុត្រុតកៅ ទាស់ កតុវា ឧបាសិ
 កេន នាមេន កោវូវី កតបុរិភាគិទេ
 ឧចិបុរាយនេវមាហ័ត្ន.

ທ່ຽງຈາກ ທ່າສາກີ່ສຸ ຍໍ ກິບຸຈີ ຮັນ
ເຫດຸ. ກຳ ໄສ ທ່ຽງຈາ ທ່າຮເກຕີ ອີມ
ປນ ທ່າຮເກ ແກນ ກາຮແນນ ອາທາສີຕິ
ອາທິສ.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า เป็นผู้มีศรัทธา ความว่า ท่านผู้เจริญ พระเกสสันดร เป็นผู้มีศรัทธา คือเป็นผู้สมบูรณ์ด้วย ศรัทธา. คำว่า ผู้ยังทรงครองเรื่อง ความว่า พระราชาผู้อัญญาทรงครองเรื่อง ทรง ทำได้ยากหนอ คือทรงทำสิ่งที่ไม่ควรหนอ.

คำว่า ถูกขับไล่ ความว่า พระเวสสันดร
ผู้ถูกขับจากแคว้น เกรวัน ประทับอยู่ในป่า.
ด้วยคำว่า ท่านผู้เจริญ ทั้งหลาย...เรื่องนี้
เป็นต้น จำมาตย์ทั้งหลาย กล่าวหมาย
ความว่า ท่านผู้เจริญทั้งหลาย ชาว
พระนครทั้งหมด มาประชุมกันแล้วใน
สมัคມนี้ มีประมาณเท่าใด ชาวพระนคร
มีประมาณเท่านั้น จงพิจารณา คือจะ
ได้ครวญเรื่องนี้ว่า พระเวสสันดรนี้
พระราชาท่านลูกน้อยทั้งสองของพระองค์
ให้เป็นทักษิณอะไร พระราชาซึ่งอะไร
ที่เคยทรงทำ เช่นนี้บ้าง.

คำว่า ควรจะพระราชทาน คือในบรรดา
ท้าสเป็นต้น พระราชทานจังพระราชทาน
ทรัพย์อย่างใดอย่างหนึ่ง(ก็ได้). ด้วยคำว่า
ทำไมพระองค์ต้องพระราชทานพระราช-
โกรสและพระราชธิดาเล่า จำมาตย์
ทั้งหลายกล่าวว่า เหตุไอนพระองค์ จึง
ต้องพระราชทานพระราชโกรส และพระ-
ราษฎร์ดามเล่า.

ต์ สุตุวา กุมาโน ปิตุ ครห
อสหนูโต วадาภิหตสุส สิเนรูโน
อตุตโน พาหุนา อุปตุมภานูโต วิย
อิม: คามาน

พระชาลีราชกุมาร ทรงสดับคำ
ติเดียนของเหล่าคำมาตรฐาน ไม่อาจ
อดกลั้นคำครหาพระบิดาไว้ได้ เป็นประหนึ่ง
ว่าเขากำขึ้นของตนคำยันเข้าสิเนรู ที่ถูก
ลงพัดให้เอนเอียงไว้ ฉะนั้น จึงตรัส
ค่านี้ว่า

๒๓๑๔. “ยสุส นาสุส อะเร ทาโซ
อสุส ใจสุสติรีโน
หตุธี ฯ กุบุชโน นาโค
กี โส ทุชชา ปิตามห.

๒๓๑๔. “ข้าแต่สมเด็จพระอัยกา ท้าว
ม้า แม่ม้าอัสดร รถ และข้าง
กุญชรตัวปะเสริฐ ในเรือนของ
ผู้ใดไม่มี ผู้นั้นจะพึงให้อะไร
พระเจ้าข้า.

ยสุส นาสุสสุสเม สิล
สุวนุณราต์ มณิ
ปพาพุหราตน์ เจว
กี โส ทุชชา ปิตามห”^๑.

ศิลาพิเศษ ทอง เงิน แก้วมณี
และแก้วประพาร์ ไม่มีใน
พระอาศรม แห่งพระบิดาได
ข้าแต่พระอัยกา พระบิดานี้
จะพึงพระราชทานอะไร”.

ต์ สุตุวา สนุชโน อาห

พระเจ้าสัญชัยมหาราช ทรงสดับ
คำของพระราชนัดดาหนึ่นแล้ว จึงตรัสว่า

๒๓๑๕. “ท่านมสุส ปสัมسام
นานินุatham ไปตก
กติ นุ หทัย อาสิ
ตุเมห หตุวา วนิพพาก”^๑.

๒๓๑๕. “พระหลานน้อยเอี้ย
สรรสิรุทางแห่งบิดาเจ้า เรา
ไม่ติเดียนเลย ดังเรื่องสถาน บิดา
ของเจ้ามีหัยเป็นอย่างไรบ้าง เมื่อ
ให้เจ้าทั้งสอง แก่พระมณีแล้ว”.

^๑ ฉบับ คณา ป้าพิย น ทิสุสติ.

ຕຕຸດ ທານມສູສ ປສສາມາຕີ
ໄປຕົກ ມຍໍ ຕວ ປິດຸໂນ ທານ ປສສາມ
ນ ນິນຸທາມ.

ຕ ສຸດວາ ກຸມາໂຈ ອາຫ

ປິຕາ ມຍໍ່ ມໜາຮ
ອມເມຸນ ທດວາ ວິນິພຸພເກ
ສຸດວານ ກລຸນໍ ວຳ
ອຈຸຈະກຸນ໌ຫາຍ ກາສີຕິ.^๑

ເໝຕຣຶ. “ທຸກໆສູສ ພທໍ ອາສີ
ອໄກ ອຸດຸ້ນໍ່ປີ ອສຸສສີ
ໂຮ້ທິນີ ເໜວ ຕາມພກງົງ
ປິຕາ ອສຸສຸນ ວຕຸຕຍື”ຕີ.

ຕຕຸດ ທຸກໆສູສສາຕີ ປິຕາມຫາ ມມ
ກົດິນິຍາ ກົດ້າຂືນຍາຍ ວຸດຸໍ ເຄດ
ວຈນໍ ສຸດວາ ຕສູສ ພທໍ ທຸກໍ່ ອາສີ.
ໂຮ້ທິນີ ເໜວ ຕາມພກງົງຕິ ຕາມພວດນຸ່ມາ

ບຣດາຄຳແລ່ນັ້ນ ຄໍາວ່າ ເຮັດວ
ສຮຣເສຣິຢູທານແໜ່ງປິດເຈົ້າ ຄວາມວ່າ
ດູກຮ່ານນັ້ນຍ່ອຍເອົ່ຍ ເຮັດວສຮຣເສຣິຢູທານ
ແໜ່ງປິດເຈົ້າ ເຮັດໄດ້ຕີເຕີຍນເລຍ.

ພຣະຫາລືກຸມາງ ໄດ້ສັບພຣະດໍາວັສ
ພຣະອັຍການັ້ນແລ້ວ ຈຶ່ງກວາບຖຸລວ່າ

ຂ້າແຕ່ພຣະອັຍການຫາວັຊ ພຣະປິດ
ຂອງໜ່ອມຈັນ ໄດ້ພຣະຫາທານ
ໜ່ອມຈັນ ແກ່ພຣາມຄົນແລ້ວ
ກາຍຫລັງ ໄດ້ທຽງສັບວາຈາ ອັນ
ນ່າສັງສາ ອັນນັ້ນອ່ອນໝົງກົມ່າ
ກລ່າວແລ້ວ.

ເໝຕຣຶ. “ທຽງມີພຣະທຸກ້ຍເປັນທຸກ້ຍ ແລະ
ເຮົ່າຮັນ ມີພຣະເນຕຣແດງກໍາ
ດູຈາວໂຮ້ທິນີ ແລະມີພຣະອັສສູ້ລ
ໜລັງໄລ໌(ອາບພຣະພັດຮົງ)”.^๒

ບຣດາຄຳແລ່ນັ້ນ ຄໍາວ່າ ເປັນທຸກ້ຍ
ຄວາມວ່າ ຂ້າແຕ່ພຣະອັຍກາ ພຣະປິດ
ຂອງໜ່ອມຈັນ ທຽງມີພຣະທຸກ້ຍເປັນທຸກ້ຍ
ເພຣະທຽງສັບຄຳທີ່ນ້ອງໝົງກົມ່າຫາຂືນ
ກລ່າວແລ້ວ. ຄໍາວ່າ ມີພຣະເນຕຣແດງກໍາ
ດູຈາວໂຮ້ທິນີ ຄວາມວ່າ ຂໍມະນັ້ນພຣະປິດ
ຂອງໜ່ອມຈັນ ເປັນຜູ້ມີພຣະອັສສູ້ລສີແດງ

^๑ ຂ. ຂຍໍ ດາຕາ ປາສີຍໍ ນ ທຶສຸສຕິ.

ໂຮ້ມ ວິຍ ຕາມພກເຂົ້າ ມມ ປິຕາ ດຸຈໂລທິດນລັ່ງໄຫລດອອກ ຈາກພະແນຕຣ
ຕສຸມ ຂາເນ ໂລທິດອສຸສູນ ປວດຕູຍຕີ. ທັ້ງສອງຂ້າງອັນແດງກຳ ດຸຈດາວໂຮ້ມ
ມືສີແດງກຳ ອະນັນ.

ອີຫານີ ຕໍ່ ກະນຸ້າຂຶ້ນຍ້າຍ ວັນ
ທສເສນູໂຕ ອານ

พระชาลีกุมาր เมื่อจะทรงแสดง
ถ้อยคำของพระนัองก์กัณฑารชินา ในบัดนี้
จึงกราบทูลว่า

အဏေ၏ “ယန့်တံ ကမ္မဘာခိုင်ဘွဲ့
ခုံ မံ တရ ပူရအမြဲ
လျှော့ယာ ပြောဂျော့
မှာ ရှာတံ့ခွဲ စာရီး၏

๒๓๑๗. “พระนองกัณฑราชินา ได้กราบทูล
พระบิดาว่า ข้าแต่พระบิดาเจ้าฯ
พระมหาณีนี้ เมื่อยังตีหม่อมอุปัชฌณ์
ด้วยไม้เท้า ดังเช่นที่ปฏิเสธสี
เกิดในเรือนเบี้ย ฉะนั้น.

ເໝັນຕະ ນ ຈາຍ ພຸວະນຸມໂນ ຕາດ
ຮມມົມກາ ໂໜ້ນຕີ ພຸວະນຸມຄາ
ຢກໄຊ ພຸວະນຸມຄາວນຸແນນ
ຂາທິດຶ່ງ ຕາດ ເນຕີ ໃນ
ນີ້ຢືນມາເນ ປີສາເຈນ
ກິນນ ຕາດ ອຸທິກຸ່ງສີ"ຕີ.

ເຂົ້າແລ້ວ. ຂ້າແຕ່ພະບິດາເຈົ້າຂາ ຜູ້ນີ້ມີໃຈ
ພຣາມມົນເປັນແນ່ ພຣາມມົນ
ທັງໝລາຍ ຍ່ອມຕັ້ງຢູ່ໃນຮຽມ ຍັກຊ່າ
ແປລັງເພີເປັນພຣາມມົນ ມານຳ
ເຂານມ່ອມຈັນທັງສອງໄປ ເພື່ອ
ຈະກິນ ພະບິດາເຈົ້າຂາ ໄມ່ອມຈັນ
ທັງສອງຖຸກປີສາຈຳນຳໄປ ໃຫນ
ພະບິດາ ຈຶ່ງທຽບນິ້ງດູດາຍເສີຍ
ເລັ້ນອ້າ".

ອັນ ສີ ເຕ ພຸරາຮູມຄະສຸລ ຜັດຕິ
ອມມູນບຸຈນຸເຕີເຍວ ທີສຸວາ ລາງຊາ ດາມາຫ

២៣១៧. "រាជបុត្រិទី ១ និង មាតា
រាជបុត្រិទី ១ និង ពិតា
បុរុយ និង ឧក្រុមការឱ្យបាន
កិនុន្តែ ពិភ័យលេខ ០៩០៩"។

ດែល បុរិយេ មេត្តិ តុមេន អិទិ
បុរិយេ មំ ពិស្តា គេគោគនុពុវា មន
អង្គភាពខ្លួន ឬការណី កិនុន ឬ ការណ៍
អារកា ពិរិយាជាតិ.

ชาลีกุมาโร งาน

ເໜີ້ວ່າ “ຮາຊປຸດຕູໄ ຈ ໄນ ມາຕາ
ຮາຊປຸດຕູໄ ຈ ໄນ ປິຕາ
ທາສາ ມຍໍ ພຽກຮຸມຄະສຸສ
ຕສຸມາ ຕິງຈານ ອາຮກາ”ຕີ.

ດច្ច ភាសា មយនុទិ បុរីពេ មymb
ថោ រាយបុត្រុតិ ខានាម ឯធមិនី
បន មymb បុរាណមណស៊ស ភាសា ន
គុមហាកំ នគុត្រាជិ.

ເໜີຕະລົງ. “ພຣະມາຮາດາຂອງເຈົ້າທັງສອງ ເປັນ
ຮາຊບຸຕີ ແລະ ພຣະປິດາຂອງເຈົ້າ
ທັງສອງເປັນຮາຊບຸຕົວ ແຕ່ກ່ອນເຈົ້າ
ທັງສອງເຄຍື່ນຕັກຂອງປູ້ ບັດນີ້
ເຫດໄວຈຶ່ງຢືນຄອຍໆໜ້າງໄກລ່າໜອ”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า แต่ก่อน
เจ้าทั้งสอง...ของปู่ ความว่า กាលก่อน
แต่นี่เจ้าทั้งสองเห็นปู่แล้วจะมาโดยเร็ว
แล้วขึ้นตักของปู่ บัดนี้ เพราะเหตุอะไร
หนอ เจ้าทั้งสอง จึงยืนอยู่ห่างไกล".

พระชาลีราชกุมาร
พระอัยกาฯ

๒๓๔๐. “พระมารดาของหม่อมฉันทั้งสองเป็นราชบุตรี และพระบิดาของหม่อมฉันทั้งสองเป็นพระราชนูกร แต่บัดนี้ หม่อมฉันทั้งสองเป็นท้าวของพระมหาณี เพราเหตุนั้น หม่อมฉันทั้งสอง จึงยืนอยู่ห่างไกล พระเจ้าฯ”.

บรรดาคำเหล่านั้น ด้วยคำว่า
หม่อมฉันทั้งสองเป็นท้าว พระชาลี
ราชกุமารกวางทูลว่า ข้าแต่สมมติเหพ
ในกาลก่อน หม่อมฉันทั้งสองย่อหมู่ว่าเป็น^๑
โกรสและธิดา แต่บัดนี้ หม่อมฉันทั้งสอง
เป็นท้าวของพระมหาณ ไม่ได้เป็นนัดดา
ของพระองค์.

ราชา สัญชโย อห

๒๓๒๑. “มา สมเมว อาຈุตุ
ทายหเต หทัย มม
จิตกาຍว เม กาย
อาสนน ศุ ลภา.

พระเจ้าสัญชัย จึงตรัสว่า

๒๓๒๑. “หลานรักหั้งสอง อย่าได้กล่าว
อย่างนี้เลย หทัยของปู่กำลัง
เร่าร้อน กายของปู่ เมื่อondัง
ถูกยกขึ้นไว้บนจิตภารณ ไม่ได้
ความสุข ในที่นั่งเลย.

๒๓๒๒. มา สมเมว อาຈุตุ
ภิยุ โสก ชเนດ ม
นิกกีณสุสามิ ทพุเพน
น โว ทาสา ภวิสุสต.

๒๓๒๒. หลานรักหั้งสอง อย่าได้กล่าว
อย่างนี้เลย หลานรักหั้งสอง
ยังความเคราะโศกให้เกิด แก่ปู่
ยิ่งนัก ปู่จักไถ่หลานหั้งสอง
ด้วยทรัพย์ หลานหั้งสองจักไม่
ต้องเป็นทาส.

๒๓๒๓. กิมคุณิย หิ โว ตาต
พราหมณสุส ปิตา อห
ยถากุติ เม อคุขณา
ปฏิปะเทนดุ พราหมณนุ”ติ.

๒๓๒๓. ดูกรพ่อชาลี บิดาของเจ้าหั้งสอง
ได้ตีราคาเจ้าหั้งสองໄได้เท่าไร ให้
แก่พราหมณ์ หลานหั้งสองจะ
บอกแก่ปู่ตามจริงเดด พนักงาน
หั้งลาย จงให้พราหมณ์รับเข้า
ทรัพย์ไปเดด”.

ตตุ สมุมati ปิยวงศ. จิตกาຍว
เม กายติ อิทานิ มม กาย
องคุราจิตกาຍ อารोปติ วิย. ชเนด

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า สมุม
ได้แก่ คำพูดเป็นที่รัก. คำว่า กายของปู่
เมื่อondังถูกยกขึ้นไว้บนจิตภารณ
ความว่า บัดนี้ กายของปู่เป็นเมื่อนถูก
เข้ายกขึ้นไว้ บนจิตภารณถ่านเพลิง
ฉะนั้น. คำว่า ...ยังความเคราะโศกให้เกิด
แก่ปู่ ความว่า หลานหั้งสองยังความ

ມັນຕີ ຂະເທດ ເມ. ອູນເມວ ປາກີ.

เศรษฐกิจให้เกิดแก่ปู (ยิงมัก). บาลีก็เป็นอย่างนี้เหมือนกัน.

นิกกีณสุสามิ ทพเนาติ ธน ทตัว
โมเจสุสามิ. กิมคุเมียนดูติ กี อคุໝ
กตัว. ปฏิป่าเหనຫຼຸติ ธน ปฏิຈชาเหນຫຼຸ.

คำว่า ปูจักไก่...ด้วยทรัพย์ ความว่า
เราให้ทรัพย์(แก่พราหมณ์) แล้วจักเปลี่ยง
(จากความเป็นทาส). คำว่า ตีราคा...ໄວ
เท่าไร ความว่า บิดาของหลานทั้งสอง
ตีราคาก็เท่าไร. คำว่า จงให้พราหมณ์
รับเอารทรัพย์ไปเลิศ ความว่า เจ้าพนักงาน
ทั้งหลาย จงให้พราหมณ์รับทรัพย์ไป.

ចំ សុទ្ធតា កូមារិ ខាង

พระชาลีราขกุารได้สัตบพรวาช
ดำรัสถานนั้นแล้ว จึงกราบทูลว่า

ເໜີ້າແລ້ວ “ສະສຸກຄູ່ນໍ ສີ ມໍ ຕາຕ
ພຽງມົມສຸສ ປິຕາ ອທາ
ອຈຸ່ນໍ ກະໜາເຊື່ນໍ ກະບົບໍ
ທດຖານາທີ່ເຕັນ ຈາ”ຕີ.

ເຮັດວຽກ “ຂ້າແຕ່ພະອີຍກາ ພຣະປິດາ ພຣະວາຊທານໜ່ວມຈັນ ແກ່ຕາ ພຣານມັນ ທຽງດີ່ວາຄາພັນຕຳລຶງ ທອນຄໍາ ກີ່ແຕ່ພຣະວາຊທານ ນັອງ ກັນຫາຊື້ນາກັ້ງຢູ່ນາງແກ່ຕາພຣານມັນ ທຽງດີ່ວາຄາສວີ່ງຢູ່ນາງກຫຽວພົບ ແລະ ອົງຢູ່ນາງກຫຽວພົບ ມີຂໍ້າງ ເປັນຕົ້ນ ອົ່ງປະລະ ອົບໂດຍ”.

ତତ୍ତ୍ଵ ଶନସମ୍ବନ୍ଧ ଦି ମନୁତି ହେବ
 ମୁଁ ତାଟି ନିକୁଷନଶୁଣ୍ସ ଅକୁମାପେତ୍ରିବା
 ତଶ୍ଶ ଓଥାଶି. ଅଜନୁତି ଗନ୍ଧୀର୍ବ ପନ୍ଥ
 ମେ ଗମନାଶିନ୍ ଗଲନ୍.

บรรดาคำเหล่านั้น ด้วยคำว่า ทรง
ตีราศามม่อมฉันพันคำลึกล่องคำพระราศี
กราบถูล่าว ข้าแต่สมมติเทพ พระปิด
พระราษฎรานมม่อมฉันแก่ตัวภรรยามณ์
ทรงตีราศาเท่าท้องคำพันแหง. คำว่า น้อง

ହତ୍ତିଆକାଶଟେନାତି ହତ୍ତିନା ଓସୁଣେ ଏ
ରାଣ ଜାଦି ସପୁଥେଲ୍ ଏତେଳ୍ ଶତାନ୍
ଶଟେନ ଅନୁତମାଣ୍ଡି ମଧୁଜପୀଙ୍ଗେ ଉପାଧାୟ
ଶପଥଟେନ ଅକମାପେସିତି ଧାନ.

ตัํ ສຸຕົວ ຮາຊາ ຖຸມາຮານ
ນີກຍໍ ທາເປັນໂຕ ອານ

ଇଟାଇଁ. “ବୁଝିଏନି ଗତିତେ ତରମାଣେ
ପ୍ରାହୁମଣସ୍ତ ଅବାକ୍ର
ଥାଶୀଶ୍ଵର ଥାଶୀଶ୍ଵର
କବି ଅତ୍ୱାଶ୍ଵର ଶତଂ
ଖାତରୁପଶନସବୁଜ
ପିତାନ୍ ତେବି ନିଗକିଯନ”ତି.

ຕະດູນ ຂວາກຮາຕີ ອທາສີ. ນິກຸງຍນຸດີ
ອຄນະສລ ມຸໍລໍ ເທິ.

ความร่วง ผู้ที่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมนี้

ด้วยคำว่า มีซ้างเป็นตันอย่างละ ๑๐๐
พระชาลีราชกุมากร ทราบทูลพระอัยกา
ว่า พระบิดา ทรงตีราค้าด้วยร้อยแห่ง^๑
สิ่งของที่มีอยู่ในบ้าน แต่ไม่ได้รับ
ทั้งหมด เหล่านี้ คือซ้าง ม้า และรถ
แม่โดยที่สุดจนกระทั้ง เตียง และตั้ง^๒
ทั้งหมด อย่างละ ๑๐๐.

พระเจ้าสัญชัยสีพี ได้ทรงสดับ
พระชาลีกราบทูล เมื่อจะโปรด ให้ได้
พระกุമารพระกุมาเรทั้งสองพระองค์ จึง
ตรัสว่า

ເຫດໃຈ. “ເຫວຍພນັກງານ ເຈິ້ງຈຸກຂຶ້ນ
ໂດຍເຮົວ ໄປນໍາທາສ ທາສີ ຊ້າງ
ໂຄ ໂຄອງສະກວາງ ອຍ່າງລະ ១០០
ກັບທອນຄຳ ១,០០០ ແທ່ງ ເຄມາ
ໃຫ້ແກ່ພຣະມົນ ເປັນຄ່າໄຕ
ພຣະລານວັກທັງສອງ”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า เอ็งจง...เอา
มาให้ คือ นำมาให้. คำว่า เป็นค่าໄດ້
ความว่า ท่านຈงให้(สวิญญาณกทรพย)
และອວຍญาณกทรพย) เป็นมูลค่าໄດ້
(แก่พราหมณ).

ຕໍ່ ສຸດທະວາ ກາຕຸຕາ ຕຄາ ກາດທາ
ກຸມາຈານໍ ອົກຄມສູສ ມູລີ່ ພຸງການນຸມຄະສູສ
ຂີປັບີ່ ທາເປສີ. ຕມຕຸດຳ ປກາເສນຸໂຕ
ສັຕາ ອາຫ

เจ้าพนักงานได้ฟังพระดำรสนั้นแล้ว
ได้ทำการตามพระดำรัส ให้มูลค่าไถ่ทั้งสอง
พระภูมาระและพระภูมารี แก่พระมหาณ์
โดยเร็ว. พระศากสดา เมื่อจะทรงประกาศ
ข้อความนั้น จึงตรัสว่า

ເແລັກເໜີ. "ຕົມ ກາດຸດາ ຕຽມານີ
ພຸງກະນຸມຄະສຸສ ອວກກີ
ທາສີສົດ ທາສສົດ
ກວ່າ ນຫຼຸງສຳ ສົດ
ໝາຍກູບປະສຸດບຸຈ
ປິຕານໍທາສີ ນິກກຍິນ"ຕີ.

๒๓๗๖. “ลำดับนั้น พนักงานรีบไปนำท่าส
ท่าสี ข้าง โคง และโคงอุสภาราช
อย่างละ ๑๐๐ กับทองคำ ๑,๐๐๐
แท่ง เอกมาให้แก่พระมหาณ
เป็นค่าไถ่ ๒ พระกุมารและ
พระกุมาธี”.

ເຂົ້າມ ພຸພະນັກງານ ສັນຕະລູ
ນິກຸ່າສຫສະບຸຈ ກຸມາຈານ ນິກຸ່າຍ
ອທາສີ. ສດຖະກິນິກຸ່າຈ ປາສາທ ຕສສ
ອທາສີ. ດໂຕ ປົງຈາຍ ພຸພະນັກງານສັ
ມຫາປິວາໄ ອໂສ. ໄສ ຜຳນັ
ປົງສາເມດຸວາ ປາສາທ ອກົງບູນ
ມຫາປຸລືລົງຸເກ ນີ້ທີ່ດຸວາ ສາຫຼວສໄນ້ນັ
ກຸບູ້ຫຼຸດວາ ມຫາສຍແນ ນີປູ້ຫຼື. ຕມດຸດຳ
ປົກເສັນໂຕ ສົດຕາ ອານ

พระราชาได้พระราชทานสิ่งทั้งปวง
อย่างละ ๑๐๐ และทองคำ ๑,๐๐๐ เท่ง
แก่ชูขกพราหมณ์เป็นค่าไถ่พระราชกุมา
กุมาธีและพระราชทานปราสาท ๙ ชั้น
แก่ชูขก(เป็นพิเศษ)ด้วยประการจะนี้.
จำเดิมแต่นั้น ชูขกพราหมณ์ได้มีบริวาร
มาก. แกรวงบรมทรัพย์แล้วขึ้นสู่ปราสาท
นั่งบนบลังก์ในญี่ บริโภคไมชนะอันดี
ได้นอนบนที่นอนใหญ่. พระศากด
เมื่อจะทรงประการข้อความนั้น จึงตรัสว่า

ທາສີສົດໆ ທາສສົດໆ
ກວ່າ ນຕຸງສຳ ສົດໆ
ອສຸດຕຽວຮັບເຈົາ
ສພພິເຄ ສົດໆ ສົດໆ

พนักงานได้ให้กาส ท้าสี ชั่ง ໂຄ¹
ໂຄສຸກວາງ ແມ່ນ້າອັດຕະ ວາ ແລະ
ເຄື່ອງໃຈ້ສອຍຖຸກຢ່າງ ພຍ່າງລະ
ຮູບ ກັບທອງຄໍາ ១,០០០ ແທ່ງ

ชาตรูปสหสสนบุจ
พุราหมณสุส รเนสโน
อจุจายิกสุส ลุทธสุส
ปิตาน์ทาสี นิกุยนติ.

อต សณุชัย มหาราชา กุมาเรป
สีส นุหาเปตุว่า ไกชน ภุญชาเปตุว่า
เทว กุมาเร อลงกริตุว่า สีส จุมพิตุว่า
เอก ออยยิโก เอก ออยยิกาติ เทว
ขาดติยา อุจุจุเก อุปเวเสส. ตมตด
ปกาเสนุติ สตุตตา อาห

แก่พระมหาณ ผู้เสวงหาทรัพย์
ผู้ധยาบช้าเกินประมาณ เป็นค่าໄ้ด
แก่พระกุมาแรและพระกุมารี.

ลำดับนั้น พระเจ้าสัญชัยมหาราช
ยังพระกุมาหั้งสอง ให้สنانพระเคียร
เสร็จแล้วให้เสวยพระกระยาหาร ทรง
ประดับประดาพระกุมาหั้งสองแล้ว ทรง
จุมพิตพะเคียร แห่งพระกุมาแรและ
พระกุมารีนั้น กษัตริย์หั้งสองยังพระชาลี
และพระกันหาชินา ให้ประทับนั่งบน
พระเพลา คือพระเจ้าสัญชัยผู้พระอี้กາ
ยังพระชาลี ให้ประทับนั่งบนพระเพลา
พระนางเจ้าผุสดี ผู้อี้กາ ยังพระ-
กันหาชินา ให้ประทับนั่งบนพระเพลา.
พระศาสตรา เมื่อจะทรงประกาศข้อความ
นั้น จึงตรัสว่า

๒๓๒๗. “นิกุกีณตุว่า ฯ นุหapeตุว่า
โภชยิตุวน ทารเก
สมลงกริตุว่า ภณุเหหิ
อุจุจุเก อุปเวเสส.”

๒๓๒๗. “กษัตริย์หั้งสอง คือพระเจ้าสัญชัย
และพระราชนเทวีทรงໄ้ดพระกุมา
หั้งสองแล้ว รับส่งให้พนักงาน
สรงสนา และให้พระกุมา
หั้งสองเสวยเสร็จแล้ว ทรง
ประดับประดา ด้วยอากรณ
หั้นลาย แล้วทรงอุ้มขึ้นประทับ
บนพระเพลา.

ଇତିହ୍ସ. ଶୀସଂ ନୁହାତେ ଶୁଭିତୁଟେ
ଶପୁରାଗରଣ୍ୟସିଦ୍ଧେ
ରାଜା ଓଙ୍କଳ ଗ୍ରିତୁଵାନ
ଓୟିଙ୍କା ପ୍ରିପ୍ରଜୁଣ.

ଭାଷାଙ୍କର. ଗୁଣ୍ଡାଳେ ଝୁଣ୍ଟିତେ ମାଳେ
ଶପୁଲାଙ୍ଗନରମ୍ଭାନ୍ତିତେ
ରାଜା ଓଙ୍ଗା ଗ୍ରିଦୁଵାନ
ବିଠି ରଜନମପର୍ବି

ଇଣଟିକ୍ ଗଜି ଦୁନୀ ଓରିକା ତେ
ଶାଳି ମାତାପିତା ତଥ
ଗଜି ଦୁଲ୍ଲଭିତ୍ତିରେ ଯାଏନ୍ତି
ଗଜି ମୂଲଧାରୀ ହୁ.

ແກສະເລ. ກາງົມ ທຳສາ ມກສາ ຈ
ອປປ່ມເວ ສີ່ສປາ
ວເນ ວັພມືກາກິນຸແນ
ກາງົມ ທຳສາ ນ ວິຊະຕິ"ຕີ.

ດគន កុណាខេតិ កុណុលានិ
ពីលនទាប់ពេទ្យ. មសិទិ អគ្គមេសិទិ

ເຂົ້າເຂົ້ານ. ພຣະກູມາຮ່າງສອງ ທຽງສຽງສນານ
ພຣະເຄີຍຮແລ້ວ ທຽງພຣະກູ່ຈາອັນ
ສະອາດ ປະຕັບດ້ວຍສຽງພາກວັນ
ພຣະຈາກູ້ພຣະອັຍກາ ທຽງອຸ້ມ
ພຣະຫາລື້ນປະທັບປນພຣະເພລາ
ແລ້ວຕັ້ງສຕາມ.

ເຫັນເໜລ. ພຣະກຸມາຮ່າງທີ່ສອງ ທຽງປະວະດັບ
ກຸນຫລດ ອັນນີ້ເສີຍດັ່ງກ້ອງ
ນ່າເພີດເພີນໃຈ ທຽງປະວະດັບ
ພວນມາລັຍ ແລະສຽງພາລັງກາງວາ
ແລ້ວ ພຣະວາຊາທຽງອຸ້ມພຣະຫາລື
ຂຶ້ນປະທັບນພຣະເພົາ ແລ້ວ
ຕົວສະກາມວ່າ

๒๕๓๐. ดูกรพ่อข้าลี พระชนกและ
พระชนนีทั้งสองของพระหลานรัก
ไม่มีโคงดอกหัวเรือ แสงหนา
ผลาหาร เลี้ยงขนมชีพสะดวก
แล้วหรือ มูลผลาหาร มีมากแล
หรือ.

ເຫດຜົນ. ເກືອບ ຍຸງແລະສັງເລື່ອຍຄລານ
ມີນ້ອຍແລ້ວຮູ້ໃນປາອັນເກີ່ອນໄປ
ຕ້ວຍສັງວິຣາຍ ໄມມີນາເປີດເປີຍນ
ແລ້ວຮູ້”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ประดับ
กล ความว่า ให้ประดับกุณฑลทั้งสอง

มโนรุณร่วม วนนุเต คุณฑล. มาเลติ ตนิ ปุปุผานิ ปีลนุชาเปตุว่า. อยุเก กริตุวนาติ ชาลิกุมาრ์ อยุเก นิสีทาเปตุว่า.

ข้าง. คำว่า มีเสียงดังก้อง ความว่า เมื่อกุณฑล มีเสียงก้อง คือเสียงดังก้อง นำเพลิดเพลินใจ. คำว่า ประดับพวงมาลัย ความว่า ให้พระกุมาารและพระกุมาเร ทั้งสองประดับดอกไม้เหล่านั้น. คำว่า อุ้มพระชาลีขึ้นประทับบนพระเพลา ความว่า ให้พระชาลีกุมาวนั่งบนพระเพลา.

ต สรุตว่า ชาลิกุมาโร อาห

พระชาลีกุมา ได้สดับเสียง
พระอัยการตรัสรถาม จึงทราบทูลว่า

๒๓๓๒. “อโฐ อุโฐ อโรโค เต
เทว มาตาปิตา มม
อโฐ อุบุเชน ยาเปนดิ
อโฐ มูลผลา พน.

๒๓๓๒. “ขอเดชะฯ พระชนกและพระชนนี
ของพระมหาเมฆทั้งสองพระองค์นี้
ไม่มีโโรค อนึ่ง ทรงแสงหวานมูล
ผลหาร เลี้ยงพระชนนมขี้พได้
สะดวก อนึ่ง มูลผลหารมีมาก.

๒๓๓๓. อโฐ ทำสา มากสา ฯ
อปุปเมว สีรีสปา
วน วาฟมิคากิณุเน
หีสา เนส น วิชุชติ.

๒๓๓๓. อนึ่ง เหลือบ ยุง และสัตว์เลื้อย-
คลานก็มีน้อย ในป่าอันเกลื่อน
ไปด้วยสัตว์ร้ายไม่มีมาเบียดเบียน
พระชนกและพระชนนีทั้งสอง.

๒๓๓๔. ขันนุดาลุกลุมพานิ
วิพานนิตกุลนานิ ฯ
โกล ภลลุตอก เพล
สา ใน อาหจุ ไปสติ.

๒๓๓๔. พระชนนี ของพระมหาเมฆฉัน
ทั้งสอง(เสด็จไป) ขาดมันอ้อม
มันมือเสือ มันนก และนำเอา
ผลกระเบา ผลจาก ผลส้ม
มาเลี้ยงกัน.

ເໝັນຕະເ. ຍຸດුເຈວ ສາ ອາຫາຣີ
ວັນນູລພລຫາວິຍາ
ຕໍ່ ໃນ ສພຸເພ ສມາຄນຸດວາ
ວັດຖຸ ກຸບຸໜາມ ໃນ ທິວາ.

ເໝັນຕະບ. ອມມາ ຈ ໃນ ກືສາ ປັນທຸ
ອາຫຮນຸດີ ທຸນປຸຜລ
ວາຕາດເປັນ ສຸຂູມາລື
ປັກຸນໍ ພດຸດຄຕິມິວ.

ເໝັນຕະຄ. ອມມາຍ ປັດນູງເກສາ
ວິຈຈນຸດູຍາ ພຸງຫາວານ
ວະ ວາພົມີກາກີໂຄແນ
ຊຸກຸກທີປິນີເສວີເຕ.

ເໝັນຕະດ. ເກເສັສ ຂົງໆ ພນົມືດຸວາ
ກຈຸເຂ ຂລຸລມຮາຮີ
ຮາເງຸນິຕ ພຸງຫຸມນະວຸນຸນຳ
ອາສທິບຸຈ ມສຄຸງໆ

ເໝັນຕະເ. ພຣະຊັນນີ້ທຽນນຳເໜັງໄນ້ແລະພລໄມ້
ໄດ້ມາຈາກປ່າ ພຣະຊັນແລະ
ກະຮ່າມ່ອມຈັນທັ້ງສອງ ມາຮວມ
ພວ່ອມກັນເສວຍເໜັງໄນ້ແລະພລໄມ້
ນັ້ນ ໃນເວລາກລາງຄືນ ໄນໄດ້ເສວຍ
ໃນເວລາກລາງວັນເລຍ.

ເໝັນຕະບ. ພຣະຊັນນີ້ ຂອງກະຮ່າມ່ອມຈັນ
ທັ້ງສອງ ເປັນສຸຂູມາລ໌ຈາຕີ ຕ້ອງເຖິງວ
ແສວງໜາພລໄມ້ ມີພຣະຈິວວຽກ
ພອມເລື້ອງ ເພຣະລມແລະແດດ
ເໜຶອນດອກປ່ານ ຖຸກຂໍຢ່າດ້ວຍ
ມື້ອ ຂະນັ້ນ.

ເໝັນຕະຄ. ເມື່ອພຣະຊັນນີ້ ເສັດຈະເຖິງໄປໃນປ່າ
ໄທຢູ່ ຊຶ່ງເປັນປ່າອັນເກລື້ອນກລ່ນ
ໄປດ້ວຍສັຕ່ວິර້າຍ ເປັນທີ່ອັສຍ
ແໜ່ງແຮດແລະເສື່ອເລື້ອງ ພຣະເກສາ
ຂອງພຣະອອງຄ ມີສີດຸຈປຶກແມ່ລົງງ່າ
ຖຸກກິ່ງໄນ້ເປັນຕັ້ນເກີຍວໃຫ້ກະຊຸຍ-
ກະຈາຍ.

ເໝັນຕະດ. ພຣະຊັນນີ້ ທຽນມາດຊງາບນ
ພຣະເກສາ ທຽນເປົ່ວະເປົ້ອນ
(ດ້ວຍພຣະເສໂທ) ທີ່ກັຈຈະປະເທັກ
ພຣະບິດາ ທຽນເປົ່ວະເປົ້ອນພຣາມນົ
ທຽນເຖືອໄນ້ຂອ ທຽນເຄື່ອງບູ້ຫາໄຟ
ແລະມູນພຣະມາລີ ທຽນພຣະກູ່ມາ

จอมวาสี ชมา เสด
ชาติเวท นมสุสตี"ติ.

หนังสือธรรมเนื้อปฐพี
ทรงบูชาไฟ".

ตตุ ขัมนาลุกลุมพานีติ อาลูนิ
ฯ กลุมพานิ ฯ ขันนตี. อิมินา
มาตาปีตุน กิจเชน ชีวิต วนุณเดติ.
ติ โนติ เอตุต ในติ นิปاتมตตุต.
ปทุม หตุตคติมิวติ หตุเกน บริมทุติ
ปทุม วิย ชาตा.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ขุดมัน
อ่อนและมันมือเสือ ความว่า พระชนนี
ของหม่อมฉันทั้งสอง (เสด็จไป) ขุด
มันอ่อนและมันมือเสือ. พระชาลีกุมา
ตรัสรพวนนาความเป็นอยู่ลำบาก ของ
พระชนกและพระชนนีด้วยคำนี้. คำว่า
โน ในบทว่า ติ ใน นี่ เป็นเพียงนิباتต.
คำว่า เมื่ອนดอกปทุมถูกขยายด้วยมือ
ฉะนั้น ความว่า พระชนนีมีพระชีวีวรรณ
ผอมเหลืองเพราะลมและเดด เป็นเมื่อน
ดอกปทุมถูกขยายด้วยมือ ฉะนั้น.

ปตุนเกสาติ เท ออมมาย เม
พุทธาวเน วิจวนติยา เต ภาร-
ปตุตวนุณา ก้าฟเกสา รุกุลสาขานี
วิลุตตุต ปตุนเกสา ชาตा.
ชลุลมหาเรยติ อุไน กจุเชน ชลุลิก
ชาเรติ, กิลกูจเ wen วิจารตติ.

คำว่า พระเกศาของพระองค์มีสีดุจปีก
แมลงวู่ ถูกกิงไม้เป็นตันเกี่ยวให้กระจุย
กระจาย ความว่า ข้าแต่เทพเจ้า เมื่อ
พระชนนีของหม่อมฉันทั้งสอง เที่ยวไป
ในป่าใหญ่ พระเกศาของพระองค์คำ
สลายดุจปีกแมลงวู่ ถูกกิงไม้เป็นตันเกี่ยว
ให้กระจุยกระจายไป. คำว่า ประเปื้อน
ความว่า พระชนนีมีพระก้าจะประเทศ
ทั้งสองซึ่งด้วยพระแสงโกล อันเปียกปอน
เสด็จสัญจรไป ด้วยพระสรีระที่เคร้าhamong.

โซ เอว มาตุ ทุกชิตภาว
กเตตัว ปุ่น ออยยก ใจแทนติ

พระชาลีกุมารครั้นกราบทูลถึงความ
ที่พระชนนี เป็นผู้ถึงความลำบากยากแคน

อิมั่ง ความหมาย

อย่างนี้แล้ว เมื่อจะหูลทั่งพระอัยกาอีก
จึงตรัสค่าณิ่ว่า

အကောဇ် “ပုဂ္ဂိုလ် ပါယာ မန့်ဆုံး၊
လေဆိပ် ခုပြုချိန်
န ဘိ မှန်မှာ ခုပြုချိန်
ပုဂ္ဂိုလ် စီရေး ခုပြုချိန်” တိ.

ເຫດຜາລ໌ “ສູງທັງໝາຍ ເກີດຂຶ້ນມາແລ້ວ ເປັນ
ທີ່ຮັກຂອງມຸນຸ່ງຢືນໃລກພະຍັກ
ຂອງເຮົາ ໄມ່ທຽງເກີດຄວາມສິເນເຫາ
ໃນພະໂຄສເສີຍເລີຍເປັນແນ່”.

ତତା ଉପପ୍ରକଟନି ଉପପ୍ରକାଶନି.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า เกิดขึ้น
มาแล้ว ความว่า ลูกทั้งหลายเกิดขึ้นมา
(เป็นที่รักของมนุษย์ในโลก).

ลำดับนั้น พระเจ้าสัญชัย เมื่อจะ
ทรงชี้แจงให้เขารองพระองค์ จึงตรัสว่า

ເໝັນດອ. “ທຸກກົງລູຈ ນີ ໂປຕ
ກູນຂຸຈ ກຕໍມ ມຍາ
ໂພໍ້ ສີວິນ ວຈນາ
ປັພາເຊື່ອ ອຖຸສົກໍ.

ଅଟେଣ୍ଟେ. ପଂ ମେ ଗିଲୁବି ଓର ଅତୁଳି
ରନ୍ଦ ରାଜବାବୁ ବିଶ୍ୱାସି
ଏତୁ କେଶସନ୍ତୁଟ୍ଟି ରାଜା
ଶିଵିରାଜେ ପ୍ରାଣତ୍ତ୍ଵିତି.

ຕະຫຼອນ ໂປ່າຕິ ໂປ່ຕ ຂາລິກຸມາຮ ເຄີດ ອມທາກໍ ທກກຕໍ. ການໜ້ານຕີ

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ดูกร
พระล้านน้อย ความว่า ดูกับชาลี-

วุฑฒิมาตภม. ย เม กิณีติ ย เม กิณี อิธ อตุถิ, สพุเมต์ เต ปิตุโน เทม. สิริภู夷 ปสาสตุ อิมสุมี นคเง ส ราช หุตุว ปสาสตุ.

กุมาผู้หลานน้อย เราได้ทำกรรมอันชั่วช้า นั้นแล้ว. คำว่า กรรมเครื่องทำลาย ความเจริญ ความว่า กรรมเป็นเครื่องทำลายความเจริญ. คำว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ของปู่ ความว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งของปู่มีอยู่ ในนครนี้, สิ่งนั้นทั้งหมดปู่มอบให้บิดา ของเจ้า. คำว่า จะ...ปักครองสีพีรัฐเดิ ความว่า บิดาของเจ้าจงมาเป็นพระราชา ปักครองนครนี้เดิ.

ชาลิกุมาโน อาน

๒๓๔๙. “น เท มย ห วจนา
ເຂົ້າຕີ ສົວສຸດມີ
ສຍເມວ ເທິວ ດນຖວານ
ສີບຸຈ ໄກເຄີ ອຕຽຮນຸ”ຕີ.

พระชาลิกุมา กราบทูลว่า

๒๓๔๙. “ຂອເທະ ສມເດືຈພຣະຫນາຂອງ
ໜ່ອມຈັນ ຄົງຈັກໄມ່ເສດັ່ງມາ
ເປັນພຣະราຊາຂອງຫວາສີ່ພີ ເພວະ
ຄ້ອຍຄຳຂອງໜ່ອມຈັນ ຂອໃຫ້
ສມເດືຈພຣະອັຍກາ ເສດັ່ງໄປທຽງ
ອກົງເຫັນພຣະບິດ ຂອງໜ່ອມຈັນ
ດ້ວຍຮາງປົກເອງເດີດ ພຣະເຈົ້າຂ້າ”.

๑๗๘ ສົວສຸດມີຕີ ສົວເສුງໂສ.
ສີບຸຈາຕີ ມາແມໂມ ວິຍ ຖະຈູລີຍາ
ໄກເຄີ ອກົງສີບຸຈ.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า เป็น
พระราຊາຂອງຫວາສີ່ພີ ความว่า เป็นຜູ້
ປະເສດັ່ງແໜ່ງຫວາສີ່ພີ. คำว่า ทรงອົງເຫັນ
ໄດ້ແກ່ ทรงອົງເຫັນດ້ວຍເຄື່ອງຮາງປົກ
ທັງຫລາຍ ແມ່ນອນມ້າເມະນຸ້ມໍ່ຫຍາດຝົນ
ລົງມາ ຂະນັ້ນ.

ສ ຕສສ ວຈນ ສຸດວາ ເສນາຄຸດຸຕໍ
ປົກົກສາເປັດວາ ມາກເກົ່າຈາກຮາເປັດວາ

พระເຈົ້າສົງຫຼັມຫາຮານັ້ນ ໄດ້ทรง
ສັດບคำพระชาลิกຸມານັ້ນແລ້ວ ຈຶ່ງມີ

พระราชดำริวัสดุเรียกเสนาคุตมา สิ่งให้ตีกลองให้ญี่ปุ่นไปราชการแล้ว. พระศากสดา เมื่อจะทรงประกาศข้อความนั้น จึงตรัสว่า

ଭାଷାରେ ଏହାରେ କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା

ଅଣାଏଁ. ତିଟି ଶ୍ଵରୀ ଶନସୁଶ୍ରାନ୍ତି
ଯିହିନେ ଜାରୁଥଶୁଣନା
ଚିପୁପମାଯନୁତ୍ତ ଶନୁଥରା
ନାନାବଳେଣହିଲଙ୍ଗକତା.

ເໜີຕະຫຼາດ. ນິລວຕຸທນາເນເກ
ປີຕາເນເກ ນິວາສີຕາ
ອບຸເປ ໂລທິຕອດນູ້ສາ
ສຸທຸກາເນເກ ນິວາສີຕາ
ຈີປຸປ່ມາຍນຸ້ມ ສນຸນທຸກ
ນາງວາງແນທຶກຕາ.

ເໜີຕະເລ. ທິມວາ ຍຄາ ດນຊໂຣ ປະພຜົມ ດນຊມາຫໂນ

พระราชดำริสตวิสเรียกเสนาคุตมา สำหรับ
ตีกลองใหญ่เที่ยงปีวประจำแล้ว. พระ
ศานติฯ เมื่อจะทรงประกาศข้อความนั้น
จึงตรัสว่า

၆၈၉။ ព័ត៌មាននេះ រាយក្រឹងអភិវឌ្ឍន៍ ដូច
ការសង្គម រវំណែនលាស់
គ្រឿងខ្លួន ប្រចាំបី ពាណិជ្ជកម្ម ទាំងអស់

៥៥. ພວກນິ້ງ ທຽບຜ້າສີເຊື່ອວ ພວກນິ້ງ
ທຽບຜ້າສີເລື່ອງ ພວກນິ້ງທຽບຜ້າ
ສີແດງ ເປັນດຸຈອຸນຫິສ ພວກນິ້ງ
ທຽບຜ້າສີຂາວ ມູກສອດຄໍສຕຣາວຸອ
ປະຕັບດ້ວຍຜ້າສີດ້າງກັນ ຈະຕາມ
ມາເງົາພັນ.

๒๓๔๖. กฎเขากันธรรมาน์ อันมีในป่า
พิมพาน์ต์ สะพรังไปด้วยคันธชาติ
ตารางฯ ไปด้วยพุกขานนานา

นานาจุกเห็น สมบูรณ์ใน
มหาภูตคณ่าลัม.

ชนิด เป็นที่อาศัยอยู่แห่งหมู่
สัตว์ใหญ่ ๆ.

๒๓๔๗. โ koshehi ฯ ทิพเห_hi
ทิสา ภาติ ปวati ฯ
ชิปุปามายนุ_ สนุนทุรา
ทิสา ภาณุ_ ปวนุ_ ฯ.

๒๓๔๘. และมีต้นไม้เป็นทิพย์โcosata ย้อม
ส่วนไสวและหอมไปทั่วทิศ ขันได
เหล่ายอดทึ้งหลาย ผู้พร้อมสรรพ
ด้วยเครื่องอาธุรย์ธรรมณฑ์ จง
ตามมาเร็วพลัน จงรุ่งเรือง
และฟุ่งขาวไปทั่วทิศ ขันนั้น.

๒๓๔๙. ตติ นาคสหสุสานิ
โยชยนุ_ จตุ_ทุส
สุวนุณากุ_ เมาตุ_ เค^๑
เหมกปุปนิวัสเส.

๒๓๔๙. ตัดจากนั้น จงจัดซ้างที่สูงใหญ่
หมื่นสี่พัน มีสายรัดประคนทอง
มีเครื่องประดับและเครื่องปักลุม^๒
ศรีระฆะ อันแข็จิตด้วยทอง.

๒๓๕๐. อาaru_เพ_h ความณี_เย_gi
トイรงกุสปานิ_
ชิปุปามายนุ_ สนุนทุรา
หตุ_ถิกุนุ_เห_hi ทสุสิตา.

๒๓๕๐. มีนายค瓦ญซ้างเดือติมรา และ
ขอเขียนข้อค้อซ้าง เตรียมพร้อม
สรรพ ประดับประดาอย่าง
สวยงาม จงตามมาเร็วพลัน.

๒๓๕๑. ตติ อสุสสหสุสานิ
โยชยนุ_ จตุ_ทุส
อาชานิ_เย_w ชาติ_ยา
สินุ_ครัว สีเมหวานเน.

๒๓๕๐. ตัดจากนั้น จงจัดม้าสินธพ
ชาติอาช่า_ไนย อันมีฝีเท้าจัด
หมื่นสี่พันตัว.

๒๓๕๑. อาaru_เพ_h ความณี_เย_gi
อนุ_ทิ_ยา_จา_ปรา_วิ_gi
ชิปุปามายนุ_ สนุนทุรา
อสุสปภู_เจ อลงุ_กตา.

๒๓๕๑. พร้อมด้วยนายค瓦ญมา ประดับ
ประดาด้วยเครื่องกลังการ ถือแล้ว
และเก้าทัณฑ์ ผูกสอดเครื่องงบ
เขี้ยวประจำหลังจงตามมาเร็วพลัน.

๒๓๔. ตติ ภัตสหสุสานิ
 โยษยนตุ จตุทุทส
 อโยสกตเนมิยะ
 สุวนุณจิตรปีกุชเร.

๒๓๕. อาโกรเปนตุ ชา ตตุ
 JMUMANI กวจานิ จ
 วิบุพาเลนตุ จ จาปานิ
 ทพุทธมุมา ปหาริโน
 ชิบุปามายนตุ สนุนทุรา
 รเกสุ ภัชชีวิน"ติ.

ตตุ สนุนาหอยนตุติ อากุชานิ
สนุนยุหนตุ. ศภูชี สนสุสานติ มม
ปุตุเตน ษชาตา ศภูชีสหสุสา
อมๆๆ.

นีลวัตถุธราเนเกติ เอกะ นีลวัตถุธรา
นีลวัตถานิ นิวาสิตา หุตัว อาญนตุ.
มหาภูตคณาลัยดิ ยกุขคณา'n' อาลโย.
ทิสา ภนตุ ปวนตุ ชาติ วุตตบุ-
ปกรา หิมava วิย อาภรณกิเลปนาทีหิ
ໂօภาສຍນตุ เจว ป่วยนตุ จ.

๒๓๖. ถัดจากนั้น จงจัดกระบวนการรวม
 หมื่นสี่พันคน มีกงรถอันหุ่มด้วย
 เหล็ก เรือนรถวิจิตรด้วยทอง.

๒๓๗. และจะยกของขึ้นไปบนรถนั้น ๆ
 พวงนายข้มงอนผู้อยู่ได้แม่นยำ
 เป็นคนคล่องแคล่วในรถทั้งหลาย
 จะเตรียมให้ เกราะ และเก้าหัมฯ
 ไว้ให้เสร็จสิ้น พลراب พลช้าง
 พลม้า พลรถเหล่านี้ จงมีข้มั่น
 รับจัดกันให้พร้อมในบัดนี้".

บรรดาคำเหล่านี้ คำว่า จงผูกสอน
ความว่า พวงพลอยิธีจงผูกสอนศัสดราภูม.
คำว่า หกหมื่น ความว่า สำมาตย์ทั้งหลาย
หกหมื่น ผู้เกิดพร้อมบุตรของเรา.

คำว่า พวงหนึงทรงผ้าสีเขียว ความว่า
พวงหนึ่ง ทรงผ้าสีเขียว คือเป็นผู้นุ่งห่ม²
ผ้าสีเขียว จงตามมาเร็ว. คำว่า เป็นที่
อาศัยอยู่แห่งหมู่สัตว์ใหญ่ ความว่า เป็น
ที่อยู่แห่งหมู่ยักษ์. คำว่า จงรุ่งเรืองและ
ฟุ่งซูจรอไปทั่วทิศ ความว่า พลโยธีทั้งสี่
เหล่า สว่างไสวด้วยอาการเครื่องลูบไล
ทั้งฟุ่งตกลบไป (ด้วยกลืน คือเดชานุภาพ)
เหมือนหิมวันตประเทนมีประการดังกล่าว
แล้ว ฉะนั้น.

หดถิกขนเหติ เต หดถิกามิน เหติ หดถิกขนเหติ ชิปุปมายนตุ. ทสุสิตาติ ทสุสิตวิภูษนา. อโยสูกตเนมิโยติ อเยน สุภรุ ปริกุชิตเนมิโย สุวนุณจิตตุ- ไปกุชเรติ สุวนุณน ขจิตไปกุชเร. เครวูเป จตุทุกสหสุสรเด ไยชยนตุตติ วทติ.

คำว่า คอช้าง ความว่า นายความช้าง เหล่านั้น จงมาเร็ว ด้วยการซีคคอช้าง. คำว่า ประดับประดาอย่างสวยงาม ได้แก่ เครื่องประดับอันปราภูณแล้ว. คำว่า มีกงรถอันหุ่มด้วยเหล็ก ความว่า มีกงรถ หุ่มดีแล้วด้วยเหล็ก. คำว่า เรือนรถวิจิตร ด้วยทอง ความว่า เรือนรถขาวิตแล้ว ด้วย ทอง. พระเจ้าสัญชัยบรมกษัตริย์ตรัสว่า นายกองรถจงประกอบรถมีนสีพันคัน เทืนปานนี้.

เอ ราช ฯ เสนางค ต
วิจารณทวว “บุตตสส เม เขตตุตวนครโต
ยา วงกตปพพต օภูจอสภวิตตราโต
อาคมnmคุ สมต ล อลุกริตวว
มคุคลงกการดุถาย อิทณุจิทบุจ กโนถາ”ติ
ณาเปนูโต อาห

พระเจ้าสัญชัย ครั้นทรงตรวจผล
เสร็จแล้ว เมื่อจะมีพระโองการสั่งว่า
“ท่านทั้งหลาย จงตกแต่งมรรค ที่
เวสสันดรօรสเรاجะมาให้เสมอโดยกว้าง
๙ อุสกะ ตั้งแต่เขตตุตราชธานี จนถึง
เขางกต แล้วประดับประดานทางเข่นนี้
เข่นนี้ เพื่อต้องการให้หนทางดงาม
จึงตรัสว่า

๒๓๕๔. “ลาก้า ໂດଳଗିଯା ପୁପୁଫା
ମାଲାନୁହିଲେପନା
ଅକୁମିଯାନି ଜ ତିଗୁଣତ୍ତ
ସେନ ମକୁଦେନ ଏହିତି.

๒๓๕๕. “ଵେଶସନଦ୍ରିୟରସଙ୍ଗରେ ଜାଣେଦିଜ
ମାଦ୍ୟମରରାଦି ତାମମରଚାନ୍ତି
ଜିପ୍ରେସାଵତତକଦକାମୀ ମାଲାଯ
ଖଂଖମାଲାକେରେଣ୍ଟଲୁପାଲାଈ ଲାଲ
ଜିତ୍ତକେରେଣ୍ଟନ୍ଧାନୀମେଚା ରହେଦିଜ
ନେବାନହେନ୍ ଏ.

ເໜີຕິຕິ. ດາເມ ດາເມ ສົ່ວ ກຸມກາ
ເມຮຍສູສ ສູງໄຍ ຈ.
ມຄມຸນີ ປັດຕາ ຂນຸ້າ
ເຢັນ ມຄເຄນ ເອນິຕີ.

ເໜີຕິດ. ມັສາ ປູວາ ຈ ສົງກລຸຍາ
ກຸມມາສາ ມຈຸບສົ່ງດາ
ມຄຸມໜີ ປຶດຕາ ຂນຸຕຸ
ເຢັນ ມຄເຄີນ ເອຫີຕີ.

ເຂົ້າໃຈ. ສປປິ ເຕັມ ທົມ ອົງ
ກົງຄຸປີກູສາ ພູ ສົວາ
ມຄມຸນິ ປັດຕາ ຂນຸ້າ
ເຢັນ ມຄເຄນ ໄອມືຕີ.

ເຂົ້າຕົ້ນ. ອາພາວິກາ ຈ ສູຫາ ຈ
ນງົມນູງງາກຕາຍໃນ
ປານີສຸສວາ ຖຸມບາດຸນືໂຍ
ມທິກາ ໂລກອະນາຍີກາ.

ເຂດຂ່າຍ. ອານວຸນນຸຕຸ ສພພວິຫາ
ແກຣຍ ທິນທຶນານີ ຈ
ຂຽມໜ້ານີ ດມນຸຕຸ
ນທນດ ເອກໂປກຂວາ.

ຂະໜາດ. ຈົດ້າໜັກສູງໄມ້ຮັບ ໄວເຕີ່ລະບຸນ
ອປ່າງລະວັບຍ ຮາຍໄປຕາມມຽນ
ທີ່ເວສສັນດູໂອຮສຂອງເວາ ຈັກ
ເສດຖືຈຸນາ.

ເංຕ ៥៦. ຈະໃຫ້ຕັ້ງມັງສາທາລະນະຂນມ ເຊິ່ນ
ຂນມແດກຈາ ຂນມກຸມມາສ ອັນ
ປຽບດ້ວຍເນື້ອປາ ຮາຍໄປຕາມ
ມຣຄາ ທີ່ເວສສັນດຣໂອຣສຊູອງເຮາ
ຈັກເສດຖືຈຳມາ.

ເມສະໜ. ຈົກເຕັ້ນແນຍໃສ ນ້ຳມັນ ນມສົມ
ນມສດ ຂັນນມທີທຳດ້ວຍຂ້າວົ່າງ
ແລະສຸວາ ເປັນອັນມາກ ຮາຢີໄປ
ຕາມມຽວຄາທີເວສສັນດວ ໂອຮສ
ຂອງເຈົ້າ ຈັກເສດື້ຈຸມາ.

ເຂົ້າຂີ່ນ. ໄກສິ້ນພັນງານໄວິເສີ່ງ ທັກຄວ້າຫວານ
ແລະຄວ້າຄວາ ຈັດຕັ້ງໄວ້ເລື້ອຍໆ
ປະຈາບຸນທົ່ວໄປ ໄກສິ້ນຫຮັສພ
ຟ້ອນຈຳ ຫັບຮັງທຸກໆ ອຍໍາງ ເພັນ
ປຽນມືອ ກລອງຍາວ ນັກຫັບເສກາ
ຜູ້ບຽນເຖາວວາມໂສກເສົ້າ.

ເຫດ້ວມ. ມຸທິງຄາ ປະຕູທວາ ສົງຂາ
ໂຄຮາ ປຣິວທນຸດິກາ
ທິນຸທິມານີ ຈ ອບຸບນຸດ
ກຸງມຸພາ ທິນຸທິມານີ ຈາ”ຕີ.

ຕັດ ລາຍາ ໂອໂລກີຍາ ບຸປຸພາຕີ
ລາເຊີ ສຖື້ ລາຍປະບຸຈົມການ ບຸປຸພານີ
ໂຄກົມບຸປຸພານີ ປົງປົງເທັດຕີ ອານາເປັສີ.
ມາລາຄນຸ່ງວິເລປນາຕີ ມຄມຸທີ ວິຕາແນສຸ
ໂຄລມຸພກນາລານີ ເຈົ້າ ດນຸ່ງວິເລປນານີ ຈ.

ອຄຸສີຍານີ ຈາຕີ ບຸປຸຜຸຄຸສີຍານີ ຈ
ຮຕນອຄຸສີຍານີ ຈ ເຢັນ ມຄຸເຄັນ ມມ
ປຸດຸໄຕ ເອົ້າຕີ. ຕັດ ມຄຸເຄັນ ຕິງຈຸນຸດ,
ຄາມ ຄາມຕີ ຄາມທຸວາເຮ ຄາມທຸວາເຮ
ປັດງົງຈິຕີ. ປັດຕາ ຈນຸດີ ປີປາສີຕານຳ
ປົວນຸດຖາຍ ປົງຢາທິຕາ ນຸດຖວາ
ສູຮາເມຮຍກຸມງາກີ່ນີ ຕິງຈຸນຸດ.

ມາຈຸສົ່ງຢູຕາຕີ ມາຈຸເຊີ ສົ່ງຢູຕາ.
ກົງຄຸປົງສາຕີ ກົງຄຸປົງສົມຍາ. ມຸທິກາຕີ
ມະນຸທົກຄາຍິກາ.

ເຫດ້ວມ. ຕະໂພນ ບັນເທະວົ່ງ ສົ່ງໆ ຈະເຂົ້າ
ກລອງໃໝ່ ກລອງເລັກ ຮາຍໄປ
ຕາມມຽດຕາ ທີ່ເວັສສັນດອຣົວສ
ຂອງເຮົາ ຈັກເສດັ່ງມາ”.

ບຣດາຄຳເໜັນນັ້ນ ດ້ວຍຄໍາວ່າ ຈະ
ໂປຣຢັ້ງຂ້າວຕອກດອກໄມ້ ພະເຈົ້າສັງຫຼັບ
ມີພະດຳຮັສສົ່ງວ່າ ພວກທ່ານຈະຈັດກາ
ເກລີຍດອກໄມ້ກັບຂ້າວຕອກທັງໜ້າຍຕົກແຕ່ງ
ດອກໄມ້ ມີຂ້າວຕອກເປັນທີ ៥. ຄໍາວ່າ ມາລັຍ
ຂອງໜອມແລະເຄົ່ອງລູບໄລ້ ຄວາມວ່າ
ພວງມາລັຍທີ່ຫ້ອຍລົງ ຂອງໜອມແລະເຄົ່ອງ
ຈາບກາບນັພດານທັງໜ້າຍ ໃນໜ້າທັງ.

ຄໍາວ່າ ອັນມີຄ່າ ຄວາມວ່າ ບຸດຮອງເຮົາ
ເສດັ່ງມາໂດຍທາງໄດ ພວກທ່ານຈະດັ່ງດອກໄມ້
ມີຄ່າແລະຮັດນະມີຄ່າໄວ້ທີ່ມີມຽດນັ້ນ. ຄໍາວ່າ
ແຕ່ລະບັນ ຄວາມວ່າ ດັ່ງໄວ້ທີ່ປະຕູແຕ່ລະ
ບັນ. ຄໍາວ່າ ຈົງຕັ້ງຮາຍໄປ ຄວາມວ່າ
ຈົງດັ່ງໜັ້ນສູງແລະເມຮັຍ ຈັດໄວ້ຕາມຮາຍ
ທາງ ເພື່ອໃຫ້ຄູ່ກະວະຫຍຸທັງໜ້າຍໄດ້ດື່ມ.

ຄໍາວ່າ ປຸງດ້ວຍເນື້ອປລາ ໄດ້ແກ່ ຂັນມ
ອັນປຸງດ້ວຍເນື້ອປລາທັງໜ້າຍ. ຄໍາວ່າ ຂັນມ
ທີ່ກຳດ້ວຍຂ້າວຳຳ ໄດ້ແກ່ ຂັນມອັນສໍາເຮົາ
ດ້ວຍແປ່ງຂ້າວຳຳ. ຄໍາວ່າ ນັກຂັບເສກາ
ໄດ້ແກ່ ນັກຂັບຮ້ອງເສີຍໃສ.

ใสกชุณายิกาติ มายากара, อณุเบปิ
ว่า เ ye เกจิ อุปปุบันโนสกหรณสมตุตा
ใสกชุณายิกาติ วุจุนติ ธรรมขานีติ
สามมุทุกิกา มหาสงฆา ทกุจนาวภูญา.
สงฆาติ มุภูจิสงฆา นาพิกสงฆาติ เทว
สงฆา. โคชา ปริวทนดุกิกา ทนุทามานิ
กุญมุพานิ จاتิ อิมานิ จดุตรา
ตุริยาเน.

คำว่า ผู้บรรเทาความโศกเสร้า ได้แก่
อาการแห่งมายา, อีกอย่างหนึ่งชั้นเหล่าได
เหล่านึงแม้อื่น เป็นผู้สามารถนำความ
โศกอันเกิดขึ้นแล้วออกไปได้ ท่านเรียก
ชั้นเหล่านั้นว่า ผู้บรรเทาความโศกเสียได.
คำว่า สังข์ ความว่า มหาสงฆ์ทักษิณาวัตร
อันเกิดในสมุทร. คำว่า สังข์ ความว่า
สงฆ์มีสองชนิดคือ สงฆ์กำเนื้อ ๑ สงฆ์
หลอด ๑. ตนตระ ๔ อย่างเหล่านี้ คือ
จะเข้า กลองใหญ่ กลองเล็กและกุญมพะ.

เอว ราชา มคุคลงุการ วิจาระสี.
ตทา ชูชิกิปิ ปมานาติกุกนุต
ภญชิตุว่า ชีราเปตุ อสกิกุโนโต
ตตุเตา กາລມກາສි. อถ ราชາ
ตสุส สรีภิกิจุ กา_raเปตุว่า นคเร^น
มหาเกริญจราเปตุว่า “ye เกจิ ตสุส
ณาตغا อิมานิ เต คณหนุต”^{ติ} กญจิ
ตสุส ณาตกำ อปสุสิตุว่า สพพ ชัน
ปุน อตุตโนเยว โภภูษาคากເສ ສໍ່หารເປສි.
อถ ราชາ ສຕ්තුเมວ ທິວເສ ສພພາ
ທຸວາທສອກໃໂກນີ ເສນາໄຍ ສນນິປັດສູ.
ราชາ ມහນຸແຕນ ປຣວາເວນ ຂາລິກຸມາຮໍ
ມຄຸນຍາກ ກຕ්තວາ ເສນ ອາທາຍ

พระเจ้าสัญชัย ทรงตรวจดูการ
ประดับประดาตกแต่งมรรคาอย่างนี้แล้ว.
กาลนั้น ฝ่ายชูชิกพรหมณ์บริโภคอาหาร
เกินประมาณ ไม่อาจให้อาหารที่บริโภค^น
ย่อย ก็ทำกาลกิริยาในที่นั้นนั่นเอง. ครั้นนั้น
พระราชา ให้ทำมาปนกิจชูชิกแล้ว โปรด
ให้ตีกลองใหญ่ เที่ยวประกาศไปใน
พระนครว่า “ໂຄ ฯ ที่เป็นญาติของชูชิก
พรหมณ์ จงรับเข้าสมบดືที่พระราชนาน
เหล่านี้ไป” ครั้นไม่ประสนบໂຄ ฯ ผู้เป็น^น
ญาติของชูชิก จึงโปรดให้นำทรัพย์ทั้งปวง^น
คืนเข้าพระคลังหลวงของพระองค์ตามเดิม.
ครั้นนั้นพระราชาประชุมกองทัพทั้งปวง^น
ประมาณ ๑๒ อั้กໂຂງນີ ສິ້ນ ລ ວັນ^ນ
พระราชาพร้อมด้วยบริวารใหญ่ ยก
กองทัพออกจากพระนคร ให้พระราชาลື-

- นครา นิกุขมี. ตมตุถ ปกาเสนูโต ราชนัสดาเป็นผู้นำทางเดี๋จ. พระศาสดา
สตุถ อาห เมื่อจะทรงประกาศข้อความนั้น จึงตรัสว่า
๒๓๖๑. "สา เสนา มหตี อาสี
อุญญดุตตา สิริวานิช
ชาลินา มคุณายен
วงศ์ ปายาสี ปพุพต."
๒๓๖๒. "กองทพของสีพีรัญ เป็นกองทพ
ใหญ่อันจัดเป็นกระบวนการตั้งไว้เสร็จ
แล้วนั้น มีพระชาลีราชกุமาร
เป็นผู้นำทาง ได้ยัตราไปยังเข้า
วงกต.
๒๓๖๓. โกณุจ นทติ มาตุโค
กุณฑิ สรุจิหายใน
กุชาด พชุณามาเน
โภณุจ นทติ วารโน.
๒๓๖๔. ช้างกุญชรตัวประเสริฐมีอายุ ๖๐
ปี มีสายรัดประคนหงอนผูกหากแห่ง^๑
ไว้ บันลือก้องโภณุจนาทกระหึ่ม
อยู่.
๒๓๖๕. อาชานินยา หลิยนุติ
เนมิไนสิ อชายด
คำ รโค อชาเตสี
อุญญดุตตา สิริวานิช.
๒๓๖๖. กองทพพาหนะ ของชาวสีพี
ควบคุมยกไปอยู่ ม้าอาชานาย
กีร่าเริง เสียงกรรณ กีดังกีกoggong
เกิดชื่น ชุลีลະออง กีฟุ่งปิด
นาภากศ.
๒๓๖๗. สา เสนา มหตี อาสี
อุญญดุตตา หาริหาริณี
ชาลินา มคุณายен
วงศ์ ปายาสี ปพุพต."
๒๓๖๘. กองทพของสีพีรัญ อันจัดเป็น^๒
กระบวนการ ยาตราไปเป็นกองทพ
ใหญ่ สามารถจะทำลายล้าง
ดัสรการได้ มีพระชาลีราชกุมาร
เป็นผู้นำทาง ได้ยัตราไปยัง^๓
เขวงกต.
๒๓๖๙. เต ปาวีสุ พุหรាលุบ
พุสาข์ มหาเทก
๒๓๗๐. พระเจ้าสัญชัย พร้อมด้วย
ราชบบริหารเหล่านั้น เสด็จเข้า

បុរាណុខេត្ត សាបុជនុំ
លទ្ធផ្លូវុខេត្ត ចាម៉ែ.

ป่าใหญ่ ซึ่งมีต้นไม้มีกิ่งก้าน
มาก มีน้ำมาก ดารดาษไปด้วย
ไม่ดอกและไม้ผล ทั้งสองอย่าง.

ເຂົ້າມະນຸດມູນປຸກຫຼັບຕີ
ອຸດສຳປັບປຸງໃຕ້ ທຸມ.

๒๓๖. ในป่าใหญ่นั้น ผู้กิจคเป็นอัน
มาก หลักๆ มีเสียงกลมกล่อม
หวานไพเราะ เกาะอยู่บนต้นไม้
อันผลิดอกออก ตามฤดูกาล
ร้องประสานเสียงเป็นคู่ ๆ.

ເຮັດວຽກ ເຕີ ດາວໂຫຼວງ ທີ່ມະນຸຍານ
ອໄກຮຽດຕານມຈາຍ
ປະເສນຸໍາ ອຸປະຄບຸ້ຊື່
ຍຕັດ ແກສສນຕໂລ ອໜ"ຕີ.

ເຂົ້າລ. ພຣະເຈົ້າສົງຫຼັບ ພຣ້ອມທັນ
ຮາຊບປິພາວເໜຸ່ນນັ້ນ ເສດີຈຳປັກ
ສິ້ນຮະຍະທາງໄກລ ລ່ວງໜລາຍວັນ
ໜລາຍເຄືນ ຈຶ່ງບຽງລົງປະເທດ
ທີ່ພຣະເວສສັນຕິບປະທັບອຢູ່".

ຕະດູ ມනທີຕີ ທ່ວາທສອກໂໄກນີ-
ສໍາພາດາ ເສນາ. ຖະຍຸບຸຕຸມາຕີ ປິຢາຕາ.
ໂຄບຸຈຳ ນທີຕີ ຕຫາ ກາລິງຄຣງງາສີໂນ
ພຸຮານຸມໝາ ອັດຕິນີ ວຽງເຈ ເທເວ
ວຽງເຈ ຕຳ ມະນາຄົມ ອານວິຕຸວາ
ສົບຊຍສູສ ອທ່ສູ. ໄສ ສາມິກ ວັດ
ປສຸສິຕິ ລົງສຸສາມີຕີ ຕຸງົງໂສ ໂຄບຸຈນາທຳ
ອາກສີ: ຕຳ ສນຍາເຢຕິ ວັດຕຳ.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ในญี่ปุ่น
ได้แก่ กองทัพบกนับได้ ๑๒ อั้กโซกินี
(มีศูนย์ตาม ๔๒ ศูนย์ จึงนับได้ ๑๒
อั้กโซกินี). คำว่า ควบคุมยกไป ได้แก่
เดินไปแล้ว. คำว่า บันลือก้องโภณ์จนทาง
ความว่า ในกาลนั้นพระมณฑ์ชาวเมือง
กาลิงครรชุ เมื่อฝันในแครัวนของตนตกแล้ว
ได้นำเข้าห้องใหญ่มาถวายคืน พระเจ้า
สัญชาตย์. ห้องด้วยประเสริฐนั้น ดีใจแล้วด้วย
ความคิดว่า “เรاجักได้เห็นพระเวสสันดร
ผู้เป็นเจ้าของเรานอน” ได้บันลือเสียง
กึกก้อง. คำนี้ ทำนกกล่าวหมายເຂາ
ข้อความนั้น.

ตตุต กจุชญาติ สุวนันกจุชญา
พชุณมานายปี ตุสิตุว่า กิญช นทด.
นศิยนตติ มาหาสุท อกสุ. นาริหารินติ
หริตพุพพรรณสมตุต ปารีสุต ปวสีสุ.

พหุสาขนติ พหุรุกษา. ทีมมทุฐานนติ
สภวีโยชน์มคค. อุปاكนุชนาติ ยตต
เวสุสุนตโ อโนสิ, ต ปเทส อุปภาคตติ
อตุโ.

มหาราชปพุพวนนนา นิภูจิตา.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า สายรัดประคน
ทอง ความว่า ข้างกุญชรตัวประเสริฐนั้น
พอควาญข้างผูกสายรัดประคนทอง กี
ยินดีแผลเสียงกึกก้องกระหึ่มอยู่. คำว่า
ร่าเริง ได้แก่ ข้างทั้งหลายได้ทำเสียงดัง
แล้ว. คำว่า สามารถจะทำลายล้างด้สกร
ได. ได้แก่ สามารถจะทำลายล้างข้าศึกศัตรู
ได. คำว่า เส็ดเจเข้า ได้แก่ เข้าไปแล้ว.

คำว่า ชีงมีตันไม้มีกิงก้านมาก ได้แก่
กิงก้านแห่งตันไม้มีมาก. คำว่า สื้นระยะ
ทางไกล ได้แก่ สื้นมรรค ๖๐ โยชน์.
คำว่า บรรลุถึง อธิบายว่า พระเวสสันดร
มีแล้ว ณ ประเทศใด พระเจ้าสัญชัย
พร้อมด้วยกองทัพ ๔ เหล่า เข้าถึงประเทศ
นั้นแล้ว.

พระนามหาราชบวรพ จป.

อกุบทุติยปพุพวนนา

ชาลีกุมาโนปี มุจลินทสรตีเร
ขนุราوار นิวาสาเปตุว่า จตุทุสร-
รรถสนหสานิ อากตมคุคาวิมานะ
จปapeตุว่า ตสุมี ตสุมี ปเทส

พระนามฉบับติยบวรพ

ฝ่ายพระชาลีขัตติยกุมาเรให้ตั้งค่าย
แทบฝั่งสระมุจลินท ให้ตั้งรถามนีสีพันกัน
ให้หันหน้าเข้าทางที่มาแล้ว จัดเตรียม
การป้องกันสัตว์ร้ายมีราชสีห์ เสือโคร่ง

ສື່ນພູຍຄຸມທີປິບຂອງຄຸມທີສຸ ອາວກຸ່ມ ສົ່ວິຫນີ.
ຫດຸດີອາຫັນ ສຖຸໂທ ມහາ ອໂນສີ. ອັດ
ມහາສັດໃຕ ຕຳ ສທຸທຳ ສຸດວາ “ກິນນຸ້
ໂຂ ເມ ປຈຸຈາມມິຕຸດາ ມມ ປິຕໍຮໍ
ສາເຕັດວາ ມມດຸດາຍ ອາຄຕາ”ຕີ
ມຣະນະກຍກີໂທ ມທຸທີ ອາຫາຍ ປັບພົດ
ອາຊູຍ່ນ ເສັ່ນ ໂອລິເກສີ. ຕມດຸດັ່ງ
ປົກາເສັນໂທ ສັດຖາ ອານ

အကောင်း၏ “တော် ရွတ်သာန မိန္ဒီမြေဆီ
ဂါဒီ ဘေးဆန့်ဒါ အနု
ပပူပတီ ခုချုပ်သာ
ဂါဒီ ဆော် ခုချုပ်၏

ເໝັນຂ່າຍ. ອິນຸ້ມ ມຖື ນິສາເມທີ
ນິຄຸໂມໂສ ຢາທີສ ວເນ
ອາຫານິຍາ ໄສດຍນຸຕີ
ຮັກຄຸກາເນວ ທຶສຸສເຣ.

ເຂົ້າແລ້ວ ອີເມ ນູນ ອຣດຸບນຸ່ມທີ
ມີຄສງໝານີ ລຸຖທກາ
ວາຄຸຮາທີ ປອກຈຸປັປ່າ
ໄສພູເກ ປາເຕັດວາ ຕາວເທິ
ວິກົງໂກສມານາ ຕີບຸປໍາທີ
ໜັດຕີ ເນສຳ ວົ່ວ່ ວົ່ວ່.

เสือเหลือง และแรดเป็นต้น ในประเทศไทย
นั้น ๆ. เสียงสัตว์พาหะทั้งหลายมีซ้ำๆ
เป็นต้น ได้เป็นเสียงดังสนั่นมาก. ครั้นนั้น
พระเวสสันดรบรมโพธิสัตว์ ได้ทรงสัตบ
เสียงนั้นแล้ว ก็กลัวแต่เมรุภัย ด้วยเข้า
พระฤทธิ์ยิ่ว “ป้าจามิตรของเรา ปลง
พระชนมชีพพระชนกธิราชของเรา มา
เพื่อต้องการตัวเรากระมังหนอ” จึงพา
พระมัทวีเสติฯขึ้นสูญเข้า หอดพระเนตรดู
กองทัพ(ที่ยกมา). พระศากสดาเมื่อจะทรง
ประภาศข้อความนั้น จึงตรัสว่า

ເຂົ້າວະນະ. “ພຣະເວສສັນດອ” ໄດ້ທຽບສັດບເສີຍງານ
ກຶກກ້ອງແໜ່ງກອງພລແລ້ມັນ ກົດການ
ພຣະທຸກທັກລວມ ເສີດຈີ່ນມູເຂາ
ທຽບຫວາດກລວມ ທອດພຣະເນດວຽດ
ກອງພລເສົາ ຕວັສລວມ.

៥៣៦៨. គុរីវម្ពី ឱក្សាមាត្រិ តើយំកីកកង់
សែនិនបា ម៉ាខាថានី
សងតឹមវិនិច្ឆ័យកីកកង់ ពេនិលាយធន
បត្រិត្រិ.

အကျဉ်း၏ နायပြခါမာရိသိန္တလာ ၅၂၁။

ເຂົ້າສົ່ວ. ດຣາ ມໍາ ອຖຸສກາ
ອຮມູນເບຍ ອວຽຫຼາກາ
ອມືດຸຕ່ານທຸດຄົດຄຕາ
ປສສ ຖພພລ່ມາຕກນ"ຕີ.

ຕະຫຼາດ ອົງມາຕີ ໂຈນດຸເຫ ນີປາໄຕ.
ນີສາມໜີຕີ ສກເສນາ ວາ ປຣເສນາ
ວາຕີ ໂອລິເກີ ອູປຣາເກີ. “ອີເມ ນຸ້ນ
ອຮຽບຸນມື້”ຕີ ອາທິນໍ້ ອຖຸມເຫຍຸຍຄາດານໍ້
ເຂວ່າ ອັດສມພນໂລ ເວທິພໄພ.

“ມຖື ຍດາ ອຣບຸລມນີ້ ມີຄ່ສົງມານີ
ລຸທຸກາ ວາຄຸວາທີ ປຣິກູປີຕຸວາ ອດວາ
ເສັພເກ ປາເຕັກວາ ຕາວເຫວ ‘ໜັດ
ອເງ ທຸກໆຮມີເຕີ’ ວິກູໂກສມານາ ຕີປຸປ້ານີ
ມີຄມາຮນສດຸຕີ້ນີ ແນໍສໍ ມີຄານໍ ວໍ ວໍ
ໜັດຕີ ໜັນຕີ, ອີເມ ນຸນ ຕເດວ
ອເມຸນ ອສພູກາທີ ວາຈາທີ ວິກູໂກສມານາ
ຕີປຸປ້ານີ ສດຸຕີ້ນີ ໜີສຸສຸນີ, ມຍບຸຈ
ອຫຼຸກາ ອຣບຸແບ ອວຮຸທຸກາ ຮ້າງ
ປັພພາຊີຕາ ວສໍາມ, ເຂົ້ວ ສູນເຕີ,

ເຂົ້າຕ່າງ. ເຮັດວຽກ ກົດນັ້ນ ເປັນຜູ້ໄມ້ມີ
ໂທເພີດ ຖຸກຂັບໄລ່ຈາກແວ່ນແຄວ້ນ
ມາອຸ່ນປາ ຍ້ອມເປັນຜູ້ຕ້ອງຕາກອຸ່ນ
ໃນເງື່ອມມືອຂອງພວກມິຕຣີເປັນແນ່
ດູເຂາເຄີດ ບຸກຄລປະຫວາງຜູ້ໄມ້ມີ
ກຳລັງ".

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า อิงมูล เป็นนิบาลลงในวรรณคำทักษิหัง(คำเตือน) คำว่า เชิญมาดูชี ความว่า เนื่องแลดูคือจะพิจารณาว่า เสนานของตนหรือเสนาของคนอื่น. บันทึกทราบการเขื่อมเนื้อความแห่งคณาสของคณาครรึ่งอย่างนี้ว่า อิเม นุน อรุบรมหิ เป็นต้น.

พระเจสสันดรทวงศ์ครวญเพราความ
กลัวต่อความตายอย่างนี้ว่า “ดูกรมทรี
นายพวนทั้งหลายพากันล้อมผุ่งเนื้อในป่า
ด้วยตาข่ายทั้งหลาย ต่อมมาทำเนื้อให้ตก
ไปในหลุมแล้วทิมแทงอยู่ด้วยถ้อยคำว่า
‘เขย พากท่านจะมาเนื้อร้ายทั้งหลาย’
เลือกมาเนื้อตัวล่า ๆ ในบรรดาเนื้อ
เหล่านั้น ด้วยหอกเครื่องมาเนื้ออันคม
เพียงนั้นผู้ที่ยิ่ง จันได อภิตรเหล่านี้
ก็ทิมแทงอยู่ซึ่งเราทั้งหลายด้วยวาจาอัน
ไม่ใช่สตบบุรุษแล้วจักมา(เรา)ด้วยหอก
อันคมแน่นอน จันนั้น ก็เราทั้งสองผู้ไม่มี
ความผิด อันขาดสีพืชจากแวงแคว้น

ماอยู่ในป่า แม้เมื่อเป็นเช่นนี้เราทั้งหลาย เป็นผู้ถึงเงื่อนมือออมิตร ท่านจงดูออมิตร ผู้ไม่มีกำลัง”.

ສາ ຕສුස ວැං ສූත්‍රව ເສນ
ໂපලිගෙත්ව “ສකເສනය ກວິດພຸ່ນ” ຕີ
ມහາສ්තුද ອස්සາເສනු ອິມ ດາວມາ

พระนางมัธรี พึงพระดำริสนั่น
พิจารณาดูถูกองท้พสำคัญว่า “เป็นทหาร
ฝ่ายของตน เมื่อจะให้พระมหาสัตว์
ทรงบำเพ็ญหนทัย” จึงตรัสคณาณีว่า

ଭାଷାରେ “ଅମିତଦା ନପୁପସହ୍ୟୁଁ
ଅକୁକିବ ଦୁଃଖନୁଷମାର
ତଥା ତୁମ ଵିଜିନ୍ମତେନି
ଓପି ଶ୍ରୀଦା ଓତେ ଶିଯା”ତି.

๒๓๗๒. “ພວກອມິຕຣ ໄມເປັນຍໍາຍີພະວອງຄ
ເປົ້າຢັບແນ່ມືອນໄຟໃນທ່ວງນ້ຳ ດະນັ້ນ
ຂອພະວອງຄຈົງຮະລິກິດົງຂ້ອນໜັ້ນແລະ
ອນິ່ງ ແຕ່ນີ້ໄປເປັນມີເຕີຄວາມສວັສດີ
ໂດຍແກ້”.

ຕະດູ ຂອຄຸມາ ອຸທກຜູນເວຕີ ຍຕາ
ຕິຜູນກຸກາທົວເສນ ອຸປ່ປັນໂຕ ຂອຄຸມ
ອຸນ່ຜົນສໍາຫຼານ ປຸ້ລຸຄມງົງການ ອຸທການ
ນປຸ່ປສທິ ຕາເປີຕຶ້ນ ນ ສກູໂກຕີ,
ຕະຕາ ປຈຸຈາມືດູຕາ ນປຸ່ປສແຍບູ່
ນາງວິກວິສສນຕີ.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า เปรียบ
เหมือนไฟในห้วงน้ำ ฉะนั้น ความว่า
ไฟฤกุนนำเข้าไปด้วยอำนาจคบเพลิง ๓
อย่าง ย่อมไม่ยำเนื้อหั้งกว้างพังลีก กล่าว
คือ ห้วงน้ำได้ คือไฟไม่อาจจะยังหัวงน้ำ^๔
ให้ร้อนได้ ฉันใด ปัจจามิตรหั้งหลาย
ไม่พึงยำยี คือครอบทำประองศ์ได้ ฉันนั้น.

ຕເທວາດີ ຍໍ ປນ ສກເກນ ຕຸຍຸໍໍາ ວິ່ງ
ທຕຸວາ “ມหารາຊະ ນ ຈົຮສູເສວ ເຕ
ປິຕາ ເອຫີຕີຕີ ວຸດຸຕຳ, “ຕເທວ ຕຸກໍ
ວິຈິນແທນີ ອປິຈ ນາມ ອືໂດ ພລນິກາຍໂຕ

คำว่า “ข้อนี้แหลก ความว่า ก็ท้าวสักกเทราซประทานพระพрай แก่พระองค์ ตรัสว่า “มหาราช พระบิดาของพระองค์จะเสด็จมาต่อกาลไม่นาน”，พระนางมหิรี ทรงปลอบพระมหาสัตว์ให้เปาพระฤทธิ์ด้วยพระดำรัสว่า “พระองค์

อมนาก ศิรุติ สิยา"ติ มหาสุดตัม จงทรงดำเนิร์ข้อความนั้นเท่านั้น เอօ ก
อสุศาเสสี ธรรมดาว่า ความสวัสดี จะพึงมี
แก่เราทั้งหลาย เพราะพลนิกายนี้ແນ.

ອຄ ມහაສតුໂຕ සිග් ගන්
පනුතිතා තය එතුරී පපුජා
ໂටුයුහ පනුණසාලත්වාරේ නිසිති.
ອිතරාපි මත්තිනේ පනුණසාලත්වාරේ
නිසිති. දමත් පකාශෙනු වි ඩැංඟ අන
හෙඳුගැනී. “ත ති ගෙසුනු ටි රාජා
ໂටුහිත්තාවන පපුජා
නිසිති පනුණසාලයාය්
ත්ව් ගතවන මානසන්” ඕ.

“ມຍໍ ປັນຍາ ນາມ, ອມໝາກ
ໂກຈີ ກີ ກວິສຸສົດີ”ຕີ ຄື່ວໍ ພທໍ
ກຕວາ ນີສີທີ.

ຕສມី ឃន សុខិយ ហេវ
 អាមុន្តែទុវា "ភាពហេ ធមសតិ អមេន្តុ
 កេកពិ គទេសុ សិកិ មហា វិសតិ,
 ប្រមុន្តុទាហោ ឧបំ គុជាមិ, ពិទិ 'ីធមិ
 ឥសក់ វិនិយោទុវា និសិនុនា វិសុសនុពិ'ពិ
 សលតាយេទុវា ពាំ មហនពេន បរិវាទេ

ครั้งนั้น พระบรมโพธิสัตว์ทรง
บรรเทาความโศกให้เบالง แล้วเสด็จลง
จากภูเขา พร้อมกับพระมเหสี ประทับนั่ง
ที่ท่าวพระบรมศาลา. ฝ่ายพระนางมารี
กีเสด็จไปประทับนั่งที่ท่าวพระบรม-
ศาลา ของพระองค์. พระศาสดา เมื่อ
จะทรงประกาศข้อความนั้น จึงตรัสว่า

ເຮັດວຽກ “ລຳດັບນັ້ນ ພຣະເວສສັນດຣາຊາທີ່
ເສດົ່ງຈົງຈາກບຽບພົດແລ້ວ ປະຫັບ
ນັ້ນໃນປຣະນາຄາຕາ ທຽນທໍາ
ພຣະມູນຕີເທິ່ມນັ້ນຄົງ”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ทรงทำ
พระมนัสให้มั่นคง ความว่า พระเวสสันดร
ทรงทำพระฤทธิ์ให้มั่นคง ประทับนั่ง
 darüberว่า “เราทั้งหลายเชื่อว่าเป็นบรรพชิต
 โครงการทำอย่างไรแก่เราทั้งหลายได้”.

ขณะนั้น พระเจ้าสัญญาติรัสรেยก
พระเกวມาปรึกษาว่า “ดูกรผู้สืบราชิญ
เมื่อเรา ไปหาพระเวสสันดรพร้อมกัน
จะมีความศร้าวโศกเป็นอันมาก เราจะไป
ผู้เดียวก่อน แต่นั้นเรอพึงกำหนดว่า ‘เรา
และลูกบรรเทาความโศกได้ นั่นเป็นปกติ

คคุณยุยาสิ, อถ โถก กำ ก้าล วีตินามेतุวा ชาลี ฯ กណุหาชีนา ฯ ปจฉโต อาคจุนตู"ติ วตุว่า รถ นิวตุต้าเปตุว่า อาคตามคุคาวิมุ" กำตุว่า ตตุต ตตุต อาՐกุ" សົວິທີຕຸວາ อลົງກົດຫດຸຕິກຸນໜຸ-ວຽກໂຕ ໂອຮູບນ ປຸດຕສຸສ ສຸນຕິກ ອຄມາສີ. ຕມຕຸດຳ ປກາເສັນໂຕ ສຸດຕາ ອານ

ແລ້ວ' ພຶ່ງໄປພ້ອມກັບບົງວາຮ່າງ ແລ້ວ ເກລາລ່ວງໄປເລັກນ້ອຍ ຊາລືແລະກັນຫາຫຸ້ນ ຈຶ່ງຕາມເຂົ້າມາກາຍຫລັງ" ຈຶ່ງຮັບສ່ວນໃຫ້ກລັບ ວຣ ບ່າຍໜ້າສູ່ທາງທີ່ມາແລ້ວທຽງຈັດຍາມ ຮັກຫາໃນທີ່ນັ້ນ ฯ ແລ້ວເສົ້າຈປະກັບນຄອ ຂ້າງຕົວປະເສົ້າ ຄັນປະດັບດີແລ້ວ(ຖື່ງທີ່ ສມຄວນ) ກົດຈົງໄປສູ່ສຳນັກພະໂອຮສ. ພຣະສາສດາ ເມື່ອຈະທຽງປະກາສີຂໍ້ຄວາມ ນັ້ນ ຈຶ່ງຕຽບສ່ວນ

ເຫັນໆ. "ນິວຕຸຕິຕຸວານ ຮດ
ວູງຈາເປັດຕຸວານ ເສັນໄຍ
ເອກ ອຣບູເບີ ວິຫວານຸດຳ
ປິຕາ ປຸດຕຳ ອຸປາຄມີ.

ເຫັນໆ. "គົນພະເຈົ້າກຸງເຫຼຸດຮ ຜູ້ໜັກ-
ນາຄ ມີຮັບສ່ວນໃຫ້ກລັບວຣ ໃ້ວ
ປະເທີບກະບວນຫັພໄວ້ ເສົ້າຈ
ເຂົ້າໄປໝາພະຮາຊໂອຮສ ຜູ້ປະກັບ
ອູ້ໄຟໄປເດືອກດາຍ.

ເຫັນໆ. ນຫດຸຕິກຸນໜຸໂຕ ໂອຮູບນ
ເອກສີ ປຸນໜ້າລຶກໂຕ
ປຣິກິນຸໂຕ ອມຈຸເຈີ
ປຸດຕຳ ສີບຸຈິຕຸປາຄມີ.

ເຫັນໆ. ເສົ້າຈົງ ຈາກຄອຂ້າງພະທີ່ນັ້ນຕັ້ນ
ທຽງເຂົ້າຍິງພະວັງສາ ປະນະມ
ພະຫັດຕົ້ນ ແວດລ້ອມດ້ວຍໜູ່
ຈຳມາດຍົງ ເສົ້າຈເຂົ້າໄປ ເພື່ອທຽງ
ອົງເຊັກພະຮາຊໂອຮສ.

ເຫັນໆ. ຕຕຸຖາສ ກຸມາຮ ໄສ
ຮມມຽງ ສມາຫິດຳ
ນີສິນຸນ ປຸນຸນສາລາຍ
ມາຍນຸດຳ ອກຸໂຕກຍນ"ຕີ.

ເຫັນໆ. ດີ ທີ່ນັ້ນທ້າວເຂອ ໄດ້ທອດພະເນັດຮ
ເຫັນພະຮາຊໂອຮສມື້ງປ່ານເຈົ້ານມຍ
ນັ້ນເຂົ້າມານອູ້ ໃນບຣວນສາລາ
ໄມ່ກວ້ວນໄກວ ແນວແນ່ ໄມ່ມີກັຍ
ແຕ່ທີ່ໃໝ່ ໆ".

ຕະດູ ຖະໜາເປັດວານ ເສັນໄຍຕີ
ອາການຂອນດູຖາຍ ພລນິກາຍ ຖະໜາເປັດວາ.
ເອົກໃສຕີ ເອກຳສຳ ກົດອຸດຸຕຣາສູງໂຄ.
ສີບູຈືຕຸປາຄມືຕີ ວັນເຊົ້າ ອວິສີບູຈືຕຸ
ອຸປາຄມີ. ຮມມູນຮັບນຸ້ດີ ອນຮັບໃຫມຜູ້ທີ່.

ເໜັດຕະລາງ "ຕະບູຈ ທີສຸວານ ອາຍນຸດຳ
ປິດຕະຫຼອດ ປຸດທະນາຄົມ
ເວສຸກສະນຸດໂໄ ຈ ມຖື້ ຈ
ປັບປຸງຄົມຄົນຕວາ ວານທຶນສິ່ງ.

အကျဉ်းမှုသီ ၂ ရီရာ ပါရေး
ဆန္ဒရွှေဆုရာတိသီ
မှုသီ ခုခုမှု ၆ ဘာ
ပါရေး သမဂ္ဂ ၆ နှစ်
၆၅ ထဲမှ ပြန်လည်
ပါရေး ပြန်လည်

ຕຕູກ ປາເທ ວນຸທາມີ ເຊ ນຸສາຕີ

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ให้เที่ยบ
กระบวนการทัพไว้ ความว่า รับสั่งให้
ประเที่ยบพลนิกายไว้ เพื่อการรักษา.
คำว่า ทรงเจวีย์งพระอังสา ได้แก่ ทรง
ห่มผ้าเจวีย์งพระอังสาแล้ว. คำว่า เสด็จ
เข้าไปเพื่อทรงอภิ夷ก ความว่า เสด็จ
เข้าไป เพื่อทรงอภิ夷กพระราชโกรส
ในราชสมบัติ. คำว่า มีรูปน่ารื่นรมย์
ได้แก่ มีพระกาหยมีได้ลูบไล้และตกแต่ง.

ເຂົ້າຕະໜີ. “ກີ່ພຣະເວສສັນດຽບແລະພຣະນາງມັກທີ່
ທອດພຣະເນດວເຫັນພຣະປິດາ ຜູ້ມື້
ຄວາມຮັກໃນບຸຕົຮາ ກຳລັງເສັດຈຳມາ
ທຽງຕໍ່ອັນຮັບຖາຍອກວິວາຫ.

ເຂົ້າເລີດ. ຝ່າຍພະວະນາງມັກທີ່ ທຽບ
ພຣະເຕີຍຮ ອົກວາຫແຫບພຣະບາຫ
ພຣະສັສສຸຮະກຈາບຖຸລວ່າ ຫ້າແຕ່
ສມມຕິເທເພ ນໍມ່ອມຂັ້ນມັກທີ່
ຈຸກສະໄໝຂອງພຣະອົງຄໍ ຂອດວາຍ
ນັ້ນຄມພຣະຢຸຄລບາຫຂອງພຣະອົງຄໍ
ພຣະເຈົ້າສັງຫູ່ ທຽບສວມກອດ ເ
ກຫັ້ດຣີຍປະທັບທຽງ ຝ່າພຣະດັດໂຄ
ທຽບລູບພຣະປົກງວາງຄອງຢູ່ໄປນາ
ນ ດາວວຸມນັ້ນ"

ເຫວີ່ ອຳ ເຕີ ສຸນິສາ ປ່າເທີ ວນຸກາມີຕື
ເຂວີ່ ວຕວາ ວນທີ.

บังคมพระยุคลบาท พระนางมั่ว
กราบถวายบังคมทูลอย่างนี้ว่า หมื่นออมชัน
ผู้เป็นสะใภ้ของพระองค์ ขอกราบถวาย
บังคมพระยุคลบาทของพระองค์.

ເຕສູ ຕດຖາຕີ ເຕ ອຸໂປ່ມ ພະນ
ຕສົມ ສກຖາຕຸຕິເຍ ອສສເມ. ປລິສຫຼາຕີ
ທ່າຍ ນີປ່ອງຫາເປດວາ ສີເສ ປຣິຈຸມພິດວາ
ມຸຖຸເກນ ປານີນາ ປຣິມຫຼັດ ປົງຈີໃຢ
ເນສົ່ມ ປຣິມຫຼື.

คำว่า ເກຊັດຕະລິຍໍ ... ນ ອາສຽມນັ້ນ
ຄວາມວ່າ(ພຣະເຈົ້າສົງຫັຍທຣງສວມກອດ) ແມ່
ເກຊັດຕະລິຍໍນັ້ນ ໃນອາສຽມອັນທ້າວສັກກະ
ປະຖານ. คำว่า ທຣງສວມກອດ ຄວາມວ່າ
ໄໝ ເກຊັດຕະລິຍໍ ນອນແນບທຣງ ທຣງຈຸມພິຕ
ຮອບພຣະເຄີຍຮ ທຣງລູບຄລຳດ້ວຍຝ່າພຣະໜັດຕົ້ນ
ອັນນິ່ມ ດືອທຣງລູບພຣະປຸ່ງໆງາງຄົ່ງແໜ່ງ
ສອງເກຊັດຕະລິຍໍນັ້ນແລ້ວ.

ຕີ ຮາຊາ ໂຮທິດວາ ປຣເກົມທິດວາ
ໄສເກ ປຣິນພຸເທ ເຕີ ສທິ່ງ ປົກສະກາວ
ກໂຮນໂຕ ອານ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เผด็จการฯ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติไว้เป็นกฎหมายแห่งราชอาณาจักรไทย ให้ใช้ในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ ดังต่อไปนี้

ଭାଷାରେ “କବି ନା ଗୁଣଳ୍ ପୁତ୍ର
କବି ପୁତ୍ର ଓନାମ୍ୟ
କବି ଦୁଧିଜେନ ଯାପେଠ
କବି ମୁଲପା ଫ୍ରୂ.

ເຂົ້າລົງຈະ “ດູກງາງລູກຈັກ ລູກທັງສອງ ໄນມີ
ໄວຄາພາບທີ່ຮູ້ອໜນອ ລູກທັງສອງ
ສໍາຮາຜູດທີ່ຮູ້ອ ເລື່ຍ່ງຊື່ພັດວ່າຍກາວ
ແສວງຫາທີ່ຮູ້ອ ມູລຸພລ້າພລມີມາກ
ທີ່ຮູ້ອ.

ເໜັດວະນາທິບ່າຍ
ມະນຸຍາ ພົມມະນຸຍາ

๒๓๘๐. เหลือบ ยุงและสัตว์เลื้อยคลาน
มีน้ำอยอยู่หรือ ในป่ากันกลื่อน-
กล่นไปด้วยสัตว์ร้าย ไม่มีมา
เบี้ยดเบี้ยนเหลือรือ".

ปิตุ วจน์ สุคุ瓦 มหาสตุโต อาน พระมหาสัตว์ ทรงสตับคำพระบิดาแล้ว
กราบทูลว่า

๒๓๘๑. “อตุติ ใน ชีวิกา เทว
สา ฯ ยาทิสิกีทิสา
กสิรา ชีวิกา ใหม
อุบุชาจิริยา ชีวิต.”

๒๓๘๑. “ข้าแต่พระองค์ผู้สมมติเทพ ชีวิต
ของข้าพระบาททั้งสอง ย่อมเป็น¹
ไปตามมีตามได้ ข้าพระบาท
ทั้งสอง เป็นอยู่อย่างฝีดเคือง
ชีวิตเป็นอยู่ได้ ด้วยการเที่ยว
แสวงหา牟ลผลผลลัพธ์.

๒๓๘๒. อนิทุธินี มหาราช
ทเมดุยสุสั่ว สารถิ
ศุภมุหा อนิทุธินี ทมุต้า
อสมิทุธิ ทเมติ ใน.

๒๓๘๒. ข้าแต่เมหาราช นายสารถียอม
ทราบมาว่าให้มดฤทธิ์ได้ ฉันได
ข้าพระบาททั้งสอง ย่อมเป็นผู้
ถูกทราบให้มดฤทธิ์ได้ ฉันนั้น
ความสั้นถฤทธิ์ ยอมทราบ
ข้าพระบาททั้งสอง.

๒๓๘๓. อปี ใน กีсанิ มั่นานิ
ปิตุ มาตุ อทสุสนา
อาวุธฐานน์ มหาราช
อรุณ เศวติสิกินน”ติ.

๒๓๘๓. ข้าแต่เมหาราช เมื่อข้าพระบาท
ทั้งสองถูกเనรเทศ เศร้าโศกอยู่
ในป่านีองนิตย์ เนื้อหนังก์ซูบซีด
เพราะไม่ได้เห็น พระชนกและ
พระชนนี”.

๒๓๘๔ ยาทิสิกีทิสาติ ยา วา
สา วา لامกадิ อตุโถ. กสิรา
ชีวิกา ใหมาติ ตาต อมุหาก
อุบุชาจิริยา ชีวิตนุนาม กีทิส, ทุกๆ
ใน ชีวิกา อิใหสิ.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ตามมี
ตามได้ ได้แก่ ความเป็นอยู่อย่างใด
อย่างหนึ่ง, อธิบายว่า เป็นอยู่อย่างลำบาก.
คำว่า ข้าพระบาททั้งสองเป็นอยู่อย่าง
ฝีดเคือง ความว่า ข้าแต่พ่อ ชื่อว่าความ
เป็นอยู่ ด้วยการแสวงของเราทั้งหลาย

เช่นไร, ความเป็นอยู่ของเราทั้งหลาย เป็นภาวะผิดเคือง.

อนิทธินนดิ มหาราช อนิทธิ อสมิทธิน
ทลิทุ่ม บูรีส นาม ทเมติ, สา จ
อนิทธิ เนโก สารถิ อสส วิย ทเมติ,
นิพพิเสวน กาโหรติ, เต มย อิห
วสนุต้า อนิทธิก้า ทนุต้า นิพพิเสวน
กต้า, อสมิทธิเยว ใน ทเมติติ.

คำว่า ให้หมดฤทธิ์ ความว่า ข้าแต่
มหาราชนความสั่นฤทธิ์ ย่อมทราบบุรุษ
ผู้ไม่สำเร็จ คือผู้ยกใจได้ อนึ่ง ความ
สั่นฤทธิ์นั้นเหมือนนายสารถีผู้ฉลาดฝึกม้า
คือทำให้หมดพยศ เมื่อเราทั้งหลายอยู่ใน
ที่นี้ ถูกกระทำให้เป็นคนสั่นฤทธิ์ฝึกแล้ว
หมดพยศ ความสั่นฤทธิ์เท่านั้น ย่อม
ฝึกเราทั้งหลายได้.

บาลีว่า ทเมติ ใน ดังนี้บ้าง อธิบายว่า
ทรมานเราทั้งหลายแล้ว. ด้วยคำว่า
เศรษฐกอยู่ พระเวสสันดรตรัสว่า
ความสุขชื่ออะไร (จักมี) แก่เราผู้ยังไม่
ปราศจากความโศกอยู่ในป่า.

ເອວະນຸ ປນ ວຕ້ວາ ປຸນ ປຸດຕານຳ ປວດຕື່ ປົຈລະນໂຕ ອານ

ก็แลเพระมหาสัตว์ ครั้นกราบทูล
อย่างนี้แล้ว เมื่อจะทูลถามเรื่องลูกหงส์สอง
อีก จึงตรัสว่า

ଇଣାଙ୍କ. “ଯେପି ତେ ଶିଖ୍ୟୁଜନ୍ମଶ
ଥାଯାଥପୁପ୍ତମାନଶ
ଖାଲୀ ଗନ୍ଧନାଚିନ୍ମା ଜୁଗି
ଫ୍ରାନ୍ମଣଶୁଶ୍ରୀ ଉଶାନୁକା
ଅଧ୍ୟାଧିକାଶୁଶ୍ରୀ ଲୁଥଗଶୁଶ୍ରୀ
ଯି ନେ କାହିଁଏ ଶମାଦି-

ເມສະຂ. ເຕ ຮາຊປຸດຸຕິຍາ ປຸດເຕ
ຍທີ ຂ້ານາຄ ສໍສັດ
ບຣິຍາປຸ່ນາຄ ໃນ ຂີບຸປີ
ສປປຸກງວ່ຈໍວ ມານວນຸ"ຕີ.

ເມສະຂ. ດ້າພະອອກ ຖຮທວາບຈາກບຸຕົວ
ແລະບຸຕົວຂອງແມ່ນທີ່ ຜູ້ຈາກຊືດິດາ
ຂອງພຣະເຈົ້າທ່ານ ຂອພຣະອອກ
ຈົງຕຣັສບອກ ໄທ້ມ່ອມຈັນທັງສອງ
ທວາບໂດຍເວົາ ດຸຈ່ານອງຢືນຢັນຢາ
ມານພູ້ຖູກງົກດ ຂະນັ້ນ".

ຕຕຸດ ທ່າຍາຫປຸດຸຕົມານສາຕີ
ມາຮາຊ ເຢ ເຕ ດວ ສົວເສົງສຸສ
ທ່າຍາຫາ ອປປຸດຸຕົມານສາ ອສມປຸ່ນຸ່ນ
ມໃນຮາຊ ອຸດຸວາ ພຸຮາຫມຸນສຸສ ວສານຸ່າ
ໜ້າຕາ ເຕ ເຫຼວ ກຸມາເຮ ໂຍ ໄສ
ພຸຮາຫມຸນ ດາໃໂ ວິຍປີ ສຸມກຸດີ. ເຕ
ຮາຊປຸດຸຕິຍາ ປຸດເຕ ຍທີ ທິງຈວເສັນ
ວາ ສຸຕວເສັນ ວາ ຂ້ານາຄ ສໍສັດ.

ບຣາດຕຳເຫລັນນັ້ນ ດ້ວຍຄໍາວ່າ ທ່າຍາຫ
ຜູ້ມືມໃນຮອຍັງໄມ່ສໍາເຮົຟ ພຣະເວສສັນດຣ
ກຣາບຫຼຸລວ່າ ຊ້າແຕ່ມ້າຮາຊເຈົ້າ ຫຼຸກ
ພຣາມັນຜູ້ຮ້າຍກາຈ ຕີ່ຫາລືແລະກົມໜ້າຫິນາ
ທັງສອງຜູ້ເປັນທ່າຍາຫຂອງພຣະອອກ ຜູ້
ປະເສົງສູຂອງໝາວສີ່ພື້ ມືມໃນຮອຍັງໄມ່
ສໍາເຮົຟ ໄມ່ສົມບູຮົນ ຕກອູ້ໃນໆນາຈແໜ່ງ
ຫຼຸກພຣາມັນ ດຸຈ່ານຍໂຄບາລດີຕ້ອນຝູ່ໂຄ
ໄປ ຂະນັ້ນ ດ້າພະອອກທວາບຫົ້ວ້ອໄດ້
ທຽບສັບຂ່າວຈຸກທັງສອງຂອງຈາກບຸຕົວ
ຂອດ້າທຽບພະກູດນາຕຣັສບອກແກ່ຂ້າພະບາຫ
ໂດຍເວົາ (ດັ່ງນົມອົບພຍາບາລຄນທີ່ຖູກງົກດ
ຂະນັ້ນເດີດ).

ສປປຸກງວ່ຈໍວ ມານວນຸ"ຕີ ວິສນິມຸນທນດຸຕາຍ
ສປປຸກງວ່ຈໍວ ມານວ່ ຕີກິຈຸຈຸນຸໂຕ ວິຍ
ຂີບຸປີ ໃນ ບຣິຍາປຸ່ນາຄ ກເຄຕາຕີ
ວາທີ.

ດ້ວຍຄໍາວ່າ ດຸຈ່ານອງຢືນຢາມານພູ້ຖູກ
ງົກດ ຂະນັ້ນ ພຣະເວສສັນດຣຕຣັສ່າຍາຍ
ເນື້ອຄວາມວ່າ ຂອພຣະອອກ ໂປຣດບອກກ່າວ
ແກ່ຂ້າພະບາຫໂດຍເວົາ ເໜີອນນມອົບ
ຢືນຢາມ ມານພູ້ຖູກງົກດ ເພື່ອບຣາເຫ
ພື້ນເສີຍ ຂະນັ້ນ.

ภาษา อ่าน

๒๓๙๖. “ເອເຕ ກຸມາຈາ ນິກຸກີຕາ
ໜ້າລື ກະນູຫາຊີນາ ຈຸນີ
ພຸຮາໝູນສຸສ ອຳ ທດວາ
ປຸດ ມາ ຝາຍີ ອສສສາ”ຕີ.

ຕຕຸດ ນິກຸກີຕາຕີ ນິກຸກຍໍ ທດວາ
ຄົນຕາ.

ຕ ສຸຕວາ ມາຫາສດຸໂຕ ປງິລທຸນສຸສາໄສ
ປີຕາ ສຖື້ ປງິສນຸດາວຳ ກໂຣນຸໂຕ
ອານ

๒๓๙๗. “ກຈຸຈີ ນຸ ຕາຕ ກຸສລໍ
ກຈຸຈີ ຕາຕ ອນາມຢໍ
ກຈຸຈີ ນຸ ຕາຕ ເມ ມາດຸ
ຈກຸງ ນ ປົງຫາຍຕີ”ຕີ.

ภาษา อ่าน

๒๓๙๘. “ກຸສລລຸເຈວ ເມ ປຸດ
ອໂຄ ປຸດ ອນາມຢໍ
ອໂຄ ຈ ປຸດ ເຕ ມາດຸ
ຈກຸງ ນ ປົງຫາຍຕີ”ຕີ.

มหาສດຸໂຕ ອານ

พระราชาตรัสร່ວ່າ

๒๓๙๖. “ເດືອກັ້ງສອງນັ້ນ ຄືອໜາລືແລະ
ກົມຫາຊີນາ ພ່ອໄດ້ໃຫ້ກົບພົມແກ່
ພຣາມໂນ ໄດ້ມາແລ້ວ ດູກຮູກຮົກ
ອຢ່າກລົວໄປເລຍ ຈົງເບາໄຈເດີດ”.

บรรดาคำເຫັນນັ້ນ ຄໍາວ່າ “ໄສ່ມາ
ແລ້ວ ຄວາມວ່າ ໄດ້ໃຫ້ກົບພົມໄດ້ຈະນັດດາ
ທັ້ງສອງຄືນມາແລ້ວ.

พระมหาສັຕິ ໄດ້ພັ້ງພະດຳວັດສ
ຂອງພຣະບິດາ ກລັບໄດ້ຄວາມເບາພຣະທີ່
ເນື່ອຈະທຳປງິສນັດກາກັບພຣະນັກ ຈຶ່ງທຸລວ່າ

๒๓๙๗. “ຂ້າແຕ່ສມເດືອກົບພຣະບິດາ ຝ່າ
ພຣະບາທ ໄນມີໂຄພາອໜ້ວຍ
ໜອນ ທຽນພຣະສໍາວັນດີໜ້ວຍ
ໜອນ ພຣະຈັກໜຸແໜ່ງພຣະນັກນີ້ອອງ
ຂ້າພຣະບາທ ຍັງໄມ່ເສື່ອມເສີຍ
ເໜີນເປັນປົກດີໜ້ວຍ ພຣະເຈົ້າຂ້າ”.

พระราชา ຕຣັສດອບວ່າ

๒๓๙๘. “ດູກຮູກຮົກ ບົດາໄມ່ມີໂຄພາອ
ມີຄວາມສຸຂສໍາວັນດີ ຈັກໜຸມາວດາ
ຂອງພ້ອຍຈັງໄມ່ເສື່ອມທຣາມ ເໜີນ
ເປັນປົກດີດືອຢູ່”.

พระมหาສັຕິ ທຸລຄາມຕ່ອໄປວ່າ

ເໜີ່ລະ. "ກຈຸດີ ອໂຄໍ ໂຢຄຸມນຸຕີ
ກຈຸດີ ວທດີ ວາຫນໍ
ກຈຸດີ ຜິໄຕ ຊນປໂທ
ກິຈຸດີ ຖູງຈີ ນ ຈິຫຼຸ້າຕີ".

ຮາຫາ ອາຫ

ເໜີ່ລະ. "ອໂຄ ອໂຄໍ ໂຢຄຸມມີມ
ອໂຄ ວທດີ ວາຫນໍ
ອໂຄ ຜິໄຕ ຊນປໂທ
ອໂຄ ບູງຈີ ນ ຈິຫຼຸ້າຕີ".

ເຂົ້າ ເຕສໍ ສລຸລບ່ນຕານບຸເຈວ
ຜຸສຸສຕີປີ ໂງ ເທິ "ອີຖານີ ເຕ ຕໂຍ
ສືກໍ ຕນຸກໍ ກາດວາ ນິສິນູນາ ກວິສຸສນຸດີຕີ
ສລຸລກຸເຊດວາ ມහນຸເຕັນ ປຣວາເຮນ ສທຸງ
ປຸດຕສສ ສນຸຕິກໍ ອຄມາສີ. ຕມດຸດຳ
ປກາເສັນໂຕ ສຕຸດາ ອາຫ

ເໜີ່ລະ. "ອີຈຸເຈິວ ມນຸຕຍນຕານ
ມາດາ ແສໍ ອທິສຸສດ
ຮາຍປຸດຕິ ຄີຣິຖຸວາເຮ
ປດຕິກາ ອນຸປາຫນາ.

ເໜີ່ລະ. "ຍວດຍານຂອງຝ່າພະບາທ ຢັ້ງໄມ່
ທຽດໂທຣມຫວີ້ ພລພາຫະຍັງໃໝ່
ໄດ້ຄລ່ອງແຄລວ່າຫວີ້ ຊນບໍມັງຄັງ
ແລະຝ່າຍັງຕກໄມ່ຂາດສາຍຫວີ້".

ພຣະຮາຫາ ຕວັສຕອບວ່າ

ເໜີ່ລະ. "ຍວດຍານຂອງເຈາ ໄນທຽດໂທຣມ
ພລພາຫະຍັງໃໝ່ໄດ້ຄລ່ອງແຄລວ່າ
ຊັບໍມັງຄັງດີ ແລະຝ່າກົດຕກໄມ່
ຂາດສາຍ".

ເມື່ອ ၃ ກຫ້ຕຣີຍ໌ແລ່ນັ້ນ ກຳລັງ
ຕວັສສນທາກນັກອູ່ອ່າງນີ້ ພຣະນາງຜຸສດີ
ຮາຍເທິວທຽງກຳຫນົດວ່າ "ບັດນີ້ ກຫ້ຕຣີຍ໌
ທັ້ງສາມແລ່ນັ້ນ ຈັກທຳຄວາມເສົາໄສກ
ໄໝເບາບາງ ປະທັບນັ້ນເປັນປົກຕິອູ່" ໄດ້
ເສົ້າຈໄປສູ່ສຳນັກພຣະໂອຣສ ພຣັອມດ້ວຍ
ຮາຍບຣິພາຮ່າມ໌ໃໝ່. ພຣະສຳດາ ເມື່ອ
ຈະທຽງປະກາສີຂໍຄວາມນັ້ນ ຈຶ່ງຕັບສ່ວ່າ

ເໜີ່ລະ. "ເມື່ອ ၃ ກຫ້ຕຣີຍ໌ກຳລັງທຽງປຣິກ່າ
ກັນອູ່ອ່າງນີ້ ພຣະນາງຜຸສດີ
ພຣະວານມາຮາດາ ຜູ້ເປັນພຣະຮາຍ-
ນຸຕີ ພຣະເຈົ້າມັກວາງ ເສົ້າດ້ວຍ
ພຣະບາທເປົ່າ ໄນໄດ້ສົມຂລອງ
ພຣະບາທໄດ້ເສົ້າຈຳດຳເນີນໄປປຣາກງ
ທີ່ປາກທາງກູເຊາ.

២៣៨៤. ពណុល ទិសុវាន ខាយនុតី
មាតាំ បុតុតិធមិនី
វេសុសុនុតិ ឬ មុខី ឬ
បុគ្គុគុគុតុវា ខាយនិសំ.

២៣៨៥. មុខី ឬ សិរសារ បាបេ
សសុយា ឧវិវាទិ
មុខី ខេណុុនិ ឬ ឲយេ
បាបេ វុនុហាមិ ឬ ុុសាតិ.

ពេសំ ឬ ធមុនុតី ហើវ វុនិតុវា
ទិតកាលេ ហោវ បុតុតា កូមារកូមារិកាហិ
បិវិតុតា អាគមិសុ. មុខី ឬ ពេសំ
អាគមនមគុគំ ឲលិកេនុតីឱយោ ឲរុខាសិ.
សារ បុតុទេ និតុតិនា អាគទុុនុនៅ
ទិសុវា សការវេន សណុតុតុ ឲសកុកុនុតី
ទុនុវុជា ិិយ គាតី បិវិទេមានា
តិតិ បាយាសិ. ពេបិ តំ ទិសុវា

២៣៨៥. ពររេសស៊ិជាតរលេពរេម៉ិទី ទុដ
ពររេនទេហ៊ិនពររណានីង ផ្លូវិ
គាមរកានិនបុតរ កំត៉ងសេតិជាមា
កិទងត៉ូនវុប តាមិវិវាទ.

២៣៨៦. ជាយពររណាម៉ិទី ទងុបទីឈិរ
កេតា ឧវិវាទិបេពរបាបាព
ແងពររេសសុ ករាបុទ្វលវា
ឱ្យាផេពររេម៉ិោះ ុមេុមុខិីូ
ម៉ិទី ឲកសេនិកុងពររេងគំ ុខ
តាមិប៉ុកមពររេយុគបាព ុខិង
ពររេម៉ិោះ".

កិនិឡាមិែពររេសស៊ិជាត កុប
ពររណាម៉ិទីហ៉ុងសេងនីង តាមិប៉ុកម
ពររណាមុសិទិរាជហើលេវ ទងសិតិុយុ
ពរចាតិិ ឬ ពរកេនហាចិនាទ៉ុងសេង ឯុង
លេតាកូមារកូមារិ ឬ ុំមេលោំ ឲតេតិជាមានិង.
ពររណាម៉ិទី ប្រកបិយិនទុដពររេនទេ
ទានមាខេងពររាជិវិសពររាជិិជាត
លេតានិនុយុ. ពររណាម៉ិោះទុដពររេនទេ
ហ៊ិនពរនិវិសពររាជិិជាត សេតិជាមាជិយសេតិ
កិ ឬ សាមារណាជាចំរែងពរកាយិយុ ឲ តាម
សភាគដិម ប្រគុជិិ ឬ កិកិបុកិកិ
កិទងបិវិទេការ ឬ ជាកិនិនីង. ជាយ
ពរនិវិស ឬ ពរនិវិជាត ឱ្យាផេពររេម៉ិោះ
ពររេនទេ កិគិរោគរុវិង ឲ

ปริเทวนุตा ตทกิมุขขาว ราวีสุ. ตมตุํ วิ่งไปหาทันที. พระศาสดา เมื่อจะทรง
ปากาเสนูโต สดุดา อาห

ประกาศเนื้อความนั้น จึงตรัสว่า

๒๓๙๔. “มททิบุจ ปุตุตกา ทิสุวา
ทุรടิ ஸตุติมภาคตา^๑
กนุทุนต่า อภิราวีสุ
วจุชา พาลava มาตรว.

๒๓๙๕. “กีพระลูกน้อยทั้งสอง ผู้เสด็จมา
โดยสวัสดีแต่ที่ไกล ทอดพระเนตร
เห็นพระนางเจ้ามั่วทรี ก็คร่าครรคู
วิ่งเข้าไปหา ดังหนึ่งลูกโคน้อย
วิ่งเข้าไปหาแม่ ฉะนั้น.

๒๓๙๖. มทที ๑ ปุตุตเก ทิสุวา
ทุรടิ ஸตุติมภาคเต^๒
วารุณีว ปเวณุติ
ถนราภิสิบุจถา”ตี.

๒๓๙๗. ส่วนพระนางมั่วทรี ทอดพระเนตร
เห็นพระลูกน้อยทั้งสองผู้เสด็จมา
โดยสวัสดีแต่ที่ไกล ทรงสั่นระรัว^๓
ไปทั่วพระกาຍ เหมือนแม่นดฤก
ผีสิง ฉะนั้น น้ำนมกีไหล
ออกจากการะถันทั้งคู่”.

ตตุต	กนุทุนต่า	อภิราวีสุติ
กนุทุนต่า	อภิราวีสุ.	วารุณีว
ปเวณุตีติ	ยกุชปวีญญา	อิกุณิกา
วิย ปเวณามانا. ถนราภิสิบุจถาติ		
ชีรชาوا ทวีที ถนธิ อภิสิบุจ.		

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า คร่าครรคู
วิ่งเข้าไปหา ความว่า พระลูกน้อยทั้งสอง
พระองค์ทอดพระเนตรเห็นพระนางมั่วทรี
พระชนนีกีทรงคร่าครรคู วิ่งเข้าไปหา.
คำว่า ทรงสั่นระรัวไปทั่วพระกาຍเหมือน
แม่นดฤกผีสิง ฉะนั้น ความว่า พระนาง
มั่วทรี มีพระกาຍสั่นระรัว ดุจหงษ์แม่มด
ถูกยักษ์เข้าสิง ฉะนั้น. คำว่า น้ำนม
กีไหลออกจากการะถันทั้งคู่ ความว่า
น้ำนมกีไหลออกจากการะถันทั้งคู่.

สา กิร มหนุเตน สทุเทน
ปริเทวิตัว กมปามانا วิสัญญี หดว่า

ได้ยินว่า พระนางมั่วทรีพิไรรำพัน
ด้วยพระสุรเสียงขันดัง พระกาຍสั่นถึง

ทีมโต ปจวิญ ปตติ. กุมาрапี เวเคนาคณุตวา มาตร์ ปตุวা วิสัญญีโน หุตัว มาตุ อุปริเยว ปติตา. ตสมี ขเน ตสุสา ทวีนี ตเนหิ เทว ชีรชาوا นิกุขมิตุว่า เตส์ มุเชเยว ปวิสีสุ. สเจ กิร เอตุตโภ อสุสาสิ นาภาวิสุส. เทว กุมาวา สุกุขหนยา หุตัว อนสุสีสุ เวสุสนุตโวปี ปิยปุตุเต ทิสุว่า ใสก สนุสาเรตุ อสกุโภนุติ วิสัญญี หุตัว ตตุເගວ ปตติ.

วิสัญญีภพ ลัมเหยียดลงบนพื้นดิน. ฝ่ายพระกุมาและพระกุมาธีทั้งสองวิงถลามาพอดึงพระมารดาแก่ถึงวิสัญญีภพลัมทับพระมารดาลง. ในขณะนั้นนำมกไนลออกจากพระถังยุคคลทั้งสองแห่งพระนางมัทธีนั้น เข้าไปสู่พระโอซูดี้แห่งพระกุมา และพระกุมาธี ทั้งสองนั้น. ได้ยินว่าถ้าความยินดีมีประمامาเท่านี้ จักไม่มีไร้พระกุมาและพระกุมาธีทั้งสอง จักเป็นผู้มีพระทัยเหื่อดแห่งพินาศไป. ฝ่ายพระเวสสันดร ได้ทอดพระเนตรเห็นพระฉุกรากทั้งสอง ก็ไม่อาจจะทรงอดกลั้นโศกาดูรไวได้ กวิสัญญีภพลัมลง ณ ที่นั้นนั่นเอง.

มาตาปิตโวปิสุส วิสัญญีโน หุตัว ตตุເගວ ปตีสุ. ตตتا มหาสตุตสุส สนชาดา สญจี สนสุสา อมๆชา เต ทิสุว่า วิสัญญีโน หุตัว ตตุເගວ ปตีสุ. ต กาจุณย์ ปสุสนุเตสุ เตสุ เอกโภปี อกภาเงน สนุสาเรตุ นาสกุชี. อกล อสุสมบปท ยุคณุต瓦ตามทุกิย วิย สาววน อะใหสี. ตสมี ขเน ปพุพตدا

ฝ่ายพระเจ้าสัญชัยผู้พระชนกและพระนางผุสดีผู้พระชนนี ก็ถึงวิสัญญีภพลัมลงดุจเดียวgan. หมู่คำมาตย์หากมีผู้สหชาตแห่งพระมหาสตด์ เห็นกิริยาของกษัตริย์ทั้งหกดังนั้น ก็ถึงวิสัญญีภพลัมลง ณ ที่นั้นเหมือนกัน. ครั้นเมื่อข้าราชบริพารเหล่านั้น ได้เห็นเหตุการณ์อันน่าสงสารนั้น บุคคลแม้สักคนหนึ่ง ไม่สามารถจะทรงกายอยู่ ตามภาวะของตนได้. พระอาทิตย์บดแม่ทั้งสิ้นได้เป็นเหมือนป่าไม้รังต้องลมยุคันต瓦ตย์ พัดหักโค่นระเนระนาด. ขณะนั้น ภูเขาทั้งหลา

ນຶກສູ. ມາຫາປະຈົວ ກມປີ. ມາຫາສຸມທຸໄທ
ສໍາຫຼັກ. ສີເນຣູພຸພຕຣາຈາ ໂອນມີ.
ຂກາມກາງຈະເຖິງໂລກາ ເອກໂກລານລາ
ອເສົ້າ.

ອານ ສກຸໂກ ເທວະາຫາ “ອ ຂດຸຕິຍາ
ສປີສາ ວິສະບຸບົນໄນ ຊາຕາ, ເຕສູ
ເຄໂກປີ ອຸງຈາຍ ກສຸສຈີ ສຽງ ອຸກກຳ
ສບຸຈິຕຸ ສມດຸໂດ ນາມ ນດຸຕີ, ມໍາຫຼາຍ
ແນສໍ ໂປກ່ຽວສຸ່ສໍ ວສຸສາເປັສຸສາມີ”ຕີ
ຈິນເຕັດວາ ຂກຸ່ຫຼຸດີຍສາມາຄເມ ໂປກ່ຽວສຸ່ສໍ
ວສຸສາເປັສີ. ຕຕຸລ ເຢ ເຕມືຖຸກາມາ,
ເຕ ເຕເມນຸຕີ, ອເຕມືຖຸກາມານຳ ອຸປຣີ
ເອກວິນຸທຸມດຸຕຸມບົປີ ນ ສັນຈາຕີ, ປຸທຸມ-
ປຸດຸຕີ ອຸກກຳ ວິຍ ວິນິວຕຸຕິດວາ ມະນຸຍຕີ.
ອີຕີ ໂປກ່ຽວປຸດຸເຕ ປັດຕາສຸ່ສໍ ວິຍ ຕີ
ໂປກ່ຽວສຸ່ສໍ ອໂහສີ.

ពេទា និង មុគ្គុត្តិយា ឧស្សាសំ ព្រៃនីភូល
មហាថ្មន៍ “មហាសត្វតុស លាបិសមាគមេ
ប្រកុងរាយសំ វត្ថុ មហាបរិវិ កម្បើ” ពី
ឧប្បជ្ជិយំ ប្រពេទិសិ. ធមត្តុណា ប្រកាសនូចិ
សត្វា ខាង

กับบันลือลั้น. มหาปฐพีกหัวน้ำหัวสะเทือน.
มหาสมุทร ก้าวเริบปั่นป่วน. เข้าสิเนรูราษ
ก์โอนเอนไปมา กามาภจารเทวโลกทั้งหมด
ชั้น ก็เกิดโกลาหลเป็นอันเดียวgan.

ครั้งนั้น ท้าวสักกเทราชาทรง
จินตนาการว่า “กษัตริย์ทั้งหกพร้อม
ด้วยราชบริษัทถึงวิสัญญีภาค (คือสลบ).
บรรดาชนเหล่านั้น ไม่มีใครแม่นหนึ่ง
ที่จะสามารถลุกขึ้นรอดน้ำที่สร้างขึ้นของโครา
ได้ บัดนี้เราจักให้ฝันใบกรพรรชตกลง
เพื่อชนเหล่านั้น” ดังนี้แล้ว จึงให้ฝัน
ใบกรพรรชตกลง ณ สมาคมแห่งกษัตริย์
ทั้งหกพระองค์. ชนเหล่าใดในสมาคมนั้น
ต้องการให้เปยก ชนเหล่านั้นก็เปยก
เหล่านั้นที่ไม่ต้องการให้เปยก ฝันแม้เพียง
หยดเดียว ก็ไม่ตกลง เนื้องบนแห่งชน
เหล่านั้น ดูน้ำไม่ติดอยู่บนใบบัว กลิ่นไป
เสียจากใบบัว ฉะนั้น ฝันใบกรพรรช
นั้น เป็นเหมือนน้ำฝนตกลงบนใบบัว ด้วย
ประการนี้.

กานัน ภษติรยทั่งนกพระองค์กกลับพื้น
พระองค์. มหาชนทราบความอศจรรย์ว่า
“ฝันใบกขาวราชตากลง ณ พระญาติ
สมามุนเแห่งพระมหาสัตว์ และแผ่นดิน
ใหญ่ได้ไหวแล้ว”. พระศาสดา เมื่อจะทรง
ประกาศข้อความนั้น จึงตรัสว่า

ເຫັນໆ. "ສາມາດຕານ ບາຕື່ນ
ມະຫາໄມໂສ ອ້າຍາຍຄ
ປພຸດາ ສມນາທີ່ສູ
ມີ ອກມຸປິຕາ ອໜຸ.

ເຫັນໆ. ຖົງຈິຂາຮໍາ ປັບແຕນຸໂຕ
ເທິງ ປາວສຸສີ ຕາວເທ
ອັດ ເວສຸສນຸດໂຮ ຮາຊາ
ບາຕື່ນ ສມຄຈຸບັດ.

ເຫັນໆ. ນັດຕາໂຮ ສຸດິສາ ບຸດຸໂຕ
ຮາຊາ ເກີ ຈ ເອກໂຕ
ຍຫາ ສາມາດຕາ ອາສຸ
ຕພາສີ ໂລມໜໍສົນ.

ເຫັນໆ. ປັບໝລິກາ ຕສຸສ ຍາຈນຸຕີ
ໄຮຖນຸຕາ ພາວເ ວເນ
ເວສຸສນຸດຮຸບຈ ມຖືບຸຈ
ສພຸເພ ຂູ້ຈາ ສາມາດຕາ
ຕຸວໍ ໃນສີ ອີສຸສໂຮ ຮາຊາ
ຮູ້ໍ ກາເຣດ ໃນ ອຸໂນ"ຕີ.

ເຫັນໆ. "ຄວາມກຶກກ້ອງໃໝ່ ໄດ້ເກີດແກ່
ພະຍາຕີສາມາຄມ ຖົງເທິງໜ່າຍ
ກົບນັບລື່ອລົ່ນ ແຜ່ນດິນກົນວັນໄທ
ສະເໜືອນສະຫ້ານ.

ເຫັນໆ. ຜົນຕກລງເປັນທ່ອອາຮາ ຄວັງນັ້ນ
ພະເວສສັນດර ໄດ້ສາມາຄມຮ່ວມກັບ
ຢາຕີຄືອ.

ເຫັນໆ. ພະຮາຊາ ພະເທິງ ພະໂອຮສ
ພະສຸດິສາ ແລະພະຮາຊນັດດາ
ທີ່ສອງພະອອງຄພະຍາຕີທີ່ໜ່າຍ
ມາປະຊຸມພັກພໍ່ມີເພື່ອງກັນແລ້ວ
ຜົນ ກາລໄດ ກາລນັ້ນ ໄດ້ເກີດຄວາມ
ອັນຈຽວຢູ່ຂອງພອງສຍອງເກລົ້າ.

ເຫັນໆ. ປະຊາຮາງງົງທັງປົງ ພັກມໃຈ
ກັນ ປະນົມອັນໝື ດັວຍບັງຄມ
ພະນາກສົງຕົວ ຄໍາຄວັງວິງວອນ
ພະເວສສັນດර ແລະພະນາງມ້ອງ
ໃນປ່ອນນຳກັດລົວວ່າ ພະອອງຄເປັນ
ພະຮາຊາ ຜູ້ເປັນໃໝ່ແໜ່ງ
ໜ້າພະບາຫທີ່ໜ່າຍ ຂອທັ້ງສອງ
ພະອອງຄ ທຽງພະກູດາໂປຣດ
ຮັບເສາຍພະຮາຊສມນົດີ ເປັນພະ
ຮາຊາແໜ່ງໜ້າພະບາຫທີ່ໜ່າຍ".

ตดุต ໂສສි ກາຊຸມຸນໂສ. ປະເທດຕໍ່ເຫັນໜີ້ນ ຄໍາວ່າ ຄວາມ

ປະມູນລຶກາຕີ ສພຸເພ ນາຄຣາ ເຈົ້າ ແນຄມາ

ຈ ຂານປາທາ ຈ ປົກປົກທີ່ມູ້ລື້ ມຸດຖາ.

ອັນ ພະນົມ ອັນ ພະນົມ ອັນ

ປະເທດຕໍ່ເຫັນໜີ້ນ ຄໍາວ່າ ຄວາມ

ກຶກກ້ອງ ຄວາມວ່າ ຄວາມກຶກກ້ອງ ອັນ

ປະກອບດ້ວຍຄວາມກຽນາ. ຄໍາວ່າ ປະນົມ

ອັນ ຄວາມວ່າ ຊາວນຄຣ ຊາວນິຄມແລະ

ຊາວໜນບທ້າງໝາດ ຕ່າງພາກັນປະຄອງ

ອັນ ພະນົມ ອັນ ພະນົມ ອັນ

ຄໍາວ່າ ຄໍາວ່າ ຄໍາວ່າ ຄໍາວ່າ ຄໍາວ່າ ຄໍາວ່າ

ຄວາມວ່າ ປະຊາຈະງົງກ້ຳໜ່າຍໜອບລົງ

ແບບປະບາຫາອອງພະນົມຫາສັດວິນໜີ້ນ ພາກັນ

ຮ້ອງໄ້ກໍາຄວາມວິວວອນວ່າ “ຂ້າແຕ່

ສົມມຕິເທພ ພະວອງຄົມເປັນເຈົ້ານຍ ຜູ້ເປັນ

ໄໝຢູ່ຂອງຂ້າພະວອງຄ ພະບົດທຽບອົບເປັດ

ພະວອງຄໃນທີ່ນີ້ ມີພະປະສົງຈະນຳໄປ

ສູ່ພະນົມໃຫ້ທຽບເວົາດັບຕ້າງ ອັນມີອູ່

ປະຈຳຮາຊສຸກລ.

ឧກ្សិតិយបພວនុនា ນីរិទາ.

ພរាណනាទីຕិយបរាប ឧប.

นครกัญชากวณิชนา

ตั้ง สุตัว มหาสตูโต ปิตรา สมบูรณ์ สลับปนโนติ อิม คามาน

៥៤០០. “នីមួយៗ រាយាំ ការណ៍តាំ
រវាង បុរាណិត្ត មំ
គុណុជ ចានបេទ ខោ
អគ្គមា ឬ សមាគគា” ឬ

ຕົຕີ ວາງຊາ ອອດຸດໂນ ໂກສ່ ປຸດຸຕິ ຂມາເປັນໂຕ ອາຫ

๒๔๐๑. "ຖຸກກວດບົງ ນີ ໂນ ປຸຕູດ
ກູນຂອຈໍ ກຳ ມຍາ
ໂຍ້ທີ ສີວິນໆ ວຈນາ
ປັພພາເຊີສີ ອຸກສກນ"ຕີ.

ອິນໍມ ດາວີ່ມ ວັດວາ ອົດຕະໂນ
ທຸກໆຂ່ອງຮັນດູດຳ ປຸດຕິ່ມ ຍາຈັນໂຕ ອິນໍມ
ຄວາມມານ

၁၇၀၆. “ຢေန ဂန္ဓိ ဘဏ္ဍာဏီ
ပြဋ္ဌာန် ခုနှစ်”

พระภูมิฯ ทรงเป็นพระบรมราชโองการ

ครั้นพระมหาสัตว์ ได้ทรงสดับคำ
ของชาวแครัวสีพี เมื่อจะกราบทูล
พระบิดา จึงตรัสคากานี้ว่า

၆၄၀၀. “พระองค์ข้าวชนบทและชาวนิคม
มาพร้อมใจกันให้เนรเทศหมู่มอมฉัน
ผู้ครองราชสมบดี โดยทศพิธ-
ราชธรรม จางน่วมแคร้น”.

ແຕ່ນັ້ນ ພຣະວາງຊາ ເມືອງຈະທຽງໃຫ້ ພຣະໂຄຣສະຍາກໂທໜ່າເກີ່ມພຣະອອງຄົ້ນ ຈຶ່ງຕຽບສ່ວ່າ

๒๔๐๑. “ดูกรพระลูกรัก จริงที่เดียว พ่อให้
ขับไล่ลูก ผู้ไม่มีความผิดชอบไป
จากแวนแคว้น เพราะถ้อยคำ
ของชาวสีพี ซึ่งอ้วกว่าได้ทำการรวม
กันขั้วชา และซึ่งอ้วกว่าได้ทำการรวม
เครื่องทำลายความเจริญ”.

พระราชฯ ครั้นตรัสดานีแล้ว
เมื่อจะทรงวิงวอนพระอิรุส เพื่อให้
นำความทุกข์ของพระองค์ออกไป จึงตรัส
ดานีว่า

២៤០២. “ទរវម្ភាបុត្រ គរណំការមករា
ខែបិច្ឆាមារដា វីរីអិន៉ងស្សឹង
ឯកក្រើងសីលី ពេរាជនេត្វូយ៉ាងឱ
ឯ៉ាងអីនៅ មេត្តាយិវិត្រុកនៅ

มาตุยา ภคินียาปี
อปี ป่าณฑิ อตุตโน"ติ.

(ข้าแต่มหาราชา เวลานี้เป็น
เวลาสมควร ที่จะสรงสนาน
ขอเชิญทรงชั่วประสีรอมลทิน
เกิด พระเจ้าข้า)".

ตตุ ฉุพุพเนติ หเรยย. อปี
ป่าณฑิ อตุตโนติ Tata พุตุเตน
นาม ชีวิต ปริจจชิตาปี มาตาปีตุน
ใสกทุกข์ หริตพุพ, ตสุมา มม โถส
หทเย อ กตุว่า มม วจน์ กโรม尼,
อิม อิสิลิ่งค์ นีหริตุว่า ราชเวส
คณุห ตตาตตาติ อิมินา กิร ต
อธิปุปายเนวนาห.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ควร
นำ...ออกไป ได้แก่ พึงนำไป. ด้วย
คำว่า แม่ด้วยชีวิตของตน ได้ยินว่า
พระเจ้าสัญชัย ตรัสพระคณาจั้น ด้วย
พระประسنศน์ว่า ขึ้นชื่อว่าบุตร ควรสละ
ชีวิตตน นำความทุกข์ เกิดแต่ความโศก
ของมารดาปิดาออกไปเสีย, เพราะฉะนั้น
พ่ออย่าถือโทษบิดาไว้ในใจ จงทำ
ตามคำของบิดา, จงนำเพศของถางชื่น
ออกเสีย แล้วคงถือเพศพระราชาเกิด.

โพธิสตุติ ราชุ ฯ กาเรตุกามโนปี
ເຂດຕູເກ ປນ ວຈນ ອກດີເຕ ຄຽກນຸ່າມ
ນ ໄທີ ຕສຸມາ ຮະບູບາ ສທຸງ
ກເສີ. ຮາຊາ ມහາສຕුත ອາວາເຮສີ.
ມහາສຕුติ "ສາຫຼຸ" ຕ ສມປປງງົງ. ອຄສຸສ
ອຂິວາສນ ວິທິຕຸວາ ສන ຂາຕາ
ສງົງຈືສນສາ ອມຈົາ "ນຸ່ານກາໄລ
ມහາරາຊ, ຮໃຊ້ລຸໍ ປວາຍາ"ຕີ ວທີສຸ.
ອດ ແນ ມහາສຕුติ "ໂດກ ອຂິວາເສດາ"ຕີ
ວດຸວາ ປນຸນສາລ ປວິສິຕຸວາ ອີສິກັນທຳ
ໂຄມູ້ຈົດຕຸວາ ປົງສາມເຕຸວາ ສົງຂວານຸ່ານ

พระโพธิสัตว์เจ้า ແນ່ງໃຈຈະ
ครองราชสมบัติ ກີແຕ່ໃນເມືອໄມ່ຕົກສຳ
ນີປະມານເທົ່ານີ້ກໍ່າຊື່ວ່າເປັນຜູ້ໜັກແນ່ນ
ໄມ່ ເພຣະເທົ່ານັ້ນ ຈຶ່ງຕັສກັບພຣະວັບດາ
(ດັ່ງຕັສມາແລ້ວນັ້ນ). ພຣະວັບດາຕັສເຫຼຸ
ພຣມໝາສັດວົງ(ຄັ້ງທີ ๒). ພຣມໝາສັດວົງ
ທຽງວັບຄໍາເຫຼຸວ່າ "ສາຫຼຸ" ດັ່ງນີ້. ຕ່ອມາ
ໜູ້ອຳນາດຢືນຫາຕ່ອກນີ້ນີ້ວ່າ ພຣະ
ມໝາສັດວົງ ທຽງວັບອາວາຄາ ຈຶ່ງຫຼຸວ່າ
"ข້າແຕ່ມໝາຮັກເຈົ້າ ເວລານີ້ເປັນເວລາສະນາ
ພຣວກຍາ ຂອພຣະອົງຄົງທຽງໜ້າວັດັງ

ສາງກົດ ນິວາເສດຖາ ປັນຍາສາລີ
ນິກຸມມືຕຸວາ "ອີທໍາ ມຢາ ນວມາເສ
ອທຸນມາສບຸຈ ສມຜນຮມມສຸ ກຕງງານໆ,
ປາຣມີກົງ ຄົນຫນຸແຕນ ທານໆ ທດຖາ
ປຈິວຍາ ກມປີຕູງງານນີ້" ຕີ ປັນຍາສາລີ
ຕິກຸມຕຸດໆ ປາກຊີ່ນ ກຕຸວາ ປັນຈາງຄ-
ປົດງົງຈີແຕນ ວຸທິຕຸວາ ອງງາສີ. ອະສຸສ
ກປປົກາທໄຍ ເກສມສຸກມາທີ່ນີ ກຣີສູ.
ຕັດເງວ ນໍ ສພຸພາກຮມງູສີຕິ ເທວາໝາມີວ
ວິວາໝານໆ ຈຸ່ເງ ອົກສີລຸຈີສູ.

ขัดศีลุลีและสิ่งประอະปีอนไดพระเจ้าฯ". สำหรับนั้น พระมหาสัตว์ตรัสกับอัมมาตย์ เหล่านั้นว่า "ท่านหังหลายขอสักครู่หนึ่ง" แล้วเดี๋ยวเข้าพระบรมศาลาทรงเปลื้อง ฤาษีภันฑ์เก็บไว้ ทรงพระภูษาสีดุจสังข์ เสด็จออกจากพระบรมศาลาทรงรำพึง ว่า "สถานที่นี้เป็นที่อันเราเจริญสมณธรรม สิ่น ๙ เดือนครึ่ง และสถานที่นี้ เป็นที่ แผ่นดินไหว เหตุเร้าผู้ถือเขายอดแห่ง พระบารมี บริจากปิยปุตตทารทาน" ทรงทำประทักษิณพระบรมศาลา ๓ รอบ ทรงกราบด้วยเบญจางคปะดิษฐ์แล้ว ประทับยืนอยู่. ครั้นนั้น เจ้าพนักงาน มีนายภูษามาลาเป็นอาทิ ก็ทำกิจมีติกแต่ง พระเกศาและพระมัสสุแห่งพระโพธิสัตว์ นั้น. ชนหังหลายอภิเชกพระมหาสัตว์ ผู้ประดับด้วยราชาภรณ์หั้งปวง ผู้รุ่งเรือง ดุจเทวราชในราชสมบัติ ณ พระนครสีพิ นนแล.

ເຕັມ ວຸຕຸຕິ່ນ

ເຮັດວຽກ “ຕິດ ເວສຸສຸດໂກ ຮາຊາ
ຮໂຍ້ລຸລໍ່ ປວະນີ
ຮໂຍ້ລຸລໍ່ ປວະເຫດວາ
ສົງໆ ວະນິ ອຫາຍ” ຕີ.

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

๒๔๐๓. “ลำดับนั้น พระเวสสันดรบรม
กษัตริย์ ทรงชำราประเสริมลทิน
ครั้นทรงชำราประเสริมลทินแล้ว
ก็ได้ครองผ้าสีเมื่อൺสังข์”.

ตตุณ ปวานย์ติ นาเรสี, นาเรตุรา ฯ ปน ราชเวส คณห์ติ อตุไ.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ทรงช้าจะได้แก่ นำไปแล้ว, อธิบายว่า ก็แล ครั้นนำไปแล้ว ได้ทรงถือเพศเป็นพระราชา.

อตสุส ยสี มหา อโนสี. เตน โอลิกิตโอลิกิตภูฐาน ภมป. มุขมุคลิกา มุคลานิ โฆษณาส. สพพดุริยานิ ปคคณห์ส. มหาสมุทกุจิย์ เมฆ- คหุชิตนิคโนส วิย ดุริยนิคโนส มหา อโนสี. หตุติรตน อลุกริตุรา อมฯฯ อุปนย์ส. สี ขคุครตน พนธิตุรา หตุติรตน อภิรุหิ. ดาวเทว น สพเพ 伸ชาดา สภจีสหสุสา อมฯฯ สพพาลงการปภิมณฑิตา ปริวารย์ส. สพพา กณุณาโย มทุปี เทว นุหาเปตุรา อลุกริตุรา อภิสิบุจีส. สีเส ฯ ปนสุสา อภิเสโกทก อภิสิบุจิยามนา “ເວສຸສຸນດໂຣ

ครั้นนั้น พระเวสสันดรนั้นได้เป็น ผู้มีพระยศใหญ่แล้ว. เพราะเหตุนั้น สถาน ที่พระองค์ทอดพระเนตรแล้วหัววันในว. เหล่าผู้รู้เมืองคลจำทรงไว้ด้วยปาก ก็ยัง เมืองคลทั้งหลายให้กึกก้อง. พวกโนหรีก ประโคมดุริยดนตรีทั้งปวงขึ้นพร้อมกัน. ความกึกก้องโกลาหลแห่งดุริยดนตรีเป็น การครึกครื้นยิ่งใหญ่ รวมกับเสียงกึกก้อง แห่งเมฆคำรามกระหม่ม ในท้องมหาสมุทร ฉะนั้น. เหล่าข้ามาตย์ประดับตกแต่ง หัตถีรตนะแล้วเทียบเตรียมไว้รับเสดีฯ. พระเวสสันดรรวมหาสัตว์นั้น ทรงผูก พระแสงขาวครึ้นตะแล้ว เสดีฯขึ้นทรง หัตถีรตนะ. หมู่ข้ามาตย์หกหมื่นผู้ 伸ชาดโดยชาทั้งปวง ก็ประดับเครื่อง สรพลาลงการแล้ว พากันแผลล้อมพระ- เวสสันดรรวมกษัตติย์นั้น. เหล่าพระสนม กำนัล ของพระนางมัทธิรี้ทั้งมวล ต่างก็ ชวนกันเชิญเสดีฯพระมัทธิราชเทวีให้เข้ารະ พระสวีมลทิน ทรงเครื่องแล้ว ถวาย อภิเชก. ก็แล เมื่อถวายน้ำอภิเชกอยู่ เหนือพระเดียรเกล้าแห่งพระนางมัทธินั้น ได้กล่าวคำอันเป็นสิริมงคลเป็นต้นว่า “ขอ

อภิป่าเลಟู”ติอาทินี มุกคลานิ วทีสุ. พระเวสสันดรบรมกษัตริย์ จอมภีบาล
ตามดุถิ่น ปกาเสนูโต สตุต้า อาน พระแม่เจ้า”. พระศาสดา เมื่อจะทรง
ประกาศข้อความนั้น จึงตรัสว่า

ເໜັດຕະລາງ “ສື່ສນ໌ຫາໄຕ ສຸຈິວຕຸໂທ
ສພຸພາກຮນມູສີໄຕ
ປາຈຸຍໍ ນາຄມາຮູບໝູນ
ຂອດ ພນທີ ປຣນຕປິ.

ເໜັດຂະ ຕໂຕ ສුංචී ສහສ්ථානີ
ຢිඹິນ ຈາກුທස්සනາ
ສහພາຕາ ປ්‍රග්‍රේෂු
ນນທයනຕາ ຮැඳෙස්ກ්.

ແຮມ່ນ. ຕໂຕ ມຖືປີ ນຸ້າເປັ້ນ
ສົວກລຸບາ ສມາຄຕາ
ເວສູສນຸຕໂຣ ຕໍ່ ປາເລດຸ
ໜາລີ ກະນຸຫັນິນາ ຈຸນາ
ອໂກປີ ຕໍ່ ມහາວາຊາ
ສບ່ພຍ ອົງຈາກຊຸດ"ຕີ.

ຕດຖາ ປຈຈຳ ນາຄມາຮູບໜາດີ
ຕຳ ຂອດຕໂນ ຊາດທິວເສ ອຸປນຸ້ນ ແຫດລິນາຄົມ.
ປຣນຕປນຕີ ອມືຕຕາປນ. ປຣກົງສະຕິ

๒๔๐๔. “พระเวสสันดรมหาสัตว์” ทรง
สنانพระศีรษะ ทรงภาษาอัน
สะอาด ประดับด้วยอาภรณ์
ทั้งปวง แล้วเสด็จขึ้นทรงช้าง
ปัจจยนาค ทรงผูกพระแสงขรรค์
อันสามารถแผ่ร้าชานุภาพ แก่
ข้าศึกให้เกรงขาม.

๒๕๐๖. แต่นั้น เหล่านางสีวิภัญญาต่าง^๑
ประชุมกัน สรงสนาพระมหารี
ราชกัญญา กราบทูลว่า ขอพระ
เวสสันดร จงอภิบาลพระแม่เจ้า
พระชาลี และพระกัณหาซินา
ทั้งสององค์ก็จงอภิบาลพระแม่เจ้า
อนึ่ง พระเจ้าสัญชัยบรมกษัตริย์
ก็จงทรงอภิบาลพระแม่เจ้า”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า เศรีฯ
ชื่นทรงช่างปัจจัยนาค ความว่า
พระเวสสันดรเศรีฯ ชื่นทรงช่างตัวประเสริฐ

ปริวารยีสุ. นนทยนุตาติ
สิวิกฤตนาติ สิวิรฤติโภ
สนุนนิปตติตุวा คนโนทเกน
ชาลี กณหนาชีนา จุโนติ
ปุตุตราปี มาตร์ ราขันตติ.

โดยส่วนตัว นั้น ชึ่งเกิดในวันสมภพแห่งพระองค์.
ปราชปติไย คำว่า สามารถแผ่ราษานุภาพแก่ข้าศึก
นุหะเปสุ. ให้เกรงขาม คือยังข้าศึกให้เกรงขาม.
อิเม เต คำว่า แวดล้อม คือล้อมแล้ว. คำว่า
ร่าเริง คือยินดีอยู่. คำว่า เหล่านาง
สิริกัญญา ความว่า ยังปชาบดีแห่ง^๑
เจ้าสีพีทั้งหลาย ให้ประชุมกัน แล้วเชิญ
พระนางมัทธิ ให้สร้างสรงด้วยน้ำหอม.
คำว่า พระชาลี และพระกัณหาซินา
ทั้งสององค์ ความว่า ขอพระโกรสและ
พระธิดาของพระองค์ทั้งสองเหล่านี้ จง
ทรงรักษาพระมาวดา.

အခေါင်၏ “ခိုက်များ ပုဂ္ဂိုလ် လူနာ
ပုံပေ ဂီလေဆမတ္ထုနှင့်
အနုတိယံ အာရာရီရွှေ
ရုဏ်းယေ ကြိုပ်ဖော်.

အခေါင်၏ “ကိပ်သာဒေသနတရာ့မကုန်တော်” ဖြစ်သူ၏ အကျဉ်းချုပ်မှု အမြတ်ဆင့် ဖြစ်ပါသည်။ အမြတ်ဆင့် ဖြစ်ပါသည်။

ଅୟେଣ୍ଟ. ଓଥିବୁ ପ୍ରକଳ୍ପ ଲଗ୍ନା
ପ୍ଲଟ୍‌ପେ ଗିଲେସମତ୍ତିଟିନେ
ଆନନ୍ଦବଜିତ୍ତିତା ଶୁମନା
ପ୍ରତ୍ୟେ ଶଙ୍କମମ ଜାଖଣା.

๒๕๐๘. กีพระเวสสันดรบรมกษัตริย์ และ
พระนางมหีรีกลับมา ได้ศิริราช-
สมบดันี้ตามเดิมแล้ว พระนาง
มหีรีผู้สมบูรณ์ด้วยลักษณะ ทรง
ระลึกถึงความลำบากขณะที่เสด็จ
ไปประทับอยู่ในป่า ในกาลก่อน

ครั้นได้ทรงประสบพระโอรส และพระอิດากิมีพระทัยยินดีโสมนัส.

๒๔๐๙. อิทธิบุจ ปจจย์ ลทุชา
บุพเพ กิเลสมตุตโน^๑
อาనุทิตุตตา ปตีตา
สน ปุตุเดนิ ลกุณนา"ติ.

๒๔๐๙. กีพระเวสสันดรบรมกษัตริย์ และพระนางมัทรีผู้มีลักษณะกลับมาได้สิริราชสมบัตินี้ตามเดิม แล้วทรงจะลึกถึงความลำบากขณะที่เสด็จไปประทับอยู่ป่าในกาลก่อน และได้มาอยู่ร่วมกับพระโอรสและพระอิດิ จึงมีพระหฤทัยรื่นรมย์ยินดีปีติโสมนัส".

๓๔๑๐ อิทธิบุจ ปจจย์ ลทุชาติ
ภิกขุ же เวสุสนาตโว ฯ มทุที ฯ อิที
ปจจย์ อิที ปติภูริ ลภิตุวा, รชุเช^๒
ปติภูริหิตุวารติ อตุโถ. บุพเพติ อิโต
บุพเพ อตุตโน วนวาส กิเลส
อนุสุสริตุวা อาานุทิย แกรี อาเจรีสุ.

บรรดาคำเหล่านั้น ด้วยคำว่า กีพระเวสสันดรและพระนางมัทรีได้สิริราชสมบัตินี้ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกrogวิกขุหั้งหลาย พระเวสสันดรและพระนางมัทรี ทรงได้ปัจจยนี้และที่พึ่งนี้, อธิบายว่า ทรงดำรงอยู่ในราชสมบัติ. คำว่าในกาลก่อน ความว่า พระเวสสันดรและพระนางมัทรี ทรงจะลึกถึงความลำบากของตน อยู่ในป่ากาลก่อน แต่กาลนี้ จึงรับส่งให้นำกลองอาณันทิแกรีไปเที่ยวตีประกาศ (ในเว็บเขาวงกต).

รวมนี้เย ศรีพุพเชดิ รวมนี้เย
วงกตศรีภุจิมุหิ "เวสุสนาตราสุส รอบใบ

คำว่า เว็บเขาวงกตอันเป็นรวมนี้ยสถาน ความว่า มีพระตำรวจให้ตีกลองอาณันทิแกรี อันผูกเข็งด้วยเสาวัลลย์ทองคำ ให้ตีป่าวประกาศไปว่า "เป็นอาณาเขตของพระ

ອານາຕີ ກົບຈະລວກວິນທຸກໆ ອານນຸທີ-
ເກົງຈະຈາກເປດວາ ອານນຸກຄົນ ກົງສູ.

ឧាណុវត្តិតា សុមនាគិ លក្ខណៈសម្របុរាណ
មុខី បុគ្គលិក សងគមម បាបុណ្ណាតវា
ជិតិតា សុមនា អូតុវា អតិវិយ ននុទិតុវាតិ
អតុន់ បតិតាគិ ប្រព័ន្ធប័ពិសែនសោសា
អតុវា.

ເຂົ້າ ປຶ້ມາ ມຸດຸວາ ຈ ປິນ
ປັດເຕ ອານ

၁၄၈၀. “ເຄກະດຸຕີ ປູເສີ ອາສີ
ນິຈຳ ດັບທີລສ້າຍືນີ
ອົດີ ໝັດ ວິດ ອາສີ
ຕຸມໜໍ ກາມາ ໃໝ ປຸຕຸຕກາ.

ଭାବେର. ତମେ ଵାତମ୍ ସମିଥୁର୍ମୁଖ
ଦୁମେହ ସ୍ଵର୍ଗମନ୍ ପ୍ରତ୍ୟକା
ମାତ୍ରୁହିପି ତମ ପାଲେତୁ
ପିତ୍ରୁହିପି ଏ ପ୍ରତ୍ୟକା
ଓଦୀପି ତମ ମହାରାଜା
ଶପଞ୍ଚିଯି ଅଗ୍ରିଗନ୍ଧ.

“ເວສສັນດຣາ” (ໃໝ່ເໜີລໍາມຫາຊັນ) ເລີ່ມທຮສພ
ຮ້າເຈິງກັນ ໃນເວົ້າເຂວາງກຕອັນປິນທີ່ຮົ່ວມຍື.

คำว่า มีพระทัยยินดีโสมนัส ความว่า
พระนางมัทรี ผู้ถึงพร้อมด้วยลักษณะ
ทรงประสบพระโกรสและพระอิคิดาเป็นผู้มี
พระทัยโสมนัส ยินดีเหลือเกิน. คำว่า
มีปิติ ได้แก่ ทรงเป็นผู้มีพระทัยปิติโสมนัส
เป็นไปแล้ว.

ก็แล้วคั่นพระนางมัทรี เป็นผู้มี
ความอิมใจอย่างนี้ จึงตรัสตามพระอุรส
และพระบิดาทั้งสองว่า

๒๔๑๐. “ดูกรลูกทั้งสอง ในกาลก่อน
คือเมื่อพราหมณ์นำลูกทั้งสองไป
แม่มีความประณานาถูกทั้งสอง
แม่จึงได้บำเพ็ญวัตรนี้ คือแม่
บริโภคอาหารวันละครั้ง นอน
เห็นอ่อนดินเป็นนิตย์.

๒๔๑๑. วัตตุของแม่น้ำนั้น สำเร็จแล้วใน
วันนี้ เพราะได้พบพระลูกทั้งสอง
แล้ว ดูกรลูกรักทั้งสอง ขอความ
โสมนัส อันเกิดจากแม่ และแม่ที่
เกิดจากพระบิดา ใจคุ้มครองลูก
อนึ่งเล่า ขอพระเจ้าสัญชัย
มหาราชจงทรงอภิบาลรักษาลูก.

ເໜັດຕະ ຍັງກິລຸຈິຕົວ ກຳ ບຸລຸນໍ
ມຢູ່ນບຸເຈວ ປີຕຸຈຸ ເຕ
ສພູເປນ ເຕນ ຖຸສເລນ
ອ້າງໂຮ ຕຳ ອມໂຮ ກວາ”ຕີ.

ມາດຸ່ນປີ ຕໍ່ ປາເລຕູ ປິຕຸ່ນປີ ຈ
ປຸດຸຕກາຕິ ປຸດຸຕກາ ມາດຸ່ນຫາຕໍ່ ໄສມນສຸສໍ
ປິຕຸ່ນຫາຕໍ່ ໄສມນສຸສໍປີ ປາເລຕູ, ມາດາປິຕຸ່ນ
ສນຸຕກໍ ປຸ່ນຸ່ນ ຕໍ່ ປາເລຕູຕິ ອຕຸໂຄ.
ເຕເນວາທ ຍົກລົມຈິຕົດີ ກຕໍ່ ປຸ່ນຸ່ນຕິ.

မှန်ဆုံးပါ။ ဒေါက် "ခိုင် ပျော်ဆာ"
မမ ဆွဲဟာ ခိုင်နော သတ္တရနှင့်

๒๔๑๒. บุญกุศลย่างไดอย่างหนึ่ง ที่แม่ก็ต้องประบิดาของฉูก็ต้องกระทำแล้ว มีอยู่ ด้วยบุญกุศลทั้งหมดนั้น ขอให้ฉูก จะเป็นผู้ไม่แก่ไม่ตาย".

บรรดาคำเหล่านั้น ด้วยคำว่า ดูกร
ลูกรักทั้งสอง แม่มีความประณานลูก
ทั้งสอง พระนางมัทธิรัสร่วง “ดูกรลูกรัก^๑
ทั้งสอง ในกาลก่อน เมื่อพระมหาชนน์นำเจ้า
ทั้งสองไปอยู่ แม่ประณานเจ้าทั้งสอง จึง
บริโภคภัตตาวันละเมื้อ นอนเห็นอ่อนแฝ่น din
เป็นนิตย์ แม่ประณานเจ้าทั้งสอง จึงได้
บำเพ็ญวัตรนี้ ด้วยประการฉะนี้.

ด้วยคำว่า ดูกรลูกรักทั้งสอง ขอความ
โสมนัสอันเกิดจากแม่ และแม่ที่เกิด^๑
จากพระบิดาจงคุ้มครองลูก พระนางมารี
ตรัสร่วม ดูกรลูกรักทั้งสอง ความโสมนัส
ยินดีอันเกิดจากแม่ก็ดี แม่ความโสมนัส
ยินดีอันเกิดจากพระบิดาก็ดี จงรักษาลูก,
อธิบายว่า บุญอันเป็นของมารดาและบิดา^๒
จงรักษาลูกรักทั้งสองนั้นเกิด. เพวะเหตุ
นั้น พระนางมารี จึงตรัสร่วม ยงกิญชิตุติ
กติ ปุณณ์ ดังนี้.

ฝ่ายพระนางผู้สดีอัครมเหสี ทรง บรรจุวัตถุภารณ์ในที่บ่อง ส่งไปประเทศไทย

ឯវាសេទ្ធ, ឯមានឯ ឬ អារាងនានឯ ទារេទ្ធិ ស្ថានុនសមុគ្រោ ប្បូចុះវា បងិនិ. ពមពុំ ក្រកាសេនុពិ សតុតា ខាង

២៤១៣. “កប្បបាសិកុុ កិសេយុំ
ឱមកិថុមពរានឯ ឬ
សសុ សុណុយ បារេសិ
យិ មុទិ ឯសេវាគ.

២៤១៤. តពិ ឱមុុ កាយូវាំ
គិវុយុំ វតនាមាំ
សសុ សុណុយ បារេសិ
យិ មុទិ ឯសេវាគ.

២៤១៥. តពិ ឱមុុ កាយូវាំ
ឯកាំ មណិមេខាំ
សសុ សុណុយ បារេសិ
យិ មុទិ ឯសេវាគ.

ពរោនាមកិវិជ្ជទរងាំរិវា “ព៉ោងពេនីថែ
សុណិសាខិន្លោ ឯងឯងអំរុញាមេលានី
និងទរងារារណិន់លោនី”. ពរោនាមកិ
វិជ្ជទរងាំរិវា ឯងឯងអំរុញាមេលានី
ដើម្បីជាព្យាករក្រឹមការណិន់ ឯងឯងអំរុញាមេលានី

២៤១៤. “ពរោនាមកិវិជ្ជទរងាំរិវា
ឯងឯងអំរុញាមេលានី ពរោនាមកិវិជ្ជទរងាំរិវា
សសុស្មានិវិ កិទរង់តិពរោនាម
ឯងឯងអំរុញាមេលានី គិតិពរោនាមកិវិជ្ជទរងាំរិវា
កិតិពរោនាមកិវិជ្ជទរងាំរិវា ឯងឯងអំរុញាមេលានី
និងទរងារារណិន់លោនី កិតិពរោនាមកិវិជ្ជទរងាំរិវា
កិតិពរោនាមកិវិជ្ជទរងាំរិវា ឯងឯងអំរុញាមេលានី

២៤១៥. ពរោនាមកិវិជ្ជទរងាំរិវា
គិតិពរោនាមកិវិជ្ជទរងាំរិវា ឯងឯងអំរុញាមេលានី
សសុស្មានិវិ កិទរង់តិពរោនាម
ឯងឯងអំរុញាមេលានី គិតិពរោនាមកិវិជ្ជទរងាំរិវា
ពរោនាមកិវិជ្ជទរងាំរិវា ឯងឯងអំរុញាមេលានី
និងទរងារារណិន់លោនី កិតិពរោនាមកិវិជ្ជទរងាំរិវា
កិតិពរោនាមកិវិជ្ជទរងាំរិវា ឯងឯងអំរុញាមេលានី

២៤១៥. ពរោនាមកិវិជ្ជទរងាំរិវា
គិតិពរោនាមកិវិជ្ជទរងាំរិវា ឯងឯងអំរុញាមេលានី
សសុស្មានិវិ កិទរង់តិពរោនាម
ឯងឯងអំរុញាមេលានី គិតិពរោនាមកិវិជ្ជទរងាំរិវា
សសុស្មានិវិ កិទរង់តិពរោនាម
ឯងឯងអំរុញាមេលានី គិតិពរោនាមកិវិជ្ជទរងាំរិវា
ពរោនាមកិវិជ្ជទរងាំរិវា ឯងឯងអំរុញាមេលានី
និងទរងារារណិន់លោនី កិតិពរោនាមកិវិជ្ជទរងាំរិវា
កិតិពរោនាមកិវិជ្ជទរងាំរិវា ឯងឯងអំរុញាមេលានី

សង្ឃឹមប្រព័ន្ធ និងពររណនាកេសស៊នគ្រាជាតក

២៤១៦. ឧណុលោត មុខុលុលុបា
នានារដូច ឬ មានិយ
សស្ស សុណុលាយ បារើលិ
យិ មុខិ អិស្សាត.

២៤១៦. ពររណនាកេសស៊នគ្រាជាតក ដី ឬ
គ្រឿងប្រជុំបួយៗ ឬ ពររណនា
ធម្មតិសស្សរាជទេវិ កិទេរងធន
គ្រឿងប្រជុំបួយៗន័ំ គីឡូ
គីកីនៃករងគ្រឿងប្រជុំប្រជុំប្រជុំ
គ្រឿងប្រជុំប្រជុំប្រជុំប្រជុំ និង
គ្រឿងប្រជុំដែងកៅវមិតិ៍តាំង ។
កន សង្ឃឹមប្រព័ន្ធ និងពររណនាកេសស៊នគ្រាជាតក

២៤១៧. ឧគុគុគុតានំ គិងគកំ
មេខំ ប្រុបាបុក
សស្ស សុណុលាយ បារើលិ
យិ មុខិ អិស្សាត.

២៤១៧. ពររណនាកេសស៊នគ្រាជាតក ដី ឬ
គ្រឿងប្រជុំបួយៗ ឬ ពររណនា
ធម្មតិសស្សរាជទេវិ កិទេរងធនគ្រឿង
ប្រជុំបួយៗន័ំ គីឡូគីកីគ្រឿងប្រជុំប្រជុំ
គ្រឿងប្រជុំប្រជុំប្រជុំប្រជុំប្រជុំ
គ្រឿងប្រជុំប្រជុំប្រជុំប្រជុំប្រជុំ
សង្ឃឹមប្រព័ន្ធ និងពររណនាកេសស៊នគ្រាជាតក

២៤១៨. តុគុគុបុជ សុគុគុគុបុជ
កុបិនុលាយ សេយុលិ

២៤១៨. គ្រឿងប្រជុំ ឬ សមគិតពររណនា
ធម្មតិសសង្ឃឹមប្រព័ន្ធន័ំ ឬ វិវិឌ្ឍ
ដី ឬ គ្រឿងប្រជុំ និង វិវិឌ្ឍ
គ្រឿងប្រជុំ ឬ សមគិតពររណនាកេសស៊នគ្រាជាតក
ធម្មតិសសង្ឃឹមប្រព័ន្ធ និង ពររណនាកេសស៊នគ្រាជាតក

ລົສກວ ຮາຊປຸດຕື້ ເທວກບັນບາວ ນນທນ.

ให้นำมา ประดับเพิ่มเติมที่นั่น
จนเต็ม พระนางมหิราชบุตรี
ทรงดงงามยิ่งนัก ดังนางเทพ-
กัญญา ในนั้นทันวัน จะนั่น.

ເຂດເຈ. ພຣະນາມທີ່ວຽງຈັບຕົ້ນ ສະ
ພຣະເກສາ ແລ້ວທຣງເສວດພັສດຕົວ
ປະເດັບດ້ວຍອາກະນິ້ງປົງ ທຣງ
ຝດກາມຢືນນັກ ດັ່ງນາງເທິວັບສຣ
ໃນດາວໂຫຼົງສ ຂະນັ້ນ.

๒๕๒๐. กทลีว วาตจุปิตา
ชาดา จิตต์ลดาวน
พนุดาวรรณสมบั้นนา
ราชบุตรี อสภณ.

๒๕๗๐. พระนางมหิราชนบุตรี ทรง
สมบูรณ์ด้วยໄรพระทันต์ ทรง
งดงามน่าพิศวง ดังต้นกล้าวย
อันเกิดในสวนจิตรลดดา ถูก
ลมรำเพยพัดไปป่าไม้ ฉะนั้น

ଛେତ୍ରେ ଶକ୍ତି ମାନୁଷିନୀଙ୍କ
ଶାତା ଜିତୁପ୍ରତିତା ପତି
ନିକୁଳପାଦପିମ୍ବାରୀ
ରାଜପ୍ରତିତି ଓ ଲୋକାଦି.

ເຮັດວຽກ. ພຣະນາງມ້ທີ່ຈະບຸດຕີ ທຽງມື
ພຣະໂອໜັງແດງ ດັ່ງຜລໄກສຸກ
ຝດກາມຍິນນັກ ປານດັ່ງກິນເວົ້ມື້ຂຸນ
ປຶກກາມວິຈິຕຽບນິວ່ອນອູ້ໃນອາກາສ
ຂະໜັ້ນ".

ຕະຫຼາດ	ໄມ່ນວຸຈ	ກາງຢານບີ
ສູວັນນຸ້ມຍໍ ໄສວາຄົມເນວາ	ໝໍ້ອຸປະກອດສັນຊານ ຮອນນາມຍັນບີ	ຕົວ- າງ

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า เครื่องประดับพระศอสุวรรณรัตน์ ความว่า เครื่องประดับพระศอ มีสัณฐานดุจผลอนิผลมทำด้วยทองคำ. คำว่า นพรัตน์ได้แก่ เครื่องประดับพระศอ แม้อย่างอื่นทำด้วยรัตนะ. คำว่า พระกุณฑลสำหรับ

ຮຕນມຍໍ ຄືເວຍຸໍ່. ຂັງຄທ້ ມັນເມຂລຸດໃ
ອງຄທກວາງຄະບາງ ມັນມຍ່ເມຂລຸບຈ.

ឧណុនពន្លឹម កែវ សាសនា. មួយតុលរូប
នលាតនុពេទ ពិលកម្មាលាករណ៍. នានារតុពេទ
នានាករណ៍. នាមិយ័តិ មនិមយៈ.

ສຸດທະນຸຈ ສຸດທະນຸພົມຈາຕີ ສຸດທະນຸພົມຫຼຸງ
ອສຸດທະນາ ຈຸ່ພົມຫຼຸງ ປສາອັນ. ປາລີຢືນ
ປນ ສປປລົງ ສປປວິຊາລົງຈາຕີປີ ລືມືຕິ.

ឧបិនិរុញ្ញាយ សេយុទ្ធស័ព្ទ ខែតាំ សុណុទ្ធរុបីណុល់
ឯកសុណុទ្ធតាមុខ្លះ ភាគរាន់ តំ តំ ឈុង្វាន់
គូលការពាហ ឥលកវិទ្យាតា ីតា សេយុទ្ធស័ព្ទ

ประดับพระกรรณสายรัดองค์ฝังแก้วมณี
ความว่า อาภรณ์สำหรับประดับต้น
พระพaphaelและสายรัดองค์ทำด้วยแก้วมณี.

คำว่า เครื่องประดับพระไมลี คือเครื่องประดับชนิดหนึ่ง. คำว่า เครื่องประดับพระนลภูมิ 'ได้แก่' อากรณ์ คือระเบียบเป็นเครื่องประดับพระนลภูมิ. คำว่า มีสีต่าง ๆ กัน ได้แก่ เครื่องประดับมีสีต่าง ๆ. คำว่า ผังแก้วมณี คือเครื่องประดับสำเร็จด้วยแก้วมณี.

อาการนี้สองอย่างแม่นี้คือ เครื่องประดับพระถันเครื่องประดับพระอังสา. คำว่า สะอึ้งเพชร ได้แก่ เครื่องประดับบัน្ត พระองค์แล้วไปด้วยทองและเงิน. คำว่า ฉลองพระบาท ได้แก่ เครื่องประดับพระบาท.

คำว่า หงษ์หรือด้วยเชือกและไม่ร้อย
ด้วยเชือก ได้แก่ เครื่องประดับที่ปัก^๑
ด้วยด้าย และมีได้ปักด้วยด้าย. แต่ใน
พระบาลีท่านเขียนไว้ว่า ศบุปณุจ
สปปวชชณ ดังนี้บ้าง.

คำว่า ทรงตราชดุเครื่องประดับ ความกว่า
สมเด็จพระผู้สืบราชเทวี ทรงตราชดุ
เครื่องฯ ประจำที่รัชย์ด้วยเดียว และไปได้

ឧុទិម្មរូបខ្លា មហី ពេវ ពេកណុលាយ
ននងនវនេ អសកត.

ร้อยด้วยด้วยที่ยังบกพร่องแล้ว ก็ทรง
ประดับให้บริบูรณ์ พระนางมหี ทรงโฉม
งดงามยิ่งนัก ดุจเทพกัณฑุไนนั้นทันวัน
ฉะนั้น.

ວາຕຈຸບີຕາຕີ ຈິຕຸຕລຕາວເນ ຂາດາ
ວາຕສໍ່ຝູຈາ ສູວນຸ່ວກທີ່ ວິຍ ຕຳ
ທົວສໍ ສາ ວິຊມແມານາ ອີສະກັດ.
ທນຕາວຮນສມປັນນາຕີ ພິມພຜລສທີເສີນີ
ຮຕຕທນຕາວຮນເນີ ສມນນາຄຕາ.

คำว่า ถูกลมรำเพยพัดไหวไปมา วันนั้น
พระนางมทวีเสติ์จลีลาศงดงาม ดุจต้น
กลวยสีทองซึ่งเกิดที่สวนจิตราวดา ถูกลม
รำเพยพัดไหวไปมาอยู่ ฉะนั้น. คำว่า
ทรงสมบูรณ์ด้วยไรพระทนต์ ความว่า
ประกอบด้วยไรพระทนต์แดงเข่นกับผล
ต้าลีสก.

ສກົນ ມານຸສືນິ້ວ ທ່າດາ ຈົດປຸປັດຕາ
ປົດຕິ ຍຄາ ມນຸສູສສຽເວນ ທ່າດາ
ມານຸສືນິ້ວ ນາມ ສກົນີ່ ຈົດປຸປັດຕາ
ອາກາເສ ອຸປະຕົມານາ ປກເຂ ປສາເຮດຖວາ
ຄຈຸຂຸນຫຼື ໄສກຕິ, ເກວ່າ ສາ ວັດໂຍງຈົດໄຍ
ນິໂຄງຮພິມພຸກຸກສທິສໂອງຮາ ອິສກາ.

คำว่า ป่านดังกินรีมีขันปีกามวิจิตร
บินร่อนอยู่ในอากาศ ฉะนั้น ความว่า
ดุจนางกินรีซึ่อมานุสินิเกิดแล้วโดยสรีระ
ดุจมนูษย์ มีขันปีกอันวิจิตร การปีกทั้งสอง
ร่อนไปในอากาศ ย่อมคงงาม ฉันได
พระนางมัทธิ มีพระโโคห์รู เช่นกับผลไทร
และผลต่ำลีสุก ย่อมคงงาม เพราะมี
พระโโคห์รูแดง ฉันนั้น.

ເທິງໝາຍເງ. “ຕສູສາ ຈ ນາຄມານේສຸ
ນາດີວຸຫຼຸ່ມງວ ກຸບ່ງໜ້ວມ
ສົດຕິກຸ່ມໍ ສຽງ່ມໍ
ອືສາທນດໍ ອຽພ້ກວໍ.

๒๕๗๒. “เหล่าพนักงานตากแต่ง ดรุณหัตถี
มีวัยปานกลาง อันเป็นซ้าง
พระที่นั่งตั้นตัวประเสริฐ อดทน
ต่อหอกซัดและลูกศร มีงาขอน
งามดังอนรถ มีกำลังกล้าหาญ
เลร์จแล้ว ให้นำมาประเทียบเกย
คุณร้า แสงดีจพระนวง-

အဏေ့က. ဆာ မသီ နာမာရှိ
နတိဂုဏ်မံ ကုပ္ပါဒ်
စတုတိကုန်မံ ရာရှိမံ
ခါဆရန်တံ ခုရူပါသွန်"တဲ့

ତତ୍ତ୍ଵ ତ୍ରସ୍ତା ଜାତି ଗିକୁଆ ତ୍ରସ୍ତା
ଏ ମଥିଯା ଶପୁଳଙ୍ଗାରପ୍ରିମନ୍ଦିତି
ଗଢ଼ିଆ ନାତିକୁଠିମ୍ବ ତରୁଣି ମଞ୍ଚିମାୟି
ଶତ୍ରୁତିଶ୍ରପନାରକୁମ୍ବ ଏକି ତରୁଣହତୁଣି
ବୁପେନ୍ଦ୍ର. ନାଚମାରୁନ୍ଦି ହତୁଣିପିଗୁର୍ଜି
ଓବିରୁନି.

ອົດ ເຕ ຖິກີປີ ມහນຸເຕັນ ຍາເສັນ
ໝາຍຫາວາຮໍ ອຄມຳສູ. ສະບູຂຍຣາຫາປີ
ທຸວາທສົດ ອກຸໂໄກນິຫີ ສທິ່ງ ມາສມດຸຕໍ່
ປັພຸດກີ່ພຸຈ ວນກີ່ພຸຈ ກີ່ພື.
ມະຫາສຕຸຕສູສ ເຕເຊັນ ດາວ ມහນຸເຕັນ
ອຮມແບ ໄກຈີ ວາພມິໂຄ ວ ປກເງື່ອ

ເຮັດວຽກ. ສມເດືອພຣະນາງມ້າທີ ເສດືອຈິ້ນ
ປະທັບປນຫລັງດຽວນຫຕົກ ອັນນີ້
ວັຍປານກລາງເປັນຫ້າງພຣະທີ່ນີ້ຕັ້ນ
ຕົວປະເສຣີສູ ອຸດທນດ່ອໂທກຊັດ
ແລະຄູກຄວ ມຶງກອນງາມດັ່ງ
ຂອນຮັດ ມີກຳລັງກຳລ້າຫາຜູ້".

บรรดาคำเหล่านั้น ด้วยคำว่า พระ-
นาง พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกิริกิษ
ทั้งหลาย เจ้านักงานกฎหมายมาลารั้นทำ
การประดับตกแต่งเครื่องสรรพาลังการ
เสร็จแล้ว ให้ความชี้แจ้งนำดุณหัตถี มีวัย
ปานกลาง คือไม่แก่นักตัวหนึ่ง ขันเป็น
ซั้งพระที่นั่งตันตัวประเสริฐ อดทนต่อ
หอกซัดและลูกศร นำมาประเทียบเกย
คอยรับเสด็จพระนางมัทธินั้น. คำว่า
เสด็จชื่นประทับบนหลังดڑูณหัตถี
ความว่า พระนางมัทธิเสด็จชื่นบนหลังซั้ง
พระที่นั่งแล้ว.

แม้กษัตริย์ทั้งสองพระองค์ คือ
พระเจ้าสันดรและพระนางมารี ได้เสด็จ
ไปสู่กองทัพ ด้วยพระอิสริยยศอันใหญ่
ด้วยประการจะนี้ ฝ่ายพระเจ้าสัญชาตย
มหาราช เสด็จประพาสเล่นตามภูเขาและ
ริมแม่น้ำ กับพวกทวยหาญ ๑๒ อักโภกินี
ได้ประมาณ ๑ เดือน สัตว์ร้ายหนึ่งในกล
บ้างชนิดในป่าใหญ่ถึงเพียงนั้น ย่อมไม่

วาน กบุจิ ศตุดิ วิเหเจติ. ตามดุถิ เปียดเปียนกันและกัน ด้วยเดชานุภาพ
ปกาเสนูโติ ศตุดา อาน แห่งพระมหาสัตว์. พระศาสดามีอุจรรง
ประการซึ่ขอความนั้น จึงตรัสร่วง

ଟେଲିକ୍ଷନ୍ ପାଇଁ ଏହାରେ କିମ୍ବା କିମ୍ବା
କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା

ଇଣ୍ଡାନ୍‌ ସଫ୍ଟ୍‌ଵେର୍‌ଵିଲ୍ ପରିବହନ କମ୍ପ୍ୟୁଟର୍‌କୋମ୍ପ୍ୟୁଟର୍‌ଏଜନ୍ସି
ଯାନ୍‌ତେକ୍‌ନ୍‌ ଟିଚା ଓହୁ
ବେଶ୍‌ନ୍‌ଦରାଶ୍‌ ଟେକ୍‌ନ୍‌
ନାବିଗେସନ୍‌ ବିଶ୍ୱାସ

အနေအထာက် ဆပ်မျမှို တံ ခာပုလမျမှို
ယခုနှစ်ရွှေ မီကာ ခန့်
ခေါက္ခာမြဲ ဆည်ပါတီဆု
ဘေးဆည်ရေ ပါယတမျမှို
ရီသီနှင့် ဘုရားသူမျှတော်

ଇଣ୍ଡ଼େଲ. ଶପୁମହି ତମ ଓରବୁବମହି
ଯାଵନୁତେତୁଣ ତିଜା ଓନ୍ଦୁ
ଲୋକାଳିଙ୍ଗ ସନ୍ମିପାର୍ଟୀସ୍
କେଶୁଶନ୍ତରେ ପର୍ଯ୍ୟାତମହି
ଶିଖିନ୍ଦ୍ର ରାଜାଥାନ୍ତମେ.

๒๔๗๔. “เนื้อมีประمامณเท่าได ที่มีอยู่ใน
ป้าทั้งปวง ณ เขาวงกตนั้น เนื้อ
ประمامณเท่านั้น ไม่เบียดเบียน
กันและกัน ด้วยเดชของพระ^๑
เวสสันดร.

๒๔๒๕. ນກມีປະມານເທົາໄດ້ ທີ່ມີຍູ່ໃນ
ປ້າທັງປວງ ດະ ເຂວາງກດນັ້ນ ນກ
ປະມານເທົານັ້ນ ໄມເບີຍດເບີຍນ
ກັນແລະກັນ ດ້ວຍເດືອນພຣະ
ເວສສັນຄວ.

၆၇၅။ នៅព្រមាមទៅដី ទីមីយូណុីនៃ
បាប័ង់បែង និ ខ្សោយកតន័ែង នៅ
មីព្រមាមទៀន័ែង មាបរច្ឆុំនៃ ឯកសារ
ទីជើយការ មើលពរវេសស៊ីនទ្រ
ដូចគ្នា ដឹងទីនៅ ទីនៅ ទីនៅ ទីនៅ

ເຂດເຄລ. ນກປະມານເທົາໄດ ທີ່ມີອຸ່ນເປົາ
ທັງປວງ ດັ ເຂົາວົງກຕນັ້ນ ນກນີ້
ປະມານເທົານັ້ນ ມາປະຫຼຸມໃນ
ທີ່ເດືອກັນ ເມື່ອພະເວສສັນດຣ
ຜູ້ຜຸດຊື່ພີຣັ້ງໃຫ້ເຈົ້າຢູ່ ຈະເສດົ້ຈ
ກລັ້ງ।

ເຕັມໂລດ. ສພພມນີ້ ຕຳ ອາວະນຸມນີ້
ຍາວນຸ່ຕູກ ມີຄາ ອໜ
ນາສຸສ ມບໍ່ຢູ່ນີ້ ຖົງໝາຍ
ເວສຸສນຸຕເຣ ປິບາດມນີ້
ສີວິນໍ່ ລວງຫວາຖຸມແນ.

အဏေအကျ. ဆပ်မုန္ဂါ တံ့ ခရာပုလမုန္ဂါ
ယခုနှင့်တူတဲ့ ဘီၢာ အဟု
နာရုံး မပုလျှော့ ဂျီးရုံ
ဘေးရုံးနှင့်ဘေး ပုံးတမုန္ဂါ
စီၢာဝါ ဘွဲ့ဘာဘုံမေးတီ.

ຕະດຸ ຍາວນເຕັດຖາຕີ ຍາວນຸໂຕ
ເອດຸດ. ເອກຊູ້ນຳ ສນິນປາຕີສຸດ ເອກສຸມື່
ຈານ ສນິນປາຕີສຸ, ສນິນປົດຕົວາ ຈ
ປນ “ອີໄຕ ປງສາຍ ອິທານີ ອມນາກໍ
ອະບຸລົມບຸລົມ ລຊູ້ຫາ ວາ ສໍາໃຣ ວາ ນ
ກວິສສຕີ”ຕີ ໂທສມນສສປປັດຕາ ຂເສັ້ນ.

ເຫັນເອົາ. ເນື້ອປະມານເທົາໄດ້ ທີ່ມີອຸຍືໃນປາ
ທັງປວງ ດັ່ງ ແກ້ວກຕົນນັ້ນ ເນື້ອ
ມີປະມານເທົານັ້ນ ຕ່າງພາກັນ
ມີຖຸກໆ ເພວະຈະຕ້ອງພລັດພວກ
ຈາກພະວະເສສັນດຣ ມີໄດ້ສົງເສີຍງ
ຮ້ອງອັນໄພເຮາະ ແນໜູນກາລກ່ອນ
ເມື່ອພະວະເສສັນດຣ ຢູ່ຜົດງສີພິຮັງ
ໄທ້ເຈີຍ ຈະເສົ້າຈຳລັບ.

๒๔๗. ນກມีປະມານເທົ່າໄດ ທີ່ມີອຸ່ນປ່າ
ທັງປວງ ດນ ເຂົາວກຕົ້ນ ນກ
ມີປະມານເທົ່ານັ້ນ ຕ່າງພາກັນ
ມີຖຸກໆ ເພວະຈະຕ້ອງພລັດພຣາກ
ຈາກພຣະເວສສັນດຣ ມີໄດ້ສັງເສີຍງ
ຮ້ອງຂັ້ນໄປເຮົາ ແມ່ນໃນກາລກ່ອນ
ເມື່ອພຣະເວສສັນດຣ ຜູ້ຜຸດສີເວົ້າ
ໃຫ້ເຈີຍ ຈະເສດີຈາລັບ.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ยาวนุ-
เตตุ ตัดบทเป็น ยาวนุ-โต เอตุ-
(แปลว่า เนื้อมีประมาณเท่าใด ที่มีอยู่
ในป่าทั้งปวง ณ เขางก敦นั่น). คำว่า
มาประชุมในที่เดียวกัน ความว่า ผู้เนื้อ
และผุ่งนกต่างประชุมกันแล้วในที่แห่งหนึ่ง,
ก็แลครั้นผุ่งสัตว์เหล่านั้นประชุมกันแล้ว
ถึงความเสียใจว่า “บัดนี้ พากเราจัก
ไม่มีความละอายหรือความสำรวมต่อกัน
แลกกันตั้งแต่นี้ไป”.

นาสุล มณฑุนิ ภูรีสุติ มหาสาร
วิโยคทกขิตา มธรวร น รีส.

คำว่า มีได้ส่งเสียงร้องอันໄเพเรา ความว่า
พากสัตว์มีความทุกข์ เพราะพลัดพรากจาก
พระมหาสัตว์ ไม่ได้ส่งเสียงร้องอันໄเพเรา
(เมื่อเวลาพระมหาสัตว์ ประทับอยู่).

ສະບູບຊາຍນິວິນຸທີ ທ້າວາທສະຫິ ອກົງໄຊ-
ກິນັ້ນທີ ສທິ່ງ ມາສມຕຸດໍ່ ປຸພັດກີ່ພົບຈ
ວັນກີ່ພົບຈ ກີ່ພືດຕຸວາ ເສນາຄຸດຕຸດໍ່
ປັກຸໂກສາເປັດຕຸວາ “ຕາຕ ຈີ່ ໄນ
ອຮຽບແບ ຖົງຈາມໝາ, ກິນຸຕ ມມ
ປຸດຕຸສຸສ ຄມນມຄໂດ ອລັງກຸໄຕ”ຕີ
ປຸຈຸຂືດຕຸວາ “ອາມ ເທວ ກາໂລ ໂກ
ຄມນາຍາ”ຕີ ວຸດຸຕ ເວສຸສນຸຕົວສຸສ
ອາໂຮເຈດຸວາ ໜ້າຮົບຈາກເປັດຕຸວາ ເສັ່ນ
ອາຫາຍ ນິກູ້ໝີ. ວຸກຕົກລົງກຸຈົດໃຫ້ ຍາວາ
ເຫຼືດຕຸດຕົວຄວາ ສັງເຈື້ອຍໜີ່ ອລັງກຸມຄຸດໍ່
ມහາສຕຸໂດ ມහນຸແຕນ ປຣິວາເຮັນ
ປງົງປັບປຸງ. ຕມຕຸດໍ່ ປົກາເສັ່ນໃຕ ສັດຖາ
ອາຫ

พระเจ้าสัญชัยนินทรราช ครรัตน์
ประพาสรเล่นตามภูเขาและราวดีกับพาก
ทวยหาญ ๑๒ อักขิภินี ได้ประมาณ
๑ เดือน จึงรับสั่งให้ตรัสเรียกเสนาคุตมา
ตรัสตามว่า “เราทั้งหลายอยู่ในป่านาน
แล้ว หนทางเดี๋ยวของบุตรเรา พากเจ้า
ตกแต่งแล้วหรือ” ครรัตน์เหล่าข้ามายัง
กราบหูลรับว่า “ตกแต่งแล้ว ถึงเวลา
พระองค์ควรเสด็จได้แล้ว” จึงโปรดให้
หูลพระเวสสันดร แล้วโปรดให้ตีกลอง
ป่าวร้อง แล้วทรงพากองหัวแพเสด็จกลับ.
พระเวสสันดรบรมโพธิสัตว์ เสด็จยาตรา
ด้วยราชบริพารเป็นอันมาก ตามหนทาง
ที่ตกแต่งแล้วกำหนดได้ ๖๐ โยชน์ ตั้งแต่
เดิ่งเข้าวงกตจนถึงพระเซดุตราชาหานี
พระศasadā เมื่อจะทรงประกาศข้อความ
นั้น จึงตรัสว่า

ଭାଗେୟ ପରିଚୟ କରିବାକୁ ପାଇଁ ଏହାର ଅଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହେଲାଯାଇଛି।

๒๔๓๐. “ราชวิถี ที่จะเสด็จพระราชดำเนิน
นั้น ประชาราชภูร์ข่วยกันตกแต่ง
ราบลื่นงามวิจิตร ลาดตัวยอดอกไม้
ตั้งแต่เขางกต ที่พระเวสสันดร
ประทับอยู่ จนถึงเขตพระราชฐาน.”

ເង់ែែ. ពី ស្សដី សហសុសានិ
យិកិនិ ទាក់ទុកសុនា
សម្រុគា ប្រិកីតុ
ເវសុសុនុត្រេ បញ្ហាមុហិ
តិវិនំ រួចរាលុទុនេ.

ເង់ែែ. ខោវិវាត ទ កុមារា ទ
វេសិយាណា ទ ផុរាងុមណា
សម្រុគា ប្រិកីតុ
ເវសុសុនុត្រេ បញ្ហាមុហិ
តិវិនំ រួចរាលុទុនេ.

ເង់ែែ. អតុតារុវា អនីក្រុមា
រិកា បតុតិការកា
សម្រុគា ប្រិកីតុ
ເវសុសុនុត្រេ បញ្ហាមុហិ
តិវិនំ រួចរាលុទុនេ.

ເង់ែែ. សមាគតា ឪានបោះ
នេគមា ទ សមាគតា
សម្រុគា ប្រិកីតុ
ເវសុសុនុត្រេ បញ្ហាមុហិ
តិវិនំ រួចរាលុទុនេ.

ເង់ែែ. កវិវិយា ឈមុន្លា
ឯុងធមុទុតា តុមុនិកា

ເង់ែែ. កំដៅបន្ទី លេតាំមាតីសហ្វាត
ិយភាពាយូកកំហង់ ដោកើរ៉ឹង
ព្រឹមសររុ ការសង្ឃោះដូច្នេះ
តាមសេច្ចិ៍ ឬណែនាំ ឬរូប
មើធរបេសស៊ុនុត្រេ ឯុងធមុសិវិវិយ
ឱ្យឱ្យ សេច្ចិ៍ ឬកាលបំបានគ្រ.

ເង់ែែ. ព្រះសន្មកាន់តិន ព្រះកុមារ
ទិបើនិរបេប្រុយរូបាតិ និងបុត្រ
ខំមាតី ឬការដោកាបេការមែន
កំហង់ឬការកំហង់ តាមសេច្ចិ៍ ឬណែនាំ
ឬរូប មើធរបេសស៊ុនុត្រេ
ឯុងធមុសិវិវិយ ឱ្យឱ្យ សេច្ចិ៍ ឬកាលបំ
បានគ្រ.

ເង់ែែ. កងុងផ្ទាល់ កងុងផ្ទាល់ កងុងផ្ទាល់
ធីឱ្យ ឬការកំហង់ តាមសេច្ចិ៍ ឬណែនាំ
ឬរូប មើធរបេសស៊ុនុត្រេ
ឯុងធមុសិវិវិយ ឱ្យឱ្យ សេច្ចិ៍ ឬកាលបំ
បានគ្រ.

ເង់ែែ. ខាងខាងបាប និងខាងខាងជី
កំហង់ កំហង់ កំហង់ កំហង់ កំហង់ កំហង់
មើធរបេសស៊ុនុត្រេ ឯុងធមុសិវិវិយ
ឱ្យឱ្យ សេច្ចិ៍ ឬកាលបំបានគ្រ.

ເង់ែែ. លេតាំយិយាសុវិមាន សុវិមាន
កំហង់ កំហង់ កំហង់ កំហង់ កំហង់ កំហង់
មើធរបេសស៊ុនុត្រេ ឯុងធមុសិវិវិយ

ปูรโต ปฏิปักษีสุ

เวสสุนดูติ ปยาตมหิ
สีวิน รภูชวทุตมเน"ติ.

ดดด ปฏิยตติ วิสาขบุណ្ឌมี-
บุชาการ เวiy อลงกติ. วิจิตติ ติ
กทลิบุณมภูชปภาการทิน วิจิตติ.
บุปผสุนตติ ลากปบุจมเกหิ บุปผนิ
สุนตติ.

ยดถดติ ยสมี วงศตปพพเต เวสสุนติโ
วสิ, ตติ ปภรจาย ยรา เชตตุตวนครา
นิรนตระ อลงกตปปฏิยตติ อโนสิ.

กริภัยติ สีสกิโภภิ戈ติ ลทุนมา
สีเส ปภมูกกิโภภิกา โยรา. สุวมมิกาติ
วิจิตตุราหิ ชาลิกาหิ สภชุมมมิกา.

ปูรโต ปฏิปักษีสุติ เอวูป่า
มดุตหดตติสุปิ อาทจุฉบุตสุ อนิวตติโน
สุรโยรา รบุโน เวสสุนตตสุส ปูรโต
ปฏิปักษีสุ.

"เดินนำหน้า" เมื่อพระเวสสันดร
ผู้ผุดสีพิรช์ให้เจริญ เสด็จกลับ
พระนคร".

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ตกแต่ง
แล้ว ความว่า ตกแต่งแล้วดูๆเวลาบูชา
ในวันเพญเดือน ๖ ฉบับนั้น. คำว่า วิจิตร
งดงาม ความว่า งดงามแล้วด้วยต้นกลั่วย
หม้อที่เต็มด้วยน้ำ และรองแผ่นผ้า เป็นต้น.
คำว่า โปรดปรายด้วยดอกไม้ ความว่า
ลาดแล้วด้วยดอกไม้ทั้งหลา มีข้าวตอก
เป็นที่ ๕.

คำว่า ที่...ประทับ ความว่า พระเวสสันดร
ประทับอยู่ ณ เชวางกตได, ประชาชน
ไดประดับตกแต่งจนไม่มีซ่องว่าง ตั้งแต่
เชวางกตจนถึงพระนครเชตุดร.

คำว่า สวมหมวกแดง ความว่า ทหาร
สวมหมวกบนศีรษะไดนามว่าสีสกิโภภิก.
คำว่า ถือโลดัง ความว่า โลดังอย่างดี
แล้วด้วยข่ายวิจิตรทั้งหลา.

คำว่า เดินนำหน้า ความว่า ทหารกล้า
ทั้งหลายเห็นปานนี้ แม้มีเมืองซับมัน
มากอยู่ ก็ไม่เดินกลับหลัง เดินนำหน้า
พระเวสสันดร.

ราชา สภวีไชยชนมคุ่ม ทุวีนิ
มาเสนหิ อติกุกมุน เขตตุตระนคร ปดุติ
อลุกตปภียตุตనคร ปฏิสิตรุว่า ปานสาห
อภิจิ. ตมตุติ ปากาเสนุติ สหุติ
อาห

๒๔๓๖. “เต ป้าวีสุ บุริ รวมม
พหุปการโดยวน
อุเปติ อนุนปานเนหิ
นจุจคีเตหิ จุภัย.

๒๔๓๗. วิตุตตา ชานป่าหา อาสุ
เนคما ฯ สมاكตา
อนุปปตุเต กุมารมหิ
สีวิน รภูชราทุมเน.

๒๔๓๙. เจรูกุเขไป ปวตติตุตta
อาทเต ชนทายเก
นนุทิปุปะเวสิ นคเง^๑
พนธนนา ไมกุโง ဓมเมสตา”ติ.

๑ ตดุต พหุปการโดยวนนุติ พหุเกหิ
อุจุเจหิ ปากาເຮີ ฯ ຂງງາລເກີ

พระเวสสันดรล่วงมรรคา ๖๐ โยชน์
มาสิน ແ ເດືອນ ກີດັພະນະຄະເຫຼວດ
ເສດີຈ້ເຂົ້າສູ່ພຣະນະຄອນປະດັບຕົກແຕ່ງແລ້ວ
ເສດີຈິ້ນສູ່ປຣາສາທ. ພຣະສາສດາ ເມື່ອຈະ
ທຽງປະກາສີຂໍ້ອວນນັ້ນ ຈຶ່ງຕົວສ່ວ່າ

๒๔๓๖. “ກະຫັດວິຍໍທັງທິພຣະອງຄົນນັ້ນ ເສດີຈ
ເຂົ້າສູ່ພຣະນະຄອນນ່າງເວັ້ນຮມຍີ ມີ
ປົ້ມປາກາ ແລະທວາເປັນ
ອັນມາກ ບຣຸນຮົນດ້ວຍຂ້າວນ້າ
ເພີບພວ້ອມ ດ້ວຍກາເຟຝອນຈຳ
ຂັບຮ້ອງ ທັ້ງສອງຍ່າງ.

๒๔๓๗. ຂ້າວໜນບທ ແລະໜ້ານີຄມຕ່າງ
ຊື່ໜ້າມຍືນດີ ມາປະຊຸມພວ້ອມກັນ
ເມື່ອພຣະເວສສັນດර ຜູ້ຜຸດຖຸສີ່ພົກ
ໃຫ້ເຈີ່ງເສດີຈກລັບພຣະນະຄຣ.

๒๔๓๙. ເມື່ອພຣະມະຫາສັດວິຜູ້ພຣະຮາຫານ
ທີ່ພົງ ມາເຖິງແລ້ວ ຂ້າວໜນບທ
ແລະໜ້ານີຄມ ຕ່າງປັບປຸງຜ້າໄພກ
ອອກ ໂນກະະບັດໂດຍຢືນມາ ພຣະອົງຄ
ຮັບສິ່ງໃຫ້ນັກລອງນັ້ນທິກາຣີ ໄປດີ
ປະກາສີໃນພຣະນະຄຣ ຮັບສິ່ງໃຫ້
ປະກາສີ ປຸດປັບປຸງສັດວິທັ້ງໜລາຍ
ຈາກເຄື່ອງຈອງຈຳ”.

ບຣດາຄໍາແລ່ນັ້ນ ຄໍາວ່າ ມີປົ້ມ
ປາກາສີ ແລະທວາເປັນອັນມາກ ຄວາມວ່າ

ตรเณหิ จ สมนุนาคต์. นจุคีเหน
จุภายนุติ นจุเจหิ จ คีเตหิ จ
อุภายนี สมนุนาคต์. จิตตุตติ ตุภูษา
โสมนสุสปุปตตุต.

พระนครเชตุดรประกอบด้วยป้อมปราการ
อันสูงเป็นอันมาก และเสาะเนียด
ทั้งหลาย. คำว่า ด้วยการฟ้อนรำขับร้อง
ทั้งสองอย่าง ได้แก่ ประกอบพร้อมแล้ว
ด้วยการฟ้อนรำและขับร้องทั้งสองอย่าง.
คำว่า ต่างซึ่นซมยินดี ได้แก่ ประชาชน
ต่างยินดีและถึงความโสมนัสร่าเริง.

ขาด เ ชนทายเกติ มหาชนสุส
ชนทายเก มหาสตุเต ขาด.
นนทิบุปุปเวสติ เวสุสุนตระสุส มหาราชสุส
อาณาติ นคร. นนทิเกรวิญจวิ.

คำว่า เมื่อพระมหาสัตว์ผู้พระราชทาน
ทรัพย์มาถึงแล้ว ความว่า ครั้นเมื่อ
พระมหาสัตว์ผู้พระราชทานทรัพย์แ慨มหาชน
มาถึงแล้ว. คำว่า พระองค์รับสั่งให้นำ
กลองนั้นทิเกรไปประกาศในพระนคร
ความว่า พระเวสสันดรรับสั่งให้ต้นทิเกร
ป่าวประกาศไปในพระนครว่าเป็นอาชญา
แห่งพระเวสสันดรธรรมหาราช.

พนธนา ไมกุไข โมเมสถานติ สรพสตุตาน
พนธนา ไมกุไข อุคุโมสิโต. อนุตมโใส
วิพาร์ อุปาย เวสุสุนตระมหาราชา
สรพสตุเต พนธนา วิษฐาเปลสี.

คำว่า รับสั่งให้ประกาศปลดปล่อยสัตว์
ทั้งหลายจากเครื่องจองจำ ความว่า
ความพันจากเครื่องผูกแห่งสัตว์ทั้งหมด
พระเวสสันดรทรงประกาศแล้ว. พระ
เวสสันดรธรรมหาราช ให้ปลดปล่อยสัตว์ทุกชนิด
จากเครื่องจองจำโดยที่สุดจนกว่าทั้งแมว.

ไส นคร ปฏิภูจทิวเสเยว
ปจุสกาเด จินเตสิ “เสว วิภาดา
รตติยา สมภาคตภาร” สุตุว่า ย่าจาก
อาคมมิสุสุนติ, เตสาห์ กี ทสุสามี”ติ.

ในวันที่เสด็จเข้าไปพระนครนั้นเอง
พระเวสสันดรบรมโพธิสัตว์นั้น ทรง
จินตนาการในเวลาจวนรุ่งว่า “พรุ่งนี้
เมื่อราตรีสว่างแล้ว พากคนขอทานรู้ว่า

ຕສມື້ ແກ່ານ ສຖານະ ປວນ ອຸນໜາກາວ
ທສູເສດී. ໄສ ອາວຊີເຫັນໄດ້ ຕໍ່ ກາຣົນ
ປດວາ ຕາວເທວ ວາຈິນເວສນສູສ
ບຸຮົມວຕຖຸບຸຈ ປັຈິມວຕຖຸບຸຈ ກວິປຸປມາລຳ
ປູເງິນໄຕ ມນເມໂຍ ວິຍ ສຕຸຕຽດນວສຸລື
ວສສາເປັສີ, ສກລນຄເ ທ່ານຸປຸປມາລຳ
ວສສາເປັສີ.

บุนทิวส์ มหาสตูติ “เตส் เตส்
กุลาน์ บูริมปุจิมวัตถุสุ ภูมิฐาน
เตสสุเมว ให้ตู”ติ ทาเปตุว่า ອະເສັ່ນ
ອາຫຮາເປັດວາ ອຸດຕິນີ ເຄຫວັດຖຸສມື
ຮ່ານ ສທິ່ງ ໄກສູຈາກາວເສຸ ໄກກິຈາເປັດວາ
ທານມູເຊ ປັງຈີເປັສີ. ຕມຕຸດຳ ປົກເສັນໃຕ
ສົດຕາ ອານ

ଭାଇଙ୍କର “ଶାତ୍ରୁପମ୍ବୀ ଵଶ୍ରସ୍ତ
ହେଲା ପାଵନ୍ତି ତାବଟେ
ବେଶ୍ଟସନ୍ତରେ ପରିଗ୍ରହମନି
ଲିଖିବି ରାଜାଥାନ୍ତିନେ.

เรามาแล้ว ก็จักพากันมา เราชักให้อีก
แก่ยาจากพวนนั่น". ในขณะนั้นพิภพแห่ง^๑
ท้าวสักกเทเวราช ก็แสดงอาการเร่าร้อน.
ท้าวโกสีย์ทรงพิจารณาดู ก็ทรงทราบ
เหตุการณ์นั้น จึงทรงบันดาลให้ฝนตกหนา
ษ ประการ ตกลงจนเต็มพื้นที่ทั้งข้างหน้า
และข้างหลังพระราชนิเวศน์ สูงประมาณ
สะเอว ดูจากานลูกเห็บ ฉะนั้น ในพระนคร
ทั้งสิ้นทรงบันดาลให้ฝนคือรัตนะ ตกลง
ประมาณเข่า.

ครั้นวันรุ่งขึ้น พระเวสสันดร จึง
พระราชทานราชานุญาตว่า “ผนรดนะ 朕
ประการ ตกลงที่หน้าบ้านและหลังบ้าน
แห่งตระกูลนั้น ๆ จงเป็นของตระกูลนั้น
ทั้งหมด” ส่วนที่เหลือให้นำมาเก็บไว้ใน
ห้องพระคลังรวมกับพระราชทรัพย์ ใน
พระราชมนเทียรส้านของพระองค์ ทรง
ตั้งไว้เป็นอุบายน ในการบริจาคทาน.
พระศรัสดา เมื่อจะทรงประกาศข้อความ
นั้น จึงตรัสว่า

໨໔໙. ຕໂຕ ເສຸສຸນຸໂຣ ຮາຊາ
ທານໍ ທດຖານ ຂດຸຕິໄຍ
ກາຍສຸສ ແກ່າ ສປປລຸໂມ
ສຄົ້ມ ໄສ ອຸປປ່ອງຈາຕີ.

ຕຕຸ ສຄົ້ມ ໄສ ອຸປປ່ອງຈາຕີ
ຕໂຕ ຈຸໂຕ ທຸດີຍິຕຸເຕັນ ຕຸສີຕປຸເຮ
ອຸປປ່ອງຈີ.

ນຄຣກຄູ່ກວດໝານາ ນິກູຈີຕາ.

໨໔໙. ລຳດັບນັ້ນ ພະເວສສັນດຽບຮມ-
ກຫຼືຕີຢີ ຜູ້ມີພະບັນຍາ ທຽງ
ນຳເພີ່ມທານແລ້ວ ຄົນສວຽຄຕ
ກໄດ້ເສດີ່ຈເຂົ້າຖື່ງສວຽຄ".

ບຣາດາຄໍາເໜີ່ນັ້ນ ດຳວ່າ ກີໄດ້ເສດີ່ຈ
ເຂົ້າຖື່ງສວຽຄ ຄວາມວ່າ ພະເວສສັນດຽບ
ທຽງຊີ່ຈາກອັດການັ້ນແລ້ວ ໄປປັບເກີດ
ໃນດຸສີຕບຸຮີ ດ້ວຍຈິຕດວງທີ່ເກ.

ພຣະນານຄຣກົມທີ່ ຈບ.

ສຕູຕາ ອິນໍ ຄາຄາສຫສູສປົງມຸນຸຫິດ
ມະນາເສຸສຸນຸຕຣມມເກສນໍ ອາຫວີຫຼວ
“ເຂົ້າ ກິກຸ່ງເກ ບຸພຸເປີ ມມ
ບາຕີສມາຄເມ ມະນາເມໂສ ໂປ່ງຂວາສຸສໍ
ວສຸສີເຍວາ”ຕີ ວດຖາ ຊາດກຳ ສໂມຄານເສີ
“ຕຫາ ຫູ້ໂກ ເຫວທດຸໄຕ ອໂහສີ,
ອມືຕຸຕາປານາ ຈິບຸຈມານວິກາ, ເຈຕປຸດຸໄຕ
ຂນຸໂນ, ອຈຸຕຸຕາປາປີສ ສາວີປຸດຸໄຕ, ສກຸໂກ

ພຣະສາສດາ ຄົນທຽງນຳພະບັນຍາ-
ເຫດນາມຫາເວສສັນດຽບຈາດກ ຜົ່ງປະດັບ
ດ້ວຍ ១,០០០ ຄາດານີ້ ມາແສດງແລ້ວ
ຕຽບສ່ວ່າ “ດູກຣິກຫຼັກໜ້າລາຍ ມະນາເມ
ຍັງຝັນໂປກຊພຣະໃຫ້ຕກລົງ ໃນທີປະຊຸມ
ແໜ່ງພະປະຢູ່ງວຽກຕີ່ຂອງເຮົາ ແມ່ໃນກາລກ່ອນ
ດ້ວຍປະກາວຈະນີ້” ດັ່ງນີ້ແລ້ວທຽງປະມາລ
ຈາດກວ່າ “ຫຼູ້ກພຣາມຜົນໃນກາລນັ້ນ
ເປັນກິກຫຼຸ້ອເຫວທັດ ນາງອມືຕຸຕາປານາ
ເປັນນາງຈິງຈານວິກາ ພວນເຈຕປຸດຸ
ເປັນກິກຫຼຸ້ອຂັນນະ ອັຈຈຸດຕາບສ ເປັນກິກຫຼຸ້
້ອສາວີປຸດຸ ທ້າວສັກເທວາຊ ເປັນກິກຫຼຸ້

อนุรุทธิ์, สัญชัยนรินทร์, สุทธิโภทน-
มหาราชา, ผู้สุสตี เทวี มหา Majority,
มทุตี เทวี ราหุลมดา, ชาลีกุมาโร^๒
ราหุโล, กนุหาชินา อุปถวนุณนา,
เสสปริสา พุทธปริสา, เวสุสุนตโธ^๓
ราชา ปน อนเมว สมมาสมพุทธิ์ติ.

ซึ่งอนุรุทธิ์ พระเจ้าสัญชัยนรินทร์ราชา
เป็นพระเจ้าสุทธิโภทนมหาราชา พระนาง
ผู้สุสตีเทวี เป็นพระนางมหา Majority พระนาง
มัทรีเทวี เป็นพระนางยโสธรฯ มารดา
ราหุล ชาลีกุมาโร เป็นราหุลพุทธชินราช
กัณหาชินากุมาโร เป็นอุบลวรรณากิกขุณี
ราชบริษัทที่เหลือ เป็นพุทธบริษัท
ส่วนพระเวสสันดร เป็นเรางে
ผู้สัมมาสัมพุทธเจ้า”.

เวสุสุนตราชาตกวัณณนา ทสมा

พวรรณนาเวสสันดรชาดก ที่ ๑๐ จป.

มหานิป่าตัวณณนา นภจิตา.

พวรรณนามหนินบัด จป.

ชาติกูจอกตา สมตุตा.

อรรถกถาชาดก จปบริบูรณ์.